

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. ΞΕΝ. ΖΟΛΩΤΑ
ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1964

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : I. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Χρήσεως 1964. — II. Ἐπιτεύξεις καὶ προβλήματα τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. — III. Ἡ Οἰκονομικὴ δραστηριότης καὶ τὸ Ἔθνικὸν Εἰσόδημα. — IV. Διεθνεῖς Οἰκονομικαὶ ἐξελίξεις. — V. Προβλήματα Νομισματικῆς ἰσορροπίας. — VI. Ἰσοζύγιον Πληρωμῶν. — VII. Πιστωτικαὶ ἐξελίξεις. — VIII. Κατευθύνσεις Πιστωτικῆς Πολιτικῆς πρὸς προώθησιν τῆς Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

I. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1964

Κύριοι Μέτοχοι,

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀποτελεσμάτων χρήσεως τοῦ ἔτους 1964, τὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν τῆς ἀνῆλθον εἰς 690.260.005 δραχμάς, ἐνῶ τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς τῆς αὐτῆς χρήσεως δαπανῶν λειτουργίας τῆς, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀποσβέσεων, προβλέψεων καὶ εἰσφορῶν εἰς τὰ Ἀσφαλιστικὰ Ταμεῖα Προσωπικοῦ, ἀνῆλθον συνολικῶς εἰς 583.110.951 δραχμάς. Ἐπομένως τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς χρήσεως ἀνῆλθον εἰς 107.149.054 δραχμάς.

Κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 71 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Τραπεζῆς προτείνωμεν πρὸς Ὑμᾶς ὅπως ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς χρήσεως διατεθῇ ποσὸν 6.720.000 δρχ. πρὸς πληρωμὴν τοῦ κεκατονισμένου μερίσματος πρὸς 4% ἐπὶ τοῦ ἐξ 168.000.000 δρχ. μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπεζῆς, ἥτοι 84 δρχ. κατὰ μετοχὴν, καθὼς ἐπίσης καὶ ποσὸν 5.357.400 δρχ. εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀποθεματικοῦ κατηγορίας 1 (προβλέψεις τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 71 τοῦ Καταστατικοῦ). Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ τακτικὸν ἀποθεματικὸν τῆς Τραπεζῆς ἔχει ἤδη ἐξισωθῇ πρὸς τὸ καταβεβλημένον μετοχικὸν κεφάλαιον αὐτῆς, δυνάμεθα περαιτέρω νὰ προτείνωμεν ὅπως, συμφώνως πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ, διατεθῇ καὶ ἕτερον ποσὸν ἐξ 6.720.000 δρχ. πρὸς πληρωμὴν προσθέτου μερίσματος πρὸς 4% ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἥτοι

84 δρχ. κατά μετοχήν, ούτως ώστε τὸ συνολικῶς διανεμόμενον μέρος να ἀνέλθῃ εἰς 168 δρχ. κατά μετοχήν ἢ 8% ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 71 τοῦ Καταστατικοῦ προβλέπεται ὅτι τὸ ἀπομένον μετὰ τὴν διανομὴν καὶ τοῦ προσθέτου μερίσματος ποσὸν καταβάλλεται εἰς τὸ Δημόσιον. Προτείνομεν ὅθεν τὴν ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου διάθεσιν ποσοῦ 88.351.654 δρχ. ὡς συμμετοχὴν του εἰς τὰ κέρδη τῆς Τραπεζῆς, ἥτοι ποσοῦ σχεδὸν τριπλασίου τοῦ ἐντὸς τῆς αὐτῆς χρήσεως καταβληθέντος εἰς τὴν Τράπεζαν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου διὰ τόκους. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι τὸ ποσὸν τῆς συμμετοχῆς τοῦ Δημοσίου εἰς τὰ καθαρὰ κέρδη ἀποτελεῖ μικρὸν μόνον τμήμα τῶν ὠφελειῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς Τραπεζῆς. Τὸ πραγματικὸν μέγεθος τῶν ὠφελειῶν τοῦ Δημοσίου εἶναι σημαντικῶς μεγαλύτερον, ἐφ' ὅσον ληφθεὺν ὑπ' ὅψιν αἱ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς παρεχόμεναι δωρεὰν πολύμορφοι ὑπηρεσίαι λογιστικῆς, διαχειριστικῆς καὶ ταμιακῆς φύσεως, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ ταχέια καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐξυπηρέτησις τῶν οἰκονομικῶν λειτουργιῶν τῆς κρατικῆς μηχανῆς.

Τὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῆς Τραπεζῆς ἠϋξήθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους κατὰ 52.663.414 δρχ. ἢ 8% περίπου. Εἰς τὴν αὐξησιν αὐτὴν συνέβαλον ὅλαι σχεδὸν αἱ κατηγορίαι ἐσόδων καὶ κυρίως οἱ τόκοι ἐκ χορηγήσεων πρὸς τραπεζὰς καὶ ἀναπροεξοφλήσεως τοῦ χαρτοφυλακίου τραπεζῶν. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη προέκυψεν ἐκ τῆς ἠϋξημένης χρηματοδοτήσεως τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀπὸ τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις κατέστη ἐπιβεβλημένη πρὸς ἀποτροπὴν τῆς μειώσεως τῶν διαθεσίμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν λόγῳ ἐκτάκτων ἐξελίξεων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Εἰς μικροτέραν κλίμακα ἠϋξήθησαν καὶ οἱ εἰσπραττόμενοι ἀπὸ τὸ Δημόσιον τόκοι ἐντὸς τοῦ 1964. Ἀνοδὸν ἐπίσης ἐμφανίζουσι τὰ ἔσοδα ἐκ τῶν ἐργασιῶν ἀγοραπωλησίας συναλλάγματος λόγῳ τῆς διευρύνσεως τοῦ σχετικοῦ κύκλου ἐργασιῶν καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς μειώσεως τῆς διχορᾶς μεταξὺ τιμῆς ἀγορᾶς καὶ τιμῆς πωλήσεως τοῦ συναλλάγματος ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ἔτους. Τέλος μικρὰν ἀνοδὸν ἐμφανίζουν καὶ οἱ τόκοι τῶν διαθεσίμων ἐξωτερικοῦ τῆς Τραπεζῆς.

Οἱ καταβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς χρεωστικοὶ τόκοι εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἀσκουμένης νομισματικῆς πολιτικῆς ἀνῆλθον εἰς 63 ἑκατ. δρχ. περίπου ἐντὸς τῆς διαρρευσάσης χρήσεως, διαμορφωθέντες εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα τοῦ 1963. Τὸ ἐν λόγῳ ποσὸν ἀφορᾷ κυρίως τοὺς καταβαλλομένους ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τόκους εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς διὰ τὰς παρ' αὐτῇ ἐντόκους καταθέσεις των καὶ τὴν ἐπιδότησιν τῶν χαμηλοτόκων χορηγήσεών των πρὸς βιοτεχνικὰς κυρίως ἐπιχειρήσεις καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀνοιγμα μεταξὺ τῶν καταβαλλομένων εἰς τοὺς δημοσίους ὀργανισμοὺς τόκων διὰ τὰ βάσει τοῦ Ν. 1611f 50 κατατιθέμενα κεφάλαιά των καὶ τῶν εἰσπραττομένων τόκων ἐκ τῆς τοποθετήσεως τῶν ὡς ἄνω κεφαλαίων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς. Ἐντὸς τῆς ληξιάσης χρήσεως τὰ καταβληθέντα εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ποσὰ ὑπῆρξαν οὐσιω-

δῶς μειωμένα, λόγῳ τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῶν χορηγουμένων ὑπὸ τῶν τραπεζῶν μακροτέρας διαρκείας δανείων. Ἡ αὐξήσις αὕτη εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεγάλην μείωσιν τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος ἐντόκων καταθέσεων των διὰ μακροπρόθεσμα δάνεια. Ἡ ἐν λόγῳ μείωσις ἀντεσταθμίσθη πλήρως ἀπὸ τὴν αὐξήσιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ καταβαλλομένων καὶ εἰσπρατομένων τόκων κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν κεφαλαίων τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν.

Αἱ ἀπ' εὐθείας χορηγήσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν οἰκονομίαν ἠϋξήθησαν κατὰ 447 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ προηγούμενου ἔτους ἔναντι αὐξήσεως τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως ὑπὸ τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος ἐν γένει πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα καὶ δημοσίας ἐπιχειρήσεις καὶ ὀργανισμούς κατὰ 6.478 ἑκατ. δραχμᾶς. Ἐξ ἄλλου αἱ ἀπ' εὐθείας χορηγήσεις τῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ἐσημείωσαν αὐξήσιν κατὰ 389 ἑκατ. δρχ. — ἐξ ὧν 139 ἑκατ. δρχ. ἀφοροῦν αὐξήσιν τοῦ ὑπολοίπου χορηγήσεων πρὸς τὸν Α.Σ.Ο. καὶ τὴν Κ.Σ.Ο.Σ. — ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 5.787 ἑκατ. δρχ. τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ἐκ τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐνίσχυσεν οὐσιωδῶς τὰ διαθέσιμα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐντὸς τοῦ 1964 εἰς περιόδους καθ' ἃς ταῦτα ὑπελείποντο τῶν εὐλόγων ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας εἰς κεφάλαια. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται ὅτι ἐντὸς τοῦ 1964 τὸ μέσον ἐπίπεδον τῶν ἀναπροεξοφληθέντων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος γραμματίων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀνῆλθεν εἰς 419 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 104 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963.

Ἡ διεύρυνσις τῶν χορηγήσεων ἐκ κεφαλαίων τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους συμβαδίζει μὲ μείωσιν τοῦ μέσου πιστωτικοῦ ἐπιτοκίου τῆς Τραπεζῆς, τὸ ὁποῖον περιωρίσθη εἰς 2,48% ἔναντι 2,82% τοῦ 1963. Ὁ περιορισμὸς τοῦ μέσου πιστωτικοῦ ἐπιτοκίου ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸν κατὰ ἡμίσειαν μονάδα ὑποβιβασμὸν τοῦ ἐπιτοκίου χορηγήσεων πρὸς τὴν Α.Τ.Ε. ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1964 ὡς καὶ εἰς τὴν ταχύτεραν ἐπέκτασιν ὠρισμένων χαμηλοτόκων πιστώσεων καὶ εἰδικώτερον τῶν πιστώσεων διὰ τὴν συγχέντρωσιν καπνῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου.

Τὰ πάσης φύσεως ἔξοδα λειτουργίας τῆς Τραπεζῆς, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀποσβέσεων καὶ προβλέψεων, ἠϋξήθησαν ἐντὸς τῆς διαρρυσάσης χρήσεως κατὰ 48.571.755 δρχ. ἢ 9%. Ἡ αὐξήσις αὕτη ὑπελείφθη εἰς ἀπόλυτον μέγεθος τῆς ἀντιστοίχου τῶν ἐσόδων καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς Τραπεζῆς ἐσημείωσαν περαιτέρω διεύρυνσιν κατὰ 4 ἑκατ. δρχ. περίπου.

Τὸ κονδύλιον δι' ἀποδοχὰς τοῦ προσωπικοῦ, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰσφορῶν τοῦ Ἰδρύματος ὑπὲρ τῶν ἀσφαλιστικῶν ταμείων τοῦ προσωπικοῦ, ἐμφανίζει αὐξήσιν κατὰ 50 ἑκατ. δρχ. περίπου ἢ 14%. Ἡ ἐν λόγῳ αὐξήσις εἶναι εἰς ποσοστὸν σημαντικῶς ὑψηλότερα τῆς ἀντιστοίχου τοῦ 1963 καὶ

υπερβαίνει τὰ ἐπίπεδα τῶν ἐτῶν 1962 καὶ 1961, ἐντὸς τῶν ὁποίων αἱ δαπάναι προσωπικοῦ ἡυξήθησαν κατὰ 11% καὶ 12% ἀντιστοίχως. Εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν δαπανῶν προσωπικοῦ ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους, πλὴν τῆς φυσιολογικῆς ἐξελίξεως τοῦ προσωπικοῦ, συνετέλεσαν οὐσιωδῶς τόσον ἡ ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1964 αὐξήσις κατὰ 7% τῶν μισθῶν τῶν τραπεζικῶν ὑπαλλήλων, ὅσον καὶ ἡ ἐφαρμοσθεῖσα ἀπὸ 1ης Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τροποποιήσις τοῦ συστήματος τῶν προσαυξήσεων τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐντὸς τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν αἱ ὑπὸ εὐρείαν ἔννοιαν δαπάναι προσωπικοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἡυξήθησαν κατὰ 32% περίπου, ἥτοι κατὰ ποσοστὸν οὐσιωδῶς μικρότερον τοῦ ἀντιστοίχου τῶν ἄλλων μεγάλων τραπεζικῶν ἰδρυμάτων.

Τέλος παρατηρεῖται αὐξήσις τῶν λοιπῶν ἐξόδων διαχειρίσεως τῆς Τραπεζῆς κατὰ 6 ἑκατ. δρχ. περίπου ἢ 10%. Ἡ αὐξήσις αὕτη ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν καταβολὴν ἐντὸς τοῦ 1964 τοῦ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διατεθέντος τὸ 1963 ποσοῦ 5 ἑκατ. δρχ. ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς Δυναστείας πρὸς σχηματισμὸν κεφαλαίου διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφιῶν πρὸς μετεκπαίδευσιν νέων, οἱ ὅποιοι ἐπέδειξαν ἰδιαίτεραν ἐπίδοσιν καὶ ἦθος εἰς τὰς σπουδὰς των.

Συνεχίσθησαν καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ λήξαντος ἔτους αἱ ἀπὸ μακροῦ ἀναληφθεῖσαι προσπάθειαι τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς διὰ τὴν βελτίωσιν καὶ ἀναπροσαρμογὴν τῶν ἐφαρμοζομένων τεχνικῶν καὶ ὀργανωτικῶν μεθόδων καὶ διὰ τὴν περαιτέρω βελτίωσιν τῆς θεωρητικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ σημασία τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων διὰ τὴν ἀρτίαν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἰδρύματος ἔχει ἐπανειλημμένως τονισθῇ εἰς προηγουμένας Γενικὰς Συνελεύσεις. Ἡ ἀποτελεσματικὴ ὀργάνωσις καὶ ἡ ἀρτία κατάρτισις τοῦ προσωπικοῦ τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς ἀποτελοῦν οὐσιώδεις προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπιτυχή διαμόρφωσιν καὶ ἄσκησιν τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς τόσον διὰ τὸν ἐπηρεασμὸν τῶν βραχυχρονίων οἰκονομικῶν ἐξελίξεων ὅσον καὶ διὰ τὴν προώθησιν τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν δύο προαναφερθεισῶν βασικῶν ἐπιδιώξεων συνεχίσθη ἐντατικῶς καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ ἐργασία ἀναδιοργάνωσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπεζῆς εἰς διαφόρους τομεῖς. Τὸ μεγαλύτερον βάρος τῆς προσπάθειας ἐρρίφθη εἰς τὴν κατάλληλον προπαρασκευὴν τοῦ ἐδάφους διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου λογιστικοῦ καὶ ταμιακοῦ συστήματος. Ἡ ἐπερχομένη ριζικὴ μεταβολὴ τῶν σήμερον ἀκολουθουμένων μεθόδων καὶ διαδικασιῶν καθιστᾷ δυνατὴν τὴν κατὰ στάδια ἐφαρμογὴν τῶν νέων ἀπλουστερῶν καὶ ὀρθολογικωτέρων συστημάτων. Ἡ ἀπαιτουμένη ἐν προκειμένῳ μακρὰ καὶ ἐξειδικευμένη ἐργασία ἤρχισεν ἤδη ὑπὸ τοῦ Τμήματος Ὁργάνωσεως, συμφῶνως δὲ πρὸς τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα δράσεως τὸ ἀρχικὸν στάδιον ἐφαρμο-

γῆς θὰ περιλάβῃ τὸ εὐρύτατον πεδῖον τῶν ἐργασιῶν μετὰ τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν εἰς ἅπαντα τὰ καταστήματα τῆς Τραπεζῆς.

Κατὰ τὸ ληξάν ἔτος συνεπληρώθη ἡ ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ 1962 ἀναδιοργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰδρύματος Ἐκδόσεως Τραπεζογραμματίων καὶ Ἀξιῶν ὡς καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νεωτέρων μεθόδων εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ ἐκτύπωσιν τῶν τραπεζογραμματίων. Ὡς γνωστόν, αἱ ἐκδοτικαὶ τράπεζαι προβαίνουν, κατὰ καιροὺς, εἰς ἀντικατάστασιν τῶν κυκλοφορούντων τύπων τραπεζογραμματίων των. Ἐκρίθη ὅθεν σκόπιμον ὅπως ἀντικατασταθῇ καὶ παρ' ἡμῶν ἡ ἐν κυκλοφορίᾳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1955 σειρὰ τραπεζογραμματίων διὰ νεωτέρου τύπου προσηρμοσμένου εἰς τὰς συγχρόνους ἐξελίξεις ἀπὸ ἀπόψεως ἀσφαλείας καὶ ἐμφανίσεως.

Ἡ σχετικὴ προεργασία κατασκευῆς τῶν νέου τύπου μακεττῶν ὠλοκληρώθη καὶ ἐνεκρίθησαν αὗται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξαρθοῦν τόσον ἡ πολὺτιμος συνεργασία, ἡ ὁποία μᾶς παρεσχέθη εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τοῦ Βελγίου ὅσον καὶ τὰ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐπετεύχθησαν ἀπὸ τὸ ἡμέτερον Ἰδρυμα Ἐκδόσεως Τραπεζογραμματίων καὶ Ἀξιῶν.

Ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν νέου τύπου τραπεζογραμματίων τὸ 50δραχμον πρόκειται νὰ τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν λίαν προσεχῶς.

Γενικωτέρα ἐπισκόπησις τοῦ ἔργου τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν διαρρευσάσαν δεκαετίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀνελήφθη ἐνεργοτέρα ἀναδιοργανωτικὴ δρᾶσις, ὁδηγεῖ εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἡ ὅλη προσπάθεια ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας, ὡς ἄλλωστε προκύπτει καὶ ἐκ τῶν σχετικῶν δεδομένων. (Ὡτῶ κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ 31.12.54 μέχρι 1.1.65 τὸ προσωπικὸν τῆς Τραπεζῆς ἐμειώθη κατὰ 513 ὑπηρετοῦντας (ὑπαλλήλους, κλητῆρας καὶ ἐργάτας), παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ἐγένοντο προσλήψεις νέου προσωπικοῦ πρὸς κάλυψιν δημιουργουμένων κενῶν ἐκ τῆς ἀποχωρήσεως ἀριθμοῦ ὑπαλλήλων. Δέον δὲ ἐπίσης νὰ σημειωθῇ ὅτι παραλλήλως ἔλαβι χώραν οὐσιώδης αὐξήσις τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς — ὡς προέκυψεν καὶ ἐκ διεξαχθείσης ἐιδικῆς ἐρεῦνης — ὀφειλομένη κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν διεύρυνσιν τῆς κρατικῆς δραστηριότητος καὶ τὸν αὐτόματον ἐξ αὐτῆς ἀντίκτυπον εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Τραπεζῆς. Διαπιστοῦται συνεπῶς οὐσιώδης βελτίωσις τοῦ δείκτου παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας ἐν τῇ Τραπεζῇ, ἥτις κατέστη ἐφικτὴ χάρις εἰς τὸν ἀναληφθέντα ἀπὸ δεκαετίας καὶ συνεχιζόμενον ἔκτοτε ἐκσυγχρονισμόν.

Ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐπιδιωκομένης συνεχοῦς βελτιώσεως τῆς λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος περιλαμβάνεται καὶ ἡ δημιουργία τῶν ἀπαραιτήτων καὶ κταλλήλων χώρων διεξαγωγῆς τοῦ ἔργου τῆς Τραπεζῆς. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς δὲ αὐτῆς εὐρίσκομαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἐνημερώσω ὑμᾶς ὅτι ἐτέθησαν τὰ θεμέλια καὶ προχωρεῖ μὲ ρυθμὸν ἱκανοποιητικὸν ἡ ἐπέκτασις τοῦ κτιρίου τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς. Βεβαίως ἡ ὠλοκλήρωσις

τοῦ ἔργου θὰ ἀπαιτήσῃ ἀρκετὸν χρόνον, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσίν του ὅμως ἡ ὀργάνωσις τῆς Τραπεζῆς θὰ παρουσιάσῃ τὴν ἐπιβεβλημένην λειτουργικὴν ἐνότητά.

Εἰς τὸν ἕτερον τομέα τῆς περαιτέρω βελτιώσεως τῆς μορφωτικῆς στάθμης τοῦ προσωπικοῦ αἱ σχετικαὶ προσπάθειαι τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Διοικήσεως ἐξεδηλώθησαν μέσῳ τοῦ ἐπιμορφωτικοῦ καὶ ἐρευνητικοῦ ἔργου τοῦ Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν ὡς καὶ τοῦ προγράμματος ἀποστολῆς ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Τραπεζικῶν Σπουδῶν πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ δραστηριότης τοῦ Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν εἰς τὸν ἐπιμορφωτικὸν τομέα ἐξεδηλώθη ὑπὸ τὴν μορφήν σεμιναρίων, εἰδικῶν μαθημάτων ἐπὶ θεμάτων τραπεζικῆς ὀργανώσεως καὶ τεχνικῆς διὰ τὴν μετεκπαίδευσιν νεοπροσλαμβανομένων ὑπαλλήλων ἀποφοίτων ἀνωτάτων καὶ μέσων σχολῶν. Παράλληλως βάσει τοῦ προγράμματος μετεκπαίδεψεως ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Τραπεζικῶν Σπουδῶν ἀπεστάλησαν 6 ὑπάλληλοι τῆς Τραπεζῆς εἰς διάφορα μεγάλα πιστωτικὰ ἱδρύματα τῆς ἀλλοδαπῆς. Διὰ τοῦ προγράμματος μετεκπαίδεψεως εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἐπιδιώκεται, ὡς ἐπανειλημμένως ἔχει τονισθῇ, ἡ δημιουργία ἐμπείρου προσωπικοῦ ἐξοικειωμένου μετὰ τὴν σύγχρονον τραπεζικὴν ὀργάνωσιν καὶ τεχνικὴν.

Εἰς τὸν ἐρευνητικὸν τομέα ἐπερατώθησαν αἱ προσπάθειαι τῶν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1962 συσταθεῖσων τεσσάρων ομάδων ἐργασίας, εἰς τὰς ὁποίας εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ μελέτη ἐπικαίρων θεμάτων σχετιζομένων μετὰ τὴν τραπεζικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν. Τῶν ἐργασιῶν τούτων προετοιμάζεται ἤδη ἡ ἐκδοσις εἰς ἰδιαίτερα τεύχη. Ἡ λειτουργία τοῦ τομέως ἐρεύνης τοῦ Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν συνεχίζεται διὰ τῆς συστάσεως νέων ομάδων ἐργασίας, εἰς τὰς ὁποίας ἀνετέθη ἡ διερεύνησις ἐπικαίρων τραπεζικῶν προβλημάτων.

Κύριοι Μέτοχοι,

Θεωρῶ ἀπολύτως δεδικαιολογημένον νὰ ἐπαναλάβω καὶ εἰς τὴν παρούσαν Συνέλευσιν ὅ,τι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἰδιαίτερος ἐτόνισα. "Ὅτι δηλαδή τὸ Ἰδρυμα ἡμῶν ἐκπληροῦ ἐπιτυχῶς τὴν σοβαρὰν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ καὶ τυγχάνει τῆς διεθνoῦς ἀναγνωρίσεως ὡς Κεντρικῆς Τραπεζῆς ἐπιτελοῦσης τὰς λειτουργίας της κατὰ τὸν πλέον ἄρτιον τρόπον. Θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι τὰ ἐπιτεύγματα ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἔργου τῆς Τραπεζῆς ὀφείλονται εἰς τὴν μετ' ἀφοσιώσεως συμβολὴν εἰς αὐτὸ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων βαθμίδων. Εἶναι πράγματι ἰδιαζόντως χαρκτηριστικὴ ἡ συμβολὴ τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὰς ἀναλαμβανομένας παντοίας εὐθύνas καὶ δραστηριότητας τοῦ Ἰδρύματος, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐπιβάλλεται ἡ ἀπονομὴ δικαίου ἐπαίνου τὸν ὅποιον παρακαλῶ ὅπως ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐκφράσῃ μεθ' ἡμῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ὑπαλλήλων.

Κατὰ τὸ λήψαν ἔτος ἀπεφασίσθη ἐπίσης ἡ δημιουργία νέου βαθμοῦ, τοῦ «Ἀρχιλογιστοῦ» παρεμβαλλομένου μεταξὺ τῶν βαθμῶν τοῦ Λογιστοῦ καὶ τοῦ Τμηματάρχου. Ἡ δημιουργία τοῦ νέου τούτου βαθμοῦ ἔρχεται νὰ καλύψῃ οὐσιαστικὰς ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας, νὰ τονώσῃ τὴν εὐγενῆ ἀμύλλαν μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων καὶ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἱκανωτέρων στελεχῶν.

Ἐντὸς τῆς ληξάσης χρήσεως ἀπεχώρησαν τῆς ὑπηρεσίας 97 ὑπηρετοῦντες, ἐξ ὧν 88 ὑπάλληλοι καὶ 9 ἐκ τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ, προσελήφθησαν δὲ 231 νέοι, ἐξ ὧν 99 ὑπάλληλοι καὶ 132 εἰς τὸ βοηθητικὸν προσωπικόν. Ἡὐξήθη οὕτω ἡ δύναμις τοῦ προσωπικοῦ κατὰ 134 ὑπηρετοῦντας.

Παρακαλεῖσθε, Κύριοι Μέτοχοι, ὅπως ἐκλέξητε τρεῖς νέους Συμβούλους εἰς ἀντικατάστασιν τῶν κ.κ. Κλέωνος Κοσμίδου, Δημητρίου Μουζέλη καὶ Εὐθυμίου Βασιλᾶ, τῶν ὁποίων ἡ θητεία λήγει κατὰ τὴν προῦσαν Γενικὴν Συνέλευσιν.

Οἱ ἐξερχόμενοι Σύμβουλοι εἶναι ἐπανεκλέξιμοι.

II. ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τὸ 1964 ἦτο διὰ τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν τὸ δεύτερον κατὰ σειρὰν ἔτος ἐντόνου οἰκονομικῆς ἀνόδου. Τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος (8,5% εἰς σταθεράς τιμὰς) ἦτο τὸ ὑψηλότερον τῆς τελευταίας δεκαετίας δι' ἔτος χαμηλῆς ἐλαιοκομικῆς παραγωγῆς, ἐνῶ συγχρόνως ἡ κατὰ 10,6% αὐξησης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἦτο ἡ μεγαλύτερα ἀπὸ τοῦ 1955. Ὁσαύτως αἱ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1964 τὴν μεγαλύτεραν αὐξησην τῆς τελευταίας ἐξαετίας.

Ἰδιαιτέρας σπουδαιότητος εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1964 ταχεῖα αὐξησης τῶν ἀκαθαρίστων ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου (κατὰ 22,3% ἔναντι 14,9% τοῦ 1963) καὶ εἰδικῶς τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν (κατὰ 36,6% ἔναντι 27,2% τὸ 1963 εἰς τρεχούσας τιμὰς). Εἶναι πράγματι ἐνθαρρυντικὸν τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐπιχειρηματικὴ πρωτοβουλία, ἐκ τῆς ὁποίας κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος τῆς χώρας, φαίνεται προσανατολιζομένη πρὸς μίαν σωρευτικὴν διαδικασίαν ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος.

Παρὰ τὴν αὐξησην τῆς καταναλώσεως, κατὰ τὸ 1964 ἐσημειώθη περικτήρῳ βελτίωσις εἰς τὴν κατανομήν τῆς ἐθνικῆς δαπάνης. Καὶ τοῦτο διότι ἡ κατὰ 9% αὐξησης τῆς καταναλώσεως συνωδεύθη ἀπὸ ὑπερδιπλασίαν ποσοστιαίαν αὐξησην τῶν ἐπενδύσεων (18,4%). Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἐπομένου πίνακος, τὸ ποσοστὸν τῶν ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου ἐπὶ μὲν τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος ἀνῆλθεν εἰς 21% (ἔναντι 19,4% τὸ 1963), ἐπὶ δὲ τῆς ἀκαθαρίστου ἐθνικῆς δαπάνης εἰς 19,5% (ἔναντι 18,2% τὸ

1963). Καί εἰς τὰς δύο περιπτώσεις τὰ ἐπιτευχθέντα κατὰ τὸ 1964 ὡς ἄνω ποσοστά εἶναι τὰ ὑψηλότερα τῆς τελευταίας δεκαετίας.

Πέραν τῆς συνθέσεως τῆς ἐθνικῆς δαπάνης ὁμως σημασίαν ἔχει καὶ ὁ τρόπος διαθέσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος μεταξύ καταναλώσεως καὶ ἀποταμιεύσεως. Ἡ ἐξέλιξις τῆς σχέσεως ἀποταμιεύσεως πρὸς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα παρέχει ἐνδειξιν περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομίας εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ σχηματισμοῦ κεφαλαίου. Εἶναι ἐπομένως σκόπιμον νὰ παρακολουθῆται μετὰ προσοχῆς ἡ ἐξέλιξις τοῦ ποσοστοῦ τοῦ ἀποταμιευομένου ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος. Διὰ τὸ 1964 δὲν ὑφίστανται εἰσέτι στοιχεῖα ἐπὶ τῆς βασικῆς ταύτης σχέσεως.

Χαρακτηριστικὴ τῆς διεθνοῦς ἐμπιστοσύνης ἐντὸς τοῦ 1964, πρὸς τὸν δυναμισμὸν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ καθαρὰ εἰσροὴ κεφαλαίων ἢ ὅποια ἦτο διπλασία περίπου τῆς τοῦ προηγούμενου ἔτους καὶ ἡ μεγαλυτέρα ὅλων τῶν μεταπολεμικῶν ἐτῶν. Ἡ μεγάλη αὐτὴ αὐξήσις προῆλθε κυρίως ἀπὸ τὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων εἰσαχθέντα κεφάλαια.

Ἀξιόλογος ὁμως ὑπῆρξε καὶ ἡ αὐξήσις τῆς καθαρᾶς εἰσροῆς τῶν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων.

Αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πιέσεις ἐκ τῶν ἐντόνως ἀνοδικῶν τάσεων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ψυχολογικὰς ἐπιπτώσεις ἐξ ἐκτάκτων ἐξωοικονομικῶν παραγόντων, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ οἰκονομικὴ ἰσορροπία μὲ ἔλλειμμα εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν καὶ εἰς σχετικῶς ὑψηλότερον ἐπίπεδον τιμῶν. Ἡ ὑψώσις τῶν τιμῶν ὁμως ἦτο μικροτέρα ἐν συγκρίσει τόσο πρὸς τὰς σημειωθείσας παρ' ἡμῖν εἰς προηγούμενα ἔτη ὅσον καὶ πρὸς τὰς ἐντὸς τοῦ 1964 ἀνατιμήσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐξεδηλώθησαν ἐπιδράσεις διὰ τῆς κατὰ 110 ἑκατ. δολλ. αὐξήσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος καὶ τῆς διευρύνσεως τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν εἰς 173 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 57 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 καὶ 74 ἑκατ. δολλ. τὸ 1962.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οὐσιῶδες τμῆμα τῆς αὐξήσεως τῆς ζητήσεως ἐκαλύφθη ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον ἐξεδηλώθη κυρίως εἰς διόγκωσιν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ εἰς μικρὰν σχετικῶς ὑψώσιν τῶν τιμῶν. Εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν συνέβαλον περισσότερο τὰ κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ καὶ αἱ πρῶται ὕλαι καὶ ὀλιγώτερον τὰ καταναλωτικὰ εἶδη. Τοῦτο παρέχει ἐνδειξιν ὅτι ἡ διεύρυνσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐλλείμματος τῆς χώρας προῆλθεν ἐξ ἐντάσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως.

Τὴν ὡς ἄνω διαμόρφωσιν τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας ἐπηρέασαν κατὰ τὸ 1964 καὶ αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ ἐξελίξεις, χαρακτηριστικὸν τῶν ὁποίων ἦσαν αἱ εἰς εὐρυτέραν κλίμακα πληθωρικαὶ τάσεις. Αἱ ὑψηλότεραι ἐν συγκρί-

σει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος τιμαὶ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν συνετέλεσαν κατὰ 3,3% περίπου εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν ἐλληνικῶν εἰσαγωγῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐκ τῆς κατὰ 123 ἑκατ. δολλ. αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν μεταξὺ 1963 καὶ 1964, περίπου 25 ἑκατ. δολλ. προῆλθον ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγομένων. Ἐπομένως ἀκόμη καὶ ἐὰν ὁ ὄγκος τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1964 παρέμενεν εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ προηγούμενου ἔτους, θὰ προέκυπτεν αὐξήσις τῶν πληρωμῶν κατὰ τὰ ὡς ἄνω 25 ἑκατ. δολλ. ἐκ μόνου τοῦ λόγου τούτου.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐκδηλωθεῖσα κυρίως ἀπὸ τοῦ τρίτου τριμήνου τοῦ 1964 διεθνῆς κερδοσκοπία ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἐδημιούργησε κλίμα ἐνισχύσαν τὰς ἐν Ἑλλάδι τάσεις ἀποθησαυρίσεως, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐξεδηλώθησαν ἔντονοι, ἰδίως καθὶ ὠρισμένας φάσεις, ὑπὸ τὴν ψυχολογικὴν ἐπίδρασιν ἐκτάκτων ἐξωοικονομικῶν παρχρόντων. Οἱ παράγοντες οὗτοι ἐπηρέασαν καὶ τὴν ἐξέλιξιν ἐτέρων μεγεθῶν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, βασικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν ἰσορροπίαν αὐτῆς. Τοιαῦτα μεγέθη ἦσαν αἱ καταθέσεις παρὰ τραπεζαῖς καὶ οἱ ἄδηλοι πόροι. Ὁ αἰσθητῶς χαλαρώτερος ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων τὸ 1964, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς παραγωγῆς ἠϋζημένας πιστωτικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας, ἐπηρέασε τὴν ἐξέλιξιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Ἡ κάμψις ἐξ ἄλλου τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων καὶ τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος, ὀφειλομένη σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ψυχολογικὰς ἐπιπτώσεις ἐκ τῆς ὀξύνσεως τοῦ Κυπριακοῦ, συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν διεύρυνσιν τοῦ ἐλλείμματος τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν, τὸ ὅποιον κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη συνεκρατεῖτο ἀπὸ τὸ αὐξανόμενον πλεόνασμα τῶν ἀδήλων συναλλαγῶν.

Αἱ πιέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξηδηλώθησαν ἐντὸς τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964 προεληθοῦσαι κατὰ τὰ ἀνωτέρω τόσον ἐκ τῆς ἐντόνου οἰκονομικῆς ἀνόδου, τῆς ὁποίας ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἀποτελοῦν φυσιολογικὸν ἐπακόλουθον, ὅσον καὶ ἐκ τῆς συμπτώσεως δυσμενῶν ψυχολογικῶν ἐπιδράσεων συνεπείᾳ ἐξωοικονομικῶν κυρίως διεθνoῦς φύσεως παραγόντων, ἀντιμετωπίσθησαν ἄνευ κλονισμοῦ τῆς ἰσορροπίας αὐτῆς. Ὡς προκύπτει σαφῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἐπομένην λεμπτομερεστέραν ἐπισκόπησιν τῶν ἐξελίξεων τοῦ 1964, ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία εἶναι ὑγιὲς καὶ νέαι σημαντικὰ πρόοδοι ἐσημειώθησαν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος. Αἱ προκληθεῖσαι ὑπὸ ἐκτάκτων παραγόντων διαταραχτικαὶ ἐπιδράσεις ἀπέδειξαν τὴν ἀντοχὴν καὶ τὴν ἱκανότητα αὐτῆς νὰ ἀντιμετωπίῃ προσωρινὰς δυσχερείας ἄνευ κλονισμοῦ τῆς ἰσορροπίας τῆς. Τὸ γεγονός ὅτι μὲ ρυθμὸν οἰκονομικῆς ἀνόδου τόσον ὑψηλὸν ὅσον ὁ ἐπιτευχθεὶς κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος καὶ παρὰ τὰ ἐκτακτὰ ἐξωοικονομικὰ γεγονότα κατωρθώθη καὶ ἡ ὑψώσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν νὰ εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων σημειωθείσων διεθνῶς καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἰσορροπία νὰ μὴ ἀνατραπῇ, δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν ξένων οἰκονομικῶν σχολιαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχαρα-

κτήρισαν τοῦτο ὡς ἐν ἐκ τῶν ἀξιοσημειώτων εἰς διεθνῇ κλίμακα ἐπιτευγμάτων.

Ἡ ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ ἀντοχή τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας καὶ δύναται αὕτη νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἰσχυροὺς κλυδωνισμοὺς. Ἀλλὰ καὶ αἱ πλέον ἰσχυραὶ οἰκονομίαι δύνανται νὰ ὑποστοῦν σοβαρὰς διαταραχὰς ἢ καὶ βαθύτερον κλονισμόν εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις. Ἔργον τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν εἶναι νὰ προλαμβάνουν κατὰ τὸ δυνατόν τοιοῦτου εἶδους ἐπιδράσεις καὶ ἐξελίξεις, ὅταν δὲ ἐκδηλωθοῦν τὰ πρῶτα συμπτώματα νὰ προβαίνουν εἰς τὴν ἀναγκαίαν κινητοποίησιν πρὸς διόρθωσιν ἢ ἐξαφάνισιν των. Εἰς τοῦτο ὅμως αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ πρέπει νὰ ἔχουν συμπαραστάτην ὀλόκληρον τὸν πληθυσμὸν ὁ ὅποιος, ὡς ἄλλωστε πράγματι συμβαίνει εἰς τὰς προηγμένας χώρας, δέον νὰ ἐπιδεικνύῃ ψυχολογικὴν ὀριμότητα καὶ πνεῦμα συνεργασίας πρὸς διατήρησιν καὶ ἐδραίωσιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος.

Τείνει πλέον γενικῶς νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ βασικὴ ἀλληλεξάρτησις μεταξὺ ἐπιταχυνομένης οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ νομισματικῆς ἰσορροπίας, ἀνευ τῆς ὁποίας ἀνατρέπεται ὁ ὀρθολογικὸς προσανατολισμὸς καὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς κερδοσκοπίας καὶ τῆς διαιωνίσεως τοῦ κλοιοῦ τῆς ὑπαναπτύξεως. Εἶναι αὐταπόδεικτον ὅτι ὅταν αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις ὑπερβαίνουν ὀρισμένα ὅρια, ἐκδηλοῦμεναι μὲ ταχεῖαν καὶ συνεχῇ ὑψώσιν τῶν τιμῶν καὶ διόγκωσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐλλείμματος, ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν ἐξαρθροῦται, τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα ἐξαντλοῦνται καὶ ἡ οἰκονομία ὀδηγεῖται εἰς ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ἀδιέξοδον. Ἡ προσφυγὴ εἰς περιορισμοὺς καθίσταται ἀναπόφευκτος, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ βεβαία ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς συμβολῆς των εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας. Τὴν ἀκρίβειαν τῆς διαπιστώσεως αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἐπιβεβαίωι ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις ὀρισμένων χωρῶν, τῶν ὁποίων αἱ οἰκονομίαι τελοῦσαι ὑπὸ συνθήκας ἐντονωτέρου πληθωρισμοῦ χαρακτηρίζονται ἀπὸ βραδύτατον ρυθμὸν ἀναπτύξεως ἢ καὶ χρόνιον μαρασμόν.

Δέον ὅμως νὰ τονισθῇ καὶ νὰ κατastῇ κοινὴ συνείδησις ὅτι ἡ νομισματικὴ ἰσορροπία δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν μιᾶς συνεχοῦς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀλλὰ καὶ βασικὸν ὅρον διὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς καὶ τὴν περιφρούρησιν τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς εὐημερίας τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἀνευ τῶν ὁποίων ὑποσκάπτεται ἡ δημοκρατικὴ διαδικασία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, προϋποθέτουν ἐδραιωμένην πάντοτε νομισματικὴν ἰσορροπίαν. Οὐδὲν οἰκονομικὸν φαινόμενον ἀπειλεῖ τὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν πληθωρισμόν. Ἐξ αὐτοῦ αἱ οἰκονομικῶς ἀσθενέστεραι τάξεις ὑφίστανται τὰς

μεγαλυτέρας ζημίας τόσον ἀμέσως ὅσον καὶ ἐν τῇ ἐξελίζει τοῦ χρόνου. Αἱ τάξεις αὐταὶ πλήττονται ἀμέσως ἀπὸ τὴν ὑψωσιν τοῦ κόστους ζωῆς, τὴν ὅποιαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν παρακολουθοῦν τὰ εἰσοδήματά των — μισθοί, ἡμερομίσθια, συντάξεις κλπ. — καθ' ὃν χρόνον τὰ κέρδη καὶ αἱ πρόσοδοι τῶν ἀνωτέρων εἰσοδηματικῶν τάξεων ἀναπροσαρμόζονται καὶ αὐξάνονται αὐτομάτως. Μακροχρονίως δὲ ἐπίσης ζημιοῦνται αἱ ἀσθενέστεραι τάξεις ἀπὸ τὸν πληθωρισμόν, καθ' ὃ μέτρον οὗτος ἀναστέλλει τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἣ ὅποια κυρίως τὰ συμφέροντα αὐτῶν ἐξυπηρετεῖ. Ἀντιθέτως, ἡ νομισματικὴ ἰσορροπία ἀποτελεῖ ὄχι μόνον βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφαλεστέραν καὶ πλέον ἀποτελεσματικὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν ὡς καὶ ἐγγύησιν τῆς ὁμαλῆς πολιτικῆς ἐξελιζέως μιᾶς χώρας.

Ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία δὲν ἀντιμετωπίζει κινδύνους ἀνατροπῆς τῆς νομισματικῆς τῆς ἰσορροπίας. Οὐτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ οὐτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς πιστωτικῆς λειτουργίας ἡ ὑφισταμένη κατάστασις δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγκυμονοῦσα κινδύνους διὰ τὴν νομισματικὴν σταθερότητα. Ἡ ἐφαρμοσθεῖσα δημοσιονομικὴ πολιτικὴ ἐπέτυχε τὴν διατήρησιν οὐσιώδους πλεονάσματος εἰς τὸν τακτικὸν προϋπολογισμόν. Τοιαῦτα πλεονάσματα ἀποτελοῦν ὄχι μόνον σημαντικὴν πηγὴν χρηματοδοτήσεως τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐπενδύσεων, ἀλλὰ καὶ βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς ἀνέτου καλύψεως τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ὑπὸ συνθήκας νομισματικῆς ἰσορροπίας. Ἡ πιστωτικὴ λειτουργία ἐξ ἄλλου ἀσχεῖται κατὰ τρόπον σταθερῶς προωθοῦντα τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας χωρὶς νὰ ἀπειλῇται ἡ νομισματικὴ σταθερότης. Βεβαίως, ἐπανελημμένως ἀντιμετωπίσθησαν πρόσκαιροι δυσχέρειαι, ἐπετεύχθη, ὅμως πάντοτε ἡ ἱκανοποίησις ὅλων τῶν παραγωγικῶν ἀναγκῶν καὶ ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐξήντηλσε τὰ ἐκάστοτε ὑφιστάμενα περιθώρια διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὑγιῶν ἐπεκτατικῶν τάσεων τῆς οἰκονομίας.

Νειρισμοὶ καὶ μέτρα τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς καθίστανται κατὰ καιροὺς ἀναγκαῖα ἐκ τῶν γενικωτέρων οἰκονομικῶν ἐξελιζέων καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν καὶ προστασίαν τῶν συμφερόντων τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ὄχι μόνον εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πλέον προηγμένας οἰκονομικῶς χώρας. Χαρακτηριστικὸν ἐν προκειμένῳ εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἢ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἢ τῆς Ἑλβετίας, ἢ Ἰταλίας ὡς καὶ ἄλλων χωρῶν αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν, δὲν ἐδίστασαν νὰ λάβουν μέτρα νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς φύσεως ἀντιμετωπισθέντα ὑπὸ τοῦ κοινοῦ μετὰ ψυχραιμίας καὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνάγκης καὶ σκοπιμότητος τῆς ἐπιβολῆς των.

Κίνδυνοι ἐν τούτοις διὰ τὴν νομισματικὴν σταθερότητα δύνανται νὰ προέλθουν ἀπὸ δύο παράγοντας, τοὺς ὁποῖους ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ εἶναι ὑποχρεωμένη ἀγρύπνως νὰ παρακολουθῇ.

Ὁ πρῶτος παράγων εἶναι ψυχολογικός. Παρά τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπιτευχθεῖσαν νομισματικὴν ἰσορροπίαν εἰς τὴν χώραν μας, τὰ ψυχολογικὰ κατὰλοιπα ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ τῆς πολεμικῆς καὶ τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς περιόδου δὲν ἔχουν ἐκλείψει ἐξ ὀλοκλήρου. Διατηρεῖται οὕτω ὑπολανθάνουσα ἡ ἀνάμνησις τοῦ πληθωρισμοῦ, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται ἐκάστοτε διὰ τῆς ὑπερραισθησίας τοῦ κοινοῦ ἐναντι ὄχι μόνον τῶν ἐξελίξεων εἰς τὰ νομισματικὰ μεγέθη ἀλλὰ καὶ οἰουδήποτε ἐκτάκτου οἰκονομικοῦ ἢ ἐξωοικονομικοῦ γεγονότος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται ἡ δύναμις νὰ προκαλέσῃ πληθωρισμόν. Ἡ ψυχολογικὴ αὕτῃ κατάστασις, ὅσονδήποτε ἀδικαιολόγητος καὶ ἂν εἶναι μὲ κριτήριον τὰς πραγματικὰς ἐξελίξεις, ἀποτελεῖ στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ ὀφείλει συνεχῶς νὰ παρακολουθῇ. Ἡ φοβία τοῦ πληθωρισμοῦ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν οἰκονομικὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀτόμων καὶ δι' αὐτῆς τὴν διάρθρωσιν τῆς ἐθνικῆς δαπάνης, ἥτοι τὴν κατανομὴν μεταξὺ καταναλώσεως καὶ ἀποταμιεύσεως, τὸν τρόπον χρησιμοποίησεως τῶν ἀποταμιεύσεων, τὴν ἐν γένει ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα ὡς καὶ τὴν εἰσροὴν καὶ ἐκροὴν κεφαλαίων. Εἶναι διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον ὅπως συμβάλλωμεν ὅλοι καὶ κυρίως τὸ σύνολον τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, οἱ ἡγέται τῶν παραγωγικῶν τάξεων καὶ ὁ τύπος, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ κλίματος τῆς ἐμπιστοσύνης διὰ τῆς ψυχραΐμου καὶ ἀκριβοῦς ἀξιολογήσεως τῶν ἐκάστοτε οἰκονομικῶν ἐξελίξεων.

Ὁ ἕτερος παράγων, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἡδύνατο νὰ προέλθῃ ἡ διατάραξις τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας, εἶναι αἱ συνεχεῖς διεκδικήσεις ἐκ μέρους διαφόρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ δι' ἄλλεπαλλήλους αὐξήσεις τῶν χρηματικῶν τῶν εἰσοδημάτων, καθ' ὃ μέτρον αὗται δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἐξελίξεις τῶν πραγματικῶν μεγεθῶν τῆς οἰκονομίας. Ὅταν τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα τῶν συμμετεχόντων εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν αὐξάνονται ταχύτερον παρ' ὅσον αὐξάνεται ἡ παραγωγή καὶ ἡ παραγωγικότης, ὁ πληθωρισμὸς εἶναι τελικῶς ἀναπόφευκτος. Ἡ ἐκ τῶν δημιουργουμένων προσθέτων χρηματικῶν εἰσοδημάτων ζήτησις, καθ' ὃ μέτρον ὑπερβαίνει τὴν ἐκάστοτε αὐξήσιν τῆς προσφορᾶς, ὁδηγεῖ εἴτε εἰς δεύρυνσιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἴτε εἰς ὑψωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἢ εἰς ἀμφότερα. Ἡ χειροτέρευσις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν προκαλεῖται τόσον ἀπὸ τὴν συνεπείᾳ τῆς υπερμέτρου ζητήσεως διόγκωσιν τῶν εἰσαγωγῶν ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν συνεπείᾳ ἡϋξημένου κόστους καὶ μειωμένης ἀνταγωνιστικότητος τῶν ἐγχωρίων προϊόντων στασιμότητα ἢ κάμψιν τῶν ἐξαγωγῶν. Αἱ ἐπιδράσεις αὗται συνεπάγονται ἀνάσχεσιν τοῦ ρυθμοῦ προόδου τῆς οἰκονομίας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐναντι τοῦ προσωρινοῦ καὶ περιωρισμένου — λόγῳ μειουμένης ἀγοραστικῆς δυνάμεως — ὀφέλους οἱ ἀπολαμβάνοντες τῶν αὐξηθέντων χρηματικῶν εἰσοδημάτων θὰ ὑποστοῦν πολὺ μεγαλύτεραν ζημίαν ἐκ τῆς ματαιώσεως τῆς μονιμωτέρας βελτιώσεως τοῦ εἰσοδήματός των, ἢ ὁποία δύναται νὰ προέλθῃ μόνον ἐκ τῆς ταχύτερας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ὅα πρέπει συνεπῶς ὅλοι αἱ συμμετέχουσαι εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν τάξεις νὰ μὴ ἐντείνουν τὰς ἐπιδιώξεις ἀμέσου αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων των πέραν τῶν ἐξ ἀντικειμενικῆς ἐκτιμήσεως τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητος προκυπτόντων ἐκάστοτε περιθωρίων ἱκανοποιήσεως αὐτῶν. Τὰ περιθώρια ταῦτα καθορίζονται κατὰ βάσιν ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγματικῶν μεγεθῶν τῆς οἰκονομίας ἥτοι τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγικότητος.

Εἶναι ἐξ ἄλλου ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ δικαία συμμετοχὴ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ πραγματικοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ ὄχι μόνον εὐλογον προσδοκίαν καὶ ἀξίωσιν, ἀλλὰ καὶ πρωταρχικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ συνεργασία καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ προσπάθεια ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ, ὅπως γίνονται ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καὶ εὐρύτερον αἰσθηταὶ αἱ ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ὠφέλειαι διὰ τῆς σταθερᾶς ἀνυψώσεως τοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τῆς δικαιότερας κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος. Διότι τοῦτο συντελεῖ καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ἐνδείκνυμένων ἐκάστοτε ἐπιπέδων ἐνεργοῦ ζήτησεως, ἡ ὁποία ἀσχετῇ τὴν ἀπαραίτητον ἐπεκτατικὴν προώθησιν εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Περιθώρια αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων ὑφίστανται καὶ διὰ τῆς ἀνακατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος ἐπιτυγχανομένης μέσῳ ἰδίως τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς δημοσίων δαπανῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δι' ἀνακατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων, ὅριον ἀποτελοῦν αἱ δυνάμεναι νὰ προκληθοῦν δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ τῶν ἐπενδύσεων. Ἡ ἀξιώσις ταχείας αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων, πέραν τῶν ἐκάστοτε δυνατοτήτων ἀπὸ πλευρᾶς πραγματικοῦ εἰσοδήματος, ἀποτελεῖ σὺνήθες φαινόμενον εἰς ὅλας τὰς χώρας, τόσον τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας ὅσον βεβαίως καὶ τὰς χαμηλοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, ὡς ἡ Ἑλλάς. Ἀπαιτήσεις ἀμέσου βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου εἶναι τόσον περισσότερο φυσικὸν νὰ προβάλλωνται ὑπὸ τῶν λαϊκῶν τάξεων, ὅσον αὗται ἀποκτοῦν πλέον ἄμεσον ἀντίληψιν περὶ τῆς ἀποστάσεως, ἡ ὁποία χωρίζει τὰς ἐν Ἑλλάδι συνθήκας διαβιώσεως ἀπὸ ἐκεῖνας εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας. Εἰς τοῦτο συμβάλλουν καὶ οἱ μεταναστεύοντες καὶ ἀπασχολούμενοι εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐργάται γινόμενοι φορεῖς ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας μεταφέρουν εἰς ὁλόκληρον τὸν πληθυσμὸν ἐπηρεάζοντες ἀντιστοίχως τὰς ἀντιδράσεις του. Τοῦτο βεβαίως οὐδόλως σημαίνει, ὅτι αἱ ἀντιδράσεις αὗται εἶναι ἀδικαιολόγητοι. Ἀντιθέτως, ἡ ἐπιδιώξις προσεγγίσεως τῶν εἰσοδηματικῶν ἐπιπέδων πρὸς τὰ τῶν οἰκονομικῶς προηγμένων χωρῶν ἀποτελεῖ τὴν προωθητικὴν δύναμιν τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα περὶ τῆς ἀνάγκης ἀνταποκρίσεως τῶν χρη-

ματικῶν εἰσοδημάτων εἰς τὰς αὐξήσεις τῆς παραγωγῆς καὶ παραγωγικότητος ἀποβλέπουσιν ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἀνερχομένων πραγματικῶν εἰσοδημάτων τοῦ πληθυσμοῦ, τὰ ὅποια καὶ μόνον παρέχουσιν τὴν δυνατότητα ἀσφαλοῦς καὶ συνεχοῦς βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Ἀντιθέτως, χρηματικά εἰσοδήματα ὑπερβαίνοντα τὴν παραγωγικὴν δυναμικότητα τῆς οἰκονομίας μεταβάλλονται τελικῶς εἰς πλασματικά εἰσοδήματα, τὰ ὅποια θέτοντα εἰς κίνησιν τὴν διαδικασίαν τοῦ πληθωρισμοῦ ἐπιφέρουσιν προϊόντως καὶ τὴν μειωμένην συμμετοχὴν τῶν ἀσθενεστέρων εἰσοδηματικῶν τάξεων εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τοῦ παρόντος καὶ τὸν περιορισμὸν τῆς ματαίωσιν τῶν μελλοντικῶν βελτιώσεων ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Τὴν τάσιν πρὸς διεκδικήσεις ὁλονὲν καὶ μεγαλυτέρων αὐξήσεων τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων ἐνισχύει ἡ διάχυτος ἀντίληψις τοῦ κοινοῦ περὶ ἀπεριορίστων δυνατοτήτων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀλλὰ τὸ Κράτος δὲν δύναται νὰ δώσῃ πλέον ἐκείνων τὰ ὅποια ἀντλεῖ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἰδιώτας εἴτε διὰ φορολογίας εἴτε διὰ δανεισμοῦ. Τὸ Κράτος δὲν εἶναι παντοδύναμος οἰκονομικὴ ὄντοτης, τὰ ὅρια δὲ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱκανοποιήσεως τῶν οἰκονομικῶν αἰτημάτων τῶν πολιτῶν προσδιορίζονται ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ μέσα, τὰ ὅποια τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ προσπορίζει εἰς αὐτό.

Τὸ πραγματικὸν γεγονὸς τῆς ἐν τῇ οὐσίᾳ ταυτίσεως τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τοῦ Κράτους πρὸς ἐκείνας τῶν πολιτῶν τοῦ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ κατανοηθῇ ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀμέριστος συμμετοχὴ εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως ἀποτελεῖ πρωταρχικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς. Εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν βασικῶν ἐπιδιώξεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ ἰδίως τοῦ ἐπιθυμητοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας, ἐκ τῆς ἐπιλογῆς τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἔκτασις τῶν προσωρινῶν θυσιῶν πρὸς ἐξασφάλισιν μεγαλυτέρων ὠφελημάτων εἰς τὸ ἔμεσον μέλλον, πρέπει νὰ συμμετάσχουν καὶ νὰ συμφωνήσουν ὅλαι αἱ παραγωγικαὶ τάξεις. Μόνον διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔχει προσανατολισθῇ ἡ κυβερνητικὴ πολιτικὴ, εἶναι δυνατόν αἱ διεκδικήσεις δι' ἀμέσους αὐξήσεις εἰσοδημάτων νὰ προσαρμύζωνται πρὸς τὰς ὑφισταμένας ἀντικειμενικὰς δυνατότητας εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς συμπεφωνημένης πολιτικῆς ἀναπτύξεως καὶ οὕτω μόνον θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀναγκαία διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπάθειας συνεργασία μεταξὺ Κράτους, ἐπιχειρηματιῶν, ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν.

Εἰς μίαν ἐλευθέραν οἰκονομίαν καὶ δημοκρατικὴν κοινωνίαν ἡ ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἔντασις τῶν προσπαθειῶν τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ ἐπιβάλλει ὅπως ἡ ἔννοια τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐξαρθῇ εἰς ἐπίπεδον ἐθνικοκοινωνικοῦ ἰδεώδους. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ καταβληθῇ συστηματικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ κοινοῦ περὶ τῶν προϋποθέσεων τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν μονίμως αὐξανομέ-

νων βελτιώσεων τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, τὰς ὁποίας μόνον ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ.

Πέραν τῶν ἀνωτέρων βασικῶν διαπιστώσεων, πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι παρὰ τὸ γεγονός ὅτι αἱ ἐξελίξεις τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ 1964 ὑπῆρξαν ἐν τῷ συνόλῳ ἱκανοποιητικαί, κατέστησαν ἐκδηλοὶ ὠρισμένοι μονιμώτεροι διαρθρωτικαὶ ἀδυναμίαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπισημανθοῦν.

Μία τῶν ἀδυναμιῶν τούτων συνίσταται εἰς τὴν ὑστέρησιν τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν. Πρόοδος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν δὲν συνώδευσε τὴν αὔξησιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Εἰδικώτερον κατὰ τὸ 1964 ἀντὶ τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν ἐπὶ ἐντατικωτέρας καὶ ἀποδοτικωτέρας βάσεως, ἐσημειώθη μεγάλη διεύρυνσις τῆς καλλιεργείας σίτου καὶ μείωσις τῆς τοῦ βάμβακος. Μόνον ὅμως διὰ τῆς ἀποφασιστικῆς προωθήσεως τῆς παραγωγῆς δυναμικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων εἶναι δυνατὴ ἡ μονιμωτέρα βελτίωσις τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐλλήνων ἀγροτῶν.

Δὲν στερεῖται σημασίας τὸ γεγονός ὅτι σημαντικὸν τμήμα τῆς αὔξεσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς κατὰ τὸ 1964 κατέληξεν εἰς ἀποθέματα γεωργικῶν προϊόντων, συγκεντρωθέντων εἴτε ὑπὸ τοῦ Κράτους, εἴτε εὕρισκομένων εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν, ἡ ἐπωφελὴς διάθεσις τῶν ὁποίων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἢ τὴν διεθνῇ ἀγορᾷ δὲν φαίνεται εὐχερής. Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς κατ' ὃ μέτρον δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς μεταβαλλομένας συνθήκας τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς ζητήσεως, καταλήγει εἰς ὑπερμέτρους ἐνίοτε ἀποθεματοποιήσεις ἐκ τῶν ὁποίων δὲν δύναται ἐν τῇ πραγματικότητι νὰ προέλθῃ οἰκονομικῶς ἐνεργὸς προσφορά. Τὸ παρελθὸν ἔτος διὰ τὴν συγκέντρωσιν σίτου, ἐλαίου καὶ καπνοῦ διετέθησαν 4.756 ἐκατ. δρχ. ἐναντι 2.125 ἐκατ. δρχ. τὸ 1963.

Πέραν τούτου, ἐξελίξεις ὡς αἱ ἀνωτέρω περιγραφόμεναι συνδυάζονται μὲ τὴν καταβολὴν ὑψηλοτέρων τιμῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς διαμορφουμένας ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὅποτε ὅμως δημιουργεῖται ἀντικίνητρον διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν καλλιεργειῶν καὶ τὴν παραγωγὴν ἀνταγωνιστικῶν προϊόντων. Εἶναι ὡς ἐκ τούτου σημαντικὸν τὸ ὅτι ἐνεκακινιάσθη ἐντὸς τοῦ 1964 νέον σύστημα εἰς τὴν πολιτικὴν προστασίας τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων διὰ τῆς προσπάθειας μειώσεως τῶν ἐπιδοτήσεων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὰς γενικὰς ἐπιδιώξεις ἀναπτύξεως τῆς ἐλληνικῆς γεωργίας καὶ διὰ τῆς προσαρμογῆς τῶν ἐνισχύσεων πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἀποδοτικωτέρων γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐν τούτοις, παρὰ τὴν χραχθεῖσαν νέαν κατεύθυνσιν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀγροτικῆς προστασίας, ἡ στήριξις τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν ὠρισμένων κατὰ παράδοσιν καλλιεργειῶν (σίτος, κορινθιακὴ, σουλτανίνα, ἐλαιόλαδον, καπνὸς) ἐξακολουθεῖ νὰ λαμβάνῃ χώραν μέσῳ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν.

Ὡς ἤδη ἐλέγχθη, ἡ βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ δέον πρωτίστως νὰ ἐπιδιώκεται διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως ταχέως ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας καὶ αὐξήσεως τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ δὲ αὐξήσις τῶν εἰσοδημάτων τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ νὰ γίνεται διὰ τῆς παροχῆς ἀπευθείας εἰσοδηματικῶν ἐνισχύσεων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν προβλέψεων καὶ τῆς ἀντοχῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐν συνδυασμῷ πάντοτε πρὸς τὴν δημιουργίαν κινήτρων διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν καλλιερ- γειῶν.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποφευχθῇ, εἶναι ἡ δημιουργία προσθέτων εἰσοδημάτων κατὰ τρόπον νοθεύοντα τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν. Εἰς τὴν ἐλευθέραν οἰκονομίαν ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς λει- τουργίας της, καίτοι οὗτος ἐμφανίζει σημαντικὰς ἀτελεῖας ἰδίως εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίας. Σκοπὸς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς δέον νὰ εἶναι ἡ διὰ διαφόρων μέτρων βελτίωσις τῆς λειτουργίας τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν. Ἀντιθέτως αἱ παρεμβάσεις διὰ κοινωνικοπολιτικούς σκοποὺς διαστρέφουν τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν καὶ δυσχεραίνουν τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονο- μίας καὶ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον. Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ περίπτωσις τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων διὰ στηρίξεως τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ὑψηλοτέρων τῶν διεθνῶς διαμορφουμένων. Συνέ- πεια τῆς τακτικῆς αὐτῆς εἶναι ἡ αὐξήσις τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ ἡ μείω- σις τῆς ἀνταγωνιστικότητος τῶν προστατευομένων προϊόντων, τῶν ὁποίων καθίσταται ἀνέφικτος ἡ ἐξαγωγή ὑπὸ συμφέροντας ὁρους. Οἱ ἀγρόται πρέπει νὰ εἰσπράττουν διὰ τὰ προϊόντα των τὰς τιμὰς τὰς διαμορφουμένας εἰς τὴν ἀγοράν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ ὑγιὲς κριτήριον διὰ τὸν προσανατολισμὸν τῆς παραγωγῆς. Διὰ τὰς χαμηλοτέρου εἰσοδήματος κατηγορίας ἀγροτῶν δύναται τὸ Κράτος νὰ καθιερώσῃ μηχανισμόν ἀπ' εὐθείας εἰσοδηματικῶν ἐνισχύσεων. Δι' αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἀποφευχθῇ ἡ νόθευσις τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν καὶ αἱ ἐκ ταύτης δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος καὶ ἀνταγω- νιστικότητος τῶν προϊόντων, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ καταστή ἔμφανης καὶ θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ σταθμισθῇ ἡ ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐπιβάρυνσις τῶν ἐνισχύ- σεων πρὸς τὰς ἐπὶ μέρους κοινωνικὰς ομάδας. Συγχρόνως ὁ ἐν λόγῳ μηχανισμὸς εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συνδυασθῇ μετὰ τὴν δημιουργίαν κινήτρων διὰ τὴν στροφὴν τῶν ἀγροτῶν πρὸς πλεόν ἀποδοτικὰς καλλιιεργείας. Τοῦτο δέον νὰ ἀποτελέσῃ οὐσιώδη προϋπόθεσιν διὰ τὴν παροχὴν ἀπ' εὐθείας εἰσοδηματι- κῶν ἐνισχύσεων εἰς τοὺς ἀγρότας.

Αἱ ἀνωτέρω ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι περιέχονται καὶ εἰς τὰς κατευθύνσεις τῆς χαραχθείσης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πολιτικῆς, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ κατα- νοηθοῦν ἀπὸ ὁλόκληρον τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας καὶ νὰ τύχουν γενικῆς ἀπο- δοχῆς καὶ ταχείας ἐφαρμογῆς, διότι ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ πραγματικὰ συμ-

φέροντα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐτέρα ἀσθενὴς πλευρὰ τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ παροῦσα σύνθεσις τῶν συναλλαγματικῶν τῆς ἐσόδων, ἡ μειονεκτικότης τῆς ὁποίας ἐγένετο περισσότερο ἀισθητὴ κατὰ τὸ 1964. Ἡ ἐλλειμματικὴ διαμόρφωσις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀντανακλᾷ τὴν μεγάλην ἐξάρτησιν ἀπὸ εὐαίσθητους πηγὰς ἀδήλων πόρων. Τοῦτο δὲ πάλιν εἶναι συνέπεια τῆς διαρθρωτικῆς ἀδυναμίας τῶν ἐξαγωγῶν καθιστώσης αὐτὰς μέχρι τοῦδε τὴν ὀλιγώτερον δυναμικὴν πηγὴν συναλλαγματικῶν ἐσόδων. Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν παραμένει ἀκόμη τόσον μικρά, ὥστε ἐλάχιστα νὰ ἐπηρεάζεται ἐξ αὐτῆς ἡ ἐξέλιξις τῶν εἰσπράξεων, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ προσδιορίζεται ἀπὸ ὀλιγάριθμα γεωργικὰ προϊόντα. Βεβαίως ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος αὔξησις τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν καὶ δὴ τῶν πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος δικαιολογεῖ μεγαλύτεραν αἰσιοδοξίαν. Οὐσιαστικὴ καὶ μόνιμος βελτίωσις τῆς θέσεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας ἐντὸς τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας δύναται νὰ προέλθῃ κυρίως ἐκ τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦδε πραγματοποιοῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον συμπτωματοικῶς. Εἶναι βασικῆς σημασίας ἡ ἐνίσχυσις τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν ἐπὶ μονιμωτέρας βάσεως ἐξασφαλιζούσης δυνατότητας ταχείας ἀναπτύξεως των καὶ οὐσιώδους ἐνίσχυσεως τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν. Τοιαύτη δὲ ἐνίσχυσις δὲν ἀποτελεῖ μόνον τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν βελτιώσεως τῆς διαθρώσεως τῶν ἐξαγωγῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητον ὅρον τῆς προόδου πρὸς τὴν βιομηχανικὴν καὶ γενικωτέραν ἀνάπτυξιν.

Ἡ ἐλλειμματικὴ διαμόρφωσις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μιᾶς ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίας δὲν ἀποτελεῖ ἐπικίνδυνον φαινόμενον ἐφόσον τὸ ἔλλειμμα δὲν καθίσταται ὑπέρμετρον καὶ εὐρίσκονται ἐν κινήσει αἱ διαδικασίαι διορθώσεως αὐτοῦ. Εἰς μίαν ἀναπτυσσομένην οἰκονομίαν, ὡς ἡ ἐλληνική, ἡ διαμόρφωσις ἐλλείμματος εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον καὶ εἰς τὸ ἰσοζύγιον τρεχουσῶν συναλλαγῶν εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι ὑπάρχουν ὅρια εἰς τὴν διεύρυνσιν τῶν ὡς ἄνω ἐλλειμμάτων, ἡ ὑπέρβασις τῶν ὁποίων δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐκ συναλλαγματικῆς ἀδυναμίας ἐπιβράδυνσιν ἢ ἀνάσχεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὰ ἐν λόγω ὅρια συνδέονται, μεταξὺ ἄλλων, καὶ πρὸς τὸ ὕψος καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐξωτερικῆς δανειακῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς οἰκονομίας ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην διατηρήσεως ἐπαρκoῦς συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος ἀφ' ἑτέρου. Τὰ ἀνωτέρω μεγέθη μετὰ προσοχῆς σταθμίζονται καὶ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἀπὸ τοὺς ἄλλοδαποὺς τραπεζικοὺς καὶ πιστωτικοὺς ὁργανισμοὺς ὡς καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματικοὺς καὶ ἐπενδυτικοὺς κύκλους, οὕτω δὲ κατ' ἀνάγκην ἐπι-
ρεάζουν τὴν εἰσροὴν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων.

Ἐν ἐπαρκῆς συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα, προσαρμοζόμενον πρὸς τὰς αὐξανόμενας εἰσαγωγὰς μιᾶς ἀναπτυσσομένης οἰκονομίας, ἀποτελεῖ οὐσιώδη παράγοντα προσελκύσεως ἰδιωτικῶν ἀλλοδαπῶν κεφαλαίων, οἱ φορεῖς τῶν ὁποίων ἐξαρτοῦν εἰς μέγα βαθμὸν τὴν ἐμπιστοσύνην των ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν κρίσιν ἐπαρκείας καὶ ἱκανοποιητικῆς ἐξελίξεως τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς τῶν τάσεων ἐκροῆς κεφαλαίων αἱ ἐξελίξεις εἰς τὸ συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα εἶναι μείζονος σημασίας.

Ἐξ ἄλλου, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ σταθμισθῇ μετὰ προσοχῆς ἡ δανειοληπτικὴ ἱκανότης τῆς χώρας καὶ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ὑπέρμετρος ἐξωτερικὴ δανειακὴ ἐπιβάρυνσις αὐτῆς συνεπείᾳ δανείων χρηματοδοτούντων δαπάνας καταναλωτικὰς ἢ ἐπενδύσεις χαμηλῆς παραγωγικότητος καὶ περιωρισμένης ἢ ἀπώτερας ἱκανότητος συμβολῆς εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς χώρας.

Εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας ἡ τήρησις τῆς βασικῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τοῦ προϊόντος ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ μόνον διὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς ἐπιτρέπεται. Ἡ ἀπόκλισις ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης δὲν ὀδηγεῖ εἰς βελτίωσιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ἀντιθέτως δὲ συντελεῖ εἰς τὴν μεταγενεστέραν χειροτέρευσιν τῶν συνθηκῶν τοῦ ἰσοζυγίου.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω βασικῶν σκέψεων ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐνισχύσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐδραιώσεως συνθηκῶν ἰσορροπίας καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας εἶναι οὐσιώδης καὶ ἡ διατίστωσις περὶ τῆς ἐπιτακτικῆς πλέον ἀνάγκης βασικῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν. Πρὸς τὰς μεταβολὰς αὐτὰς συνδέεται ἡ ἀξιοποίησις τῶν εὐκαιριῶν ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ταχεῖαν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

Ἡ ἐναρμόνισις τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κοινότητος, ἡ ὁποία προβλέπεται εἰς τὴν Συμφωνίαν Συνδέσεως καὶ διὰ τὴν ὀριστικὴν διαμόρφωσιν τῆς ὁποίας διεξάγονται ἀπὸ πολλῶν μηνῶν συνεννοήσεις, ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποτελεσματικῆς προτιμήσεως διὰ τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς τᾶς Κοινότητος, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν παροχὴν διαφόρων χρηματοδοτικῶν ἐνισχύσεων αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπεκτείνωνται καὶ θὰ αὐξάνωνται ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ χρόνου. Ἡ σημασία τῆς ἐν λόγῳ ἐναρμόνισεως εἶναι διττὴ : Πρῶτον, ἀποφεύγεται δι' αὐτῆς ἡ δυσμενὴς διαχρητικὴ μεταχείρισις ὠρισμένων ἑλληνικῶν προϊόντων μεγάλου ἐνδιαφέροντος, ὡς εἶναι τὰ ὀπωροκηπευτικά καὶ ὁ καπνός, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ θεωρηταὶ βέβαιον ὅτι θὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ ὁμοειδῆ προϊόντα τρίτων χωρῶν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Κοινότητος. Δεύτερον, ἐξασφαλίζεται ἐπὶ εὐρυτέρου διεθνoῦς ἐπιπέδου καὶ εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἐνοποιουμένης εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας ἡ συστηματοποιήσις καὶ ἐνίσχυσις τῆς προστασίας τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας.

Ἡ Συμφωνία Συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος πέραν τῶν τεθεισῶν εἰδικῶν πρὸς τοῦτο διατάξεων περιέχει καὶ ποικίλα ἐρείσματα διὰ τὴν ἐπιδιώξιν καὶ ἐξασφάλισιν εὐρυτέρας χρηματοδοτήσεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας τόσον ἐκ πηγῶν κοινοτικοῦ χαρακτῆρος ὅσον καὶ διὰ κινητοποιήσεως καὶ προσελκύσεως ἐκ τῆς Κοινότητος καὶ ἐκτὸς αὐτῆς κεφαλαίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας.

Τὰ πλεονεκτήματα ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Κοινότητα συνίστανται κυρίως εἰς τὰς διανοιγομένας δυνατότητας ἀναπτύξεως ποικίλων ἐλληνικῶν πρωτοβουλιῶν καὶ προπαντὸς ριζικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας καὶ ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ ἰδρύσεως νέων μεγάλων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἐξαγωγικοῦ προσανατολισμοῦ. Πέραν δὲ τούτου διευκολύνεται ἡ συστηματικὴ ὀργανωτικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς παραγωγῆς δυναμικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, τῶν ὁποίων ἡ ζήτησις εἶναι ἤδη ὑψηλὴ καὶ προβλέπεται αὐξοῦσα ἐντὸς τῆς Κοινότητος.

Μόνον διὰ τῆς θέσεως εἰς κίνησιν τῶν διαδικασιῶν αὐτῶν ἀναδιοργανώσεως, ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἐπεκτάσεως τῆς παραγωγῆς εἶναι δυνατὴ ταχεῖα καὶ οὐσιώδης πρόοδος πρὸς ἐξασφάλισιν αὐξοῦσης ἀπασχολήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς ἀνάσχεσιν τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος καὶ πρὸς κατάκτησιν ὑψηλοτέρων βιοτικῶν ἐπιπέδων δι' ὁλόκληρον τὸν ἐλληνικὸν λαόν. Ἡ κινητοποίησης πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἀνωτέρω ἀντικειμενικῶν σκοπῶν εἶναι πλέον περισσότερον ἐπείγουσα παρὰ ποτέ.

III. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Κατὰ τὸ 1964 ἐντος δραστηριότης ἐχαρακτήρισεν ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Συμφώνως πρὸς τὰς προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἑθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς σταθερὰς τιμὰς κατὰ τὸ 1964 ἀνῆλθεν εἰς 8,5% ἢτοι ἦτο τῆς αὐτῆς τάξεως πρὸς τὸ ἐπίσης ὑψηλὸν ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ προηγούμενου ἔτους (8,9%). Ἡ σημειωθεῖσα αὐξήσις τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς τρεχούσας τιμὰς ἀνῆλθεν εἰς 12% ἔναντι 10,8% τοῦ 1963.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνοδος ἐντὸς τοῦ 1964 συνδέεται πρὸς δύο κυρίως παράγοντας, πρῶτον, τὴν διὰ δεῦτερον ἐν συνεχείᾳ ἔτος μεγάλῃν αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων καὶ δεῦτερον, τὴν ἐνισχυτικὴν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐπίδρασιν ἐκ τῆς ἐφαρμοσθείσης πολιτικῆς εἰσοδημάτων.

Τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως ἠυξήθη τὸ 1964 κατὰ 7,8% ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 9,3% τὸ 1963. Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ποσοστὸν αὐξή-

σεως δι' ἔτους χαμηλῆς ἐσοδείας ἐλαιοκομικῶν προϊόντων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν μεγάλην ἐσοδεῖαν σίτου, ἡ ὁποία προῆλθε τόσον ἀπὸ τὴν ἐπέκτασιν τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικῶς ὑψηλὴν στρεμματικὴν ἀπόδοσιν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς σίτου κατὰ τὸ 1964 ἐμφανίζεται ἐκτάκτως ὑψηλόν, διότι ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς τὴν, λόγῳ δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν, χαμηλὴν ἐσοδεῖαν τοῦ προηγούμενου ἔτους 1963.

Ἡ παρατηρηθεῖσα κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰς σταθερὰς τιμὰς ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος (μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως διετίας 1963-64 : 8,6% ἔναντι 3,8% μέσου ἐτησίου ποσοστοῦ τῆς τετραετίας 1958-62) εἶναι λίαν ἀμφίβολον ἐὰν δύνανται νὰ συνεχισθῇ ἄνευ οὐσιωδούς ἀλλαγῆς εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν καλλιεργειῶν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐσημειώθη σημαντικὴ πρόοδος, κατὰ μικρὸν μόνον μέρος ὀφειλομένη εἰς ἀναδιάρθρωσιν τῶν καλλιεργειῶν, καίτοι τὰ περιθώρια ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἦσαν σημαντικώτατα. Κύριοι προωθητικοὶ παράγοντες κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ὑπῆρξαν ἡ ἐπέκτασις τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν καὶ ἡ βελτίωσις τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων. Τὰ ὑφιστάμενα ὅμως περιθώρια περαιτέρω αὐξήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς συνεπεία τῶν δύο τούτων παραγόντων ἔχουν περιορισθῇ οὐσιωδῶς καὶ οὕτω ἡ ἐξασφάλισις ὑψηλοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου εἰς τὸν γεωργικὸν τομέα εἰς τὸ προσεχές μέλλον ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὴν ταχεῖαν προώθησιν καλλιεργειῶν ὑψηλοτέρου εἰσοδήματος κατὰ στρέμμα καὶ εἰδικώτερον ἀπὸ τὴν ἐπέκτασιν τῶν καλλιεργειῶν ἐξαγωγίμων ὀπωροκηπευτικῶν, σκληροῦ σίτου, βάμβακος καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, ἀνταποκρίνεται ἡ ἐγκαινισθεῖσα ἐντὸς τοῦ 1964 ἐγκαιρος ἐξαγγελία τῆς πολιτικῆς κινήτρων καθὼς καὶ ἡ ἀποφασισθεῖσα συστηματοποίησις καὶ ἐσωτερικὴ ἐναρμόνισις τῶν παρεχομένων ἐνισχύσεων μέσω ἐιδικοῦ ὀργάνου.

Αἱ ἐντὸς τοῦ 1964 μεταβολαὶ κατὰ κυριωτέρας καλλιεργείας ἐμφανίζονται ὡς ἐξῆς : Πλὴν τῆς καλλιεργείας σίτου, τοῦ ὁποίου ἡ παραγωγή ὑπερέβη κατὰ 56,4% περίπου τὸ ἐπίπεδον τοῦ προηγούμενου ἔτους, μεγαλύτεραι ἐσοδεῖαι ἐπραγματοποιήθησαν εἰς τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰς νωπὰς ὀπώρας καὶ τὴν σουλτανίαν. Ἡ παραγωγή καπνοῦ ἐσημείωσε περαιτέρω ἐλαφρὰν ἀνοδὸν κατὰ 4% ἔναντι τοῦ λίαν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου τοῦ 1963, ἐνῶ ἡ παραγωγή βάμβακος ἐσημείωσε πτώσιν κατὰ 31%. Ἡ μείωσις αὕτη τῆς παραγωγῆς βάμβακος, ἡ ὁποία σημαίνει ἐπιβράδυνσιν τῆς διαδικασίας ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, ἀντανανκλᾷ τὰς ἐπομένους ἐξελίξεις. Κατὰ τὸ 1963 αἱ ἐπικρατήσασαι καιρικαὶ συνθῆκαι εἶχον εὐνοήσει τὴν καλλιέργειαν βάμβακος εἰς βάρος τοῦ σίτου καὶ ἐπραγματοποιήθη ὡς ἐκ τούτου ὑψηλὸν ἐπίπεδον παραγωγῆς. Κατὰ τὸ 1964 ἐσημειώθη περιορισμὸς τῶν διὰ βάμβακος καλλιεργη-

ῥθεισῶν ἐκτάσεων συνεπείᾳ καὶ τῆς μεγαλυτέρας ἐλκυστικότητος τῆς καλλιερ-
γείας σίτου ὡς ἐκ τῶν προσδοκῶν ὑψηλῶν τιμῶν ἀσφαλείας ἐν συνδυασμῷ
πρὸς τὰς σχετικῶς χαμηλὰς διεθνεῖς τιμὰς τοῦ βάμβακος καὶ τῶν ἐκδηλου-
μένων ἀπὸ τινος στενοτήτων ἐργατικῶν χειρῶν εἰς τὴν ὑπαιθρον κατὰ τὸν
χρόνον τῆς συγκομιδῆς.

Τέλος, λόγῳ τῆς παρεναιυτοφορίας, ἡ παραγωγή ἐλαιοκομικῶν παρου-
σίασε μείωσιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1963, καίτοι τὸ ἐπίπεδον αὐτῆς ἦτο λίαν
ὑψηλὸν δι' ἔτος χαμηλῆς ἐσοδείας.

Ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγή, λόγῳ κυρίως τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συν-
θηκῶν ἐντὸς τοῦ 1964, ἐσημείωσε μικρὰν μόνον αὐξησιν ἦτοι 2,0% ἔναντι
6,8% κατὰ τὸ 1963. Παρὰ τὴν πραγματοποιηθεῖσαν σχετικὴν πρόοδον εἰς
τὸν τομέα τοῦτον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὁ ἐπιτευχθεὶς ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς
ἐγχωρίου κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς εἶναι ὅλως ἀνεπαρκὴς δὲ τὴν κάλυψιν
τῶν ταχέως αὐξανομένων ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως εἰς κτηνοτροφικὰ προ-
ϊόντα.

Οὐσιωδῶς μεγαλυτέρα τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀκαθαρίστου προϊόντος τοῦ
ἀγροτικοῦ τομέως ἦτο καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις ἡ αὐξησης τῶν χρηματικῶν
εἰσοδημάτων τῶν ἀγροτῶν. Τὸ εἰς τρεχοῦσας τιμὰς ἀγροτικὸν εἰσόδημα ἠύξῃθη
κατὰ 12% ἦτοι κατὰ ποσοστὸν οὐσιωδῶς ὑψηλότερον ἐκείνου τῆς αὐξήσεως
εἰς σταθεράς τιμὰς, λόγῳ τῶν διαμορφωθείσων ὑψηλοτέρων τιμῶν. Εἰς περαι-
τέρῳ αὐξησιν τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀγροτῶν συνετέλεσαν καὶ
αἱ πέραν τῶν τιμῶν ἀσφαλείας χορηγηθεῖσαι ἐνισχύσεις καθὼς καὶ αἱ εἰσροαὶ
ἐμβασμάτων ἐκ τῶν εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην ἐγκαταστημένων ἐργατῶν, αἱ
ὁποῖαι παρουσίασαν μεγάλην ἀνοδὸν κατὰ τὸ 1964.

Ἡ συνεπείᾳ τῶν ὡς ἄνω ἐξελίξεων εἰς τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα ἠύξη-
μένη ζήτησις ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας, ἐν συνδυασμῷ καὶ
πρὸς τὰς ἐτέρας ἐνισχυτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς συνολικῆς ζητήσεως, συνετέ-
λεσεν εἰς ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου εἰς τὴν μεταποίησιν, τὸ εἰσόδημα
τῆς ὁποίας τὸ 1964 ἠύξῃθη κατὰ 10% ἦτοι ἐσημείωσε τὴν μεγαλυτέραν αὐξη-
σιν τῆς τελευταίας δεκαετίας. Εἰδικώτερον, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἠύξῃθη
ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 10,6% ἔναντι 7,4%, τοῦ προηγουμένου ἔτους 1963,
συμφῶνως πρὸς τὸν δείκτην τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλ-
λάδος. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι συνεπείᾳ τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῆς βιομη-
χανικῆς παραγωγῆς κατὰ τὸ 1964 ἡ συμμετοχὴ τοῦ κλάδου τῆς δευτερογε-
νοῦς παραγωγῆς εἰς τὸ συνολικὸν ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα ὑπερέβη διὰ
πρώτην φορὰν ἐκείνην τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς.

Ἡ ἐνισχυτικὴ ἐπίδρασις ἐκ τῆς ἠύξημένης ζητήσεως καταναλωτικῶν
ἀγαθῶν ἀντανακλᾶται κυρίως εἰς τὴν σημαντικὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς
τοῦ κλάδου τῆς κλωστοῦφαντουργίας (9,8%). Ἡ ἔντονος ἀνοδὸς (42,6%)
τῆς παραγωγῆς τῶν βασικῶν μεταλλουργικῶν βιομηχανιῶν ὀφείλεται ἰδίως

είς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐντὸς τοῦ 1964 ἐπραγματοποιήθη οὐσιαστικῶς ἡ ἐναρξὶς λειτουργίας τῆς παραγωγῆς χυτοσιδήρου. Ὅμοιως ἡ ἐναρξὶς λειτουργίας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων συνετέλεσεν εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ προϊόντος τοῦ κλάδου τῶν χημικῶν βιομηχανιῶν, ἥτις θὰ καταστῇ περισσότερον οὐσιώδης κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Οἱ κλάδοι τῆς κλωστοῦφαντουργίας, τῶν μεταλλουργικῶν καὶ χημικῶν βιομηχανιῶν συνέβαλον κατὰ τὸ ἡμισυ περίπου εἰς τὴν συνολικὴν αὐξήσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ὑψηλὸν ρυθμὸν αὐξήσεως ἐπίσης παρουσίασαν αἱ βιομηχανίαι καπνοῦ (16,6%) καὶ αἱ βιομηχανίαι μεταλλουργικῶν προϊόντων (19,6%).

Ἡ ἰδιωτικὴ οἰκοδομικὴ δραστηριότης ἐσημείωσεν ἐντὸς τοῦ 1964 ἑντονὸν ἄνοδον, ἡ ὁποία ἐπέδρασεν ἐνισχυτικῶς ἐπὶ τῆς δραστηριότητος ἐνίων βιομηχανικῶν κλάδων καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ κλάδου τῶν μὴ μεταλλικῶν ὀρυκτῶν (12,9%). Ὁ ἐτήσιος ὄγκος κατασκευῶν ὑπερέβη κατὰ 21,9% περίπου τὸν ἀντίστοιχον τοῦ 1963 συμφῶνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος.

Μικρότεραι ἢ κατὰ τὸ 1963 ὑπῆρξαν αἱ ἐντὸς τοῦ 1964 αὐξήσεις τοῦ εἰσοδήματος ἐξ ὑπηρεσιῶν (6% ἔναντι 7,1%) καὶ τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς (22% ἔναντι 29,4%) εἰς σταθεράς τιμάς.

Ἡ ἄνοδος τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος συνωδεύθη καὶ ἀπὸ αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως. Ἐνδείξεις περὶ τούτου ἀποτελοῦν, μετὰξὺ ἄλλων, ἡ προκύπτουσα ἐκ τοῦ δείκτου ἀπασχολήσεως βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας, τοῦ καταρτιζομένου ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, αὐξήσις κατὰ 0,6% διὰ τὸ ἐννεάμηνον Ἰανουαρίου-Σεπτεμβρίου 1964 ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον περίοδον τοῦ 1963 καθὼς καὶ ἡ σημαντικὴ μείωσις (κατὰ 8,0% διὰ τὴν περίοδον Ἰανουαρίου-Ὀκτωβρίου) τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγεγραμμένων ἀνέργων, καίτοι αὕτη κατὰ σημαντικὸν μέρος ἀντανακλᾷ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεταναστεύσεως.

Οὐσιώδης ἐξ ἄλλου ἦτο καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις ἡ αὐξήσις τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς οἰκονομίας. Κατὰ τινὰς ἐκτιμήσεις ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπιπέδου ἀμοιβῶν κατὰ κανόνα δὲν ὑπελείφθη ἡ καί, εἰς τινὰς περιπτώσεις, ὑπερέβη τὰς ἀντιστοίχους αὐξήσεις τῆς παραγωγικότητος.

Ἀξιόλογος βελτίωσις ἐσημειώθη εἰς τὴν κατανομὴν τῆς ἐθνικῆς δαπάνης κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Οὕτω τὸ ποσοστὸν τῶν ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων εἰς σταθεράς τιμάς (μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀξίας τῶν ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν μεταφερθέντων πλοίων) ἐπὶ τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀνῆλθεν εἰς 24,2% ἔναντι 22,2% τοῦ 1963. Εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ὡδήγησεν ἡ κατὰ τὸ 1964 αὐξήσις τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου μὲ πολὺ ὑψηλότερον ρυθμὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κατανάλωσιν, ἐξέλιξις ἡ ὁποία εἶναι ἀντίστροφος τῆς σημειωθείσης κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Οὕτω ἔναντι

αὐξήσεων τῆς καταναλώσεως κατὰ 9,4% καὶ τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατὰ 5,2% κατὰ τὸ 1963. τὰ μεγέθη ταῦτα κατὰ τὸ 1964 παρουσίασαν αὐξήσεις κατὰ 9% καὶ 18,4% ἀντιστοίχως.

Εἰς τὴν μεγάλην ταύτην αὐξήσιν τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατὰ τὸ 1964 συνετέλεσε κυρίως ὁ ὑψηλὸς ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ἀνελθὼν εἰς 22,3% (ἐναντι 14,9% τοῦ 1963).

Βελτίωσις ἐξ ἄλλου ἐπραγματοποιήθη καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων. Εἰδικώτερον αἱ εἰς τρεχούσας τιμὰς ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις εἰς τὴν μεταποίησιν ἐσημείωσαν λίαν ὑψηλὸν ρυθμὸν αὐξήσεως κατὰ τὸ 1964, ὁ ὁποῖος ἀντανάκλα τὴν συνεχῆ καὶ ἐντεινομένην προσπάθειαν ἀναπτύξεως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων ἀπὸ τοῦ 1962 καὶ ἐντεῦθεν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως αὐτῶν, εἰς τρεχούσας τιμὰς, ἀνῆλθεν εἰς 23,2% τὸ 1962, εἰς 27,2% τὸ 1963 καὶ 36,6% τὸ 1964. Ὑπάρχουν ἐξ ἄλλου ἐνδείξεις ὅτι καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ὁ ρυθμὸς τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν μεταποίησιν θὰ εἶναι ἐπίσης ὑψηλός.

Αἱ ἐπενδύσεις εἰς κατοικίας ἐσημείωσαν ἐπίσης ὑψηλότερον ποσοστὸν αὐξήσεως ἐντὸς τοῦ 1964 (+21,8%) ἐναντι τοῦ προηγούμενου ἔτους (+14,5%).

Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, ἐξ ἄλλου, ἀνελθὼν εἰς 9,5% εἰς σταθεράς τιμὰς ἦτο σημαντικὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ ἰδίως ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ προηγούμενου ἔτους κατὰ τὸ ὁποῖον αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις εἶχον σημειώσει κάμψιν.

Ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, διαπιστοῦται ὅτι αἱ ἐπενδύσεις εἰς τὸν τομέα τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας, ὑδρεύσεως καὶ ἀποχετεύσεως παρουσιάζουν κατὰ τὸ 1964 λίαν ὑψηλὸν ποσοστὸν αὐξήσεως (39% περίπου), σημαντικὴ δὲ εἶναι ἡ αὐξήσις τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὰς μεταφορὰς-ἐπικοινωνίας (15% περίπου). Μείωσις τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ἐσημειώθη εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα καὶ τὴν μεταποίησιν.

Ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι, ἐξ ἄλλου, ἡ αὐξήσις τῶν δαπανῶν ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ γενικωτέρα ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς παιδείας. Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τονισθῇ εἰς τὸ παρελθόν, αἱ ἐπενδύσεις αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα θεωροῦνται γενικῶς — καὶ τοῦτο ἰσχύει κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν — ὡς ἐκ τῶν πλέον παραγωγικῶν καὶ ἐνισχυτικῶν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐξελίξεων τῶν βασικῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν κατὰ τὸ 1964, ἡ διετία 1963-64 ἐμφανίζεται ὡς νέα φάσις ἐντονωτέρας ἀνάπτυξης τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, τῆς ὁποίας τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα χαρακτηριστικὰ εἶναι ὑψηλοὶ ρυθμοὶ παραγωγῆς καὶ ἐπενδύσεων εἰς τὸν τομέα τῆς μεταποιήσεως. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν δύο νέων κλάδων, ἥτοι τῆς παραγωγῆς ἀζώτου καὶ χυτοσιδήρου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ὑπὸ πραγματοποιήσιν βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καὶ τὸ ἀνεγειρόμενον ἐργοστάσιον ἀλουμινίου.

αποτελεῖ ἀξιοσημεῖωτον βῆμα πρὸς διεύρυνσιν τῆς βάσεως τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας. Ἀλλὰ καὶ οἱ ὑψηλοὶ ρυθμοὶ οἱ διαπιστούμενοι διὰ τὴν διетίαν 1963-64 ὡς πρὸς τοὺς περισσοτέρους ἐκ τῶν ὑφισταμένων βιομηχανικῶν κλάδων, ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰς ἐπιτυγχανομένας βελτιώσεις τῆς παραγωγικότητος, ἀποτελοῦν ἐνδείξεις περὶ τῶν εὐνοϊκῶν προοπτικῶν ἐξελίξεως τῶν κλάδων τούτων. Ἐτι σημαντικωτέραν πρόοδον ἀποτελεῖ ἡ οὐσιώδης καὶ ἐπιταχυνομένη ἀνοδος τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἐκδηλωθεῖσα ἤδη ἀπὸ τοῦ 1962. Καίτοι τὸ παρὸν ἐπίπεδον αὐτῶν ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι χαμηλὸν καὶ ἀντιπροσωπεύει ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ποσοστὸν οὐσιωδῶς κατώτερον τῶν ἀντιστοίχων εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας, τὸ γεγονός ὅτι ἐπὶ μίαν τριετίαν πραγματοποιοῦνται τόσον ὑψηλὰ ποσοστὰ αὐξήσεως εἶναι ἐνδεικτικὸν ἀρχομένης σωρευτικῆς διαδικασίας ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας. Εἶναι δὲ ἀπαραίτητον νὰ συνεχισθῇ αὕτη καὶ νὰ προωθηθῇ εἰς τὰ ἐπιδιωκόμενα ἐπίπεδα καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμητάς κατευθύνσεις. Ἡ κατὰκτησις ὑψηλῶν ἐπιπέδων ἐπενδύσεων καὶ βελτιώσεως τῆς παραγωγικότητος εἰς ὁλόκληρον τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἶναι ἀναγκαία διὰ νὰ τεθῇ εἰς κίνησιν μία αὐτοδύναμος διαδικασία γενικωτέρας ἀναπτύξεως εἰς τὸ πλαίσιον τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας καὶ εἰδικώτερον τῆς Εὐρωπαϊκῆς (Ὀικονομικῆς Κοινότητος). Κατὰ τινὰς ἐκτιμήσεις, διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐπαρκῶς ὑψηλοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, αἱ ἐτήσιαι ἀκαθάριστοι ἐπενδύσεις εἰς τὴν μεταποίησιν κατὰ τὴν ἐπομένην ὀκταετίαν θὰ πρέπει νὰ ὑπερβοῦν, κατὰ μέσον ὄρον, τὸ τριπλάσιον τοῦ πραγματοποιηθέντος ἐντὸς τοῦ 1964 ἐπιπέδου.

Ἀξίαι ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι ὠρισμένοι ἐνδείξεις, ὅτι ἐμπόδιον εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐνδέχεται νὰ ἀποτελέσουν εἰς τὸ προσεχές μέλλον στενότητες εἰδικευμένης ἐργασίας. Ἦδη τοιαῦται στενότητες ἔχουν ἐκδηλωθῇ προκειμένου περὶ ἐργασίας ὑψηλοτέρου βαθμοῦ ἐξειδικεύσεως, φαίνεται δὲ ὅτι εἰς τινὰς περιπτώσεις καὶ ἡ ζήτησις ἀνειδικευτῶν ἐργατῶν ἀρχίζει νὰ ὑπερβαίνει τὴν προφοράν. Καίτοι τὰ περιθώρια αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος εἰς τὴν βιομηχανίαν εἶναι πολὺ μεγάλα, δὲν θὰ ἦτο ἀπίθανον, ἐφόσον ἡ μετανάστευσις συνεχισθῇ μετὰ τὸν παρόντα ρυθμόν, ἡ στενότης ἐργασίας νὰ ἐξελιχθῇ εἰς ἀνασταλτικὸν τῆς ἀναπτύξεως παράγοντα. Ἦτο συνεπῶς προφανὴς ἡ ἀνάγκη λήψεως μέτρων πρὸς δημιουργίαν συνθηκῶν ἐπιβραδύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῆς μεταναστεύσεως καὶ αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μονίμως ἐπαναπατριζομένων, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δὲ αὐτὴν ἡ Κυβέρνησις ἐξήγγειλε προσφάτως ὠρισμένας ἀποφάσεις. Οὕτω θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα προσφέρει ἡ μετανάστευσις τόσον ἀπὸ πλευρᾶς ἐνισχύσεως τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων τῆς χώρας ὥσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς μετεκπαιδεύσεως τμήματος τοῦ ἐλληνικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Εὐνοϊκαὶ σχετικῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν

ὑπῆρξαν αἱ ἐξελίξεις ἐντὸς τοῦ 1964. Καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναχωρησάντων μεταναστῶν ὑπερέβη καὶ πάλιν τὴν ἐτησίαν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως ὑπῆρξεν οὐσιωδῶς μικρότερος (5,5%) ἐναντι τοῦ σημειωθέντος κατὰ τὸ 1963 (19,1%) συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν προσφορᾶς ἐργασίας θὰ συμβάλῃ ἐπίσης καὶ ἡ ἐπίσπευσις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων διὰ τὴν προώθησιν τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἀρξαμένης ἀναπροσαρμογῆς τοῦ ὅλου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, μὲ εἰδικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος τῆς ταχείας ἐξειδικεύσεως τῶν μεγαλυτέρας ἡλικίας ἐργατῶν.

IV. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Διεθνεῖς τάσεις ἐνοποιήσεως.—Νέαι οὐσιώδεις πρόοδοι ἐσημειώθησαν κατὰ τὸ 1964 πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἄρσεως τῶν φραγμῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως ὅχι μόνον ἐντὸς τοῦ δυτικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ. Αἱ πρόοδοι αὐταί, ἐκφράζουσαι τὸν ἀπὸ τινων ἐτῶν σταθερὸν προσανατολισμὸν τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὡς ἡ σημαντικωτέρα πλευρὰ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964. Παρουσιάζουν δὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἑλλάδα, συνδεδεμένην ἤδη μὲ τὴν περιοχὴν, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατὰ κύριον λόγον ἐσημειώθησαν αἱ ἀνωτέρω πρόοδοι.

Ἐντὸς τοῦ δυτικοῦ κόσμου αἱ διεξαχθεῖσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964 διαπραγματεύσεις τοῦ «γύρου Κέννεντυ» ἀποτελοῦν τὴν κυριωτέραν, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, εἰς παγκόσμιον κλίμακα προσπάθειαν ἄρσεως τῶν φραγμῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, τοῦ ὁποίου τὰ προβλήματα ἀπασχόλησαν εἰδικὴν διεθνῇ συνδιάσκεψιν, πραγματοποιηθεῖσαν ἐν Γενεύῃ μεταξὺ τῆς 23ης Μαρτίου καὶ τῆς 16ης Ἰουνίου τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἀλλὰ αἱ ἀποφασιστικώτεραι ἐξελίξεις πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως ἐσημειώθησαν εἰς τὸν χώρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Κατόπιν τῆς ἐπιτευχθείσης τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1964 συμφωνίας μεταξὺ τῶν ἑξ χωρῶν αὐτῆς ἐπὶ τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ κρίσιμου θέματος τῆς ἐνοποιήσεως τῆς τιμῆς τῶν δημητριακῶν κατέστη βεβαία πλέον ἡ συνέχισις τῆς διαδικασίας περαιτέρω οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως. Μετὰ τὴν νέαν δασμολογικὴν μείωσιν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1965 ἡ συνολικὴ περικοπὴ τῶν δασμῶν εἰς τὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος συναλλαγὰς καὶ συνεπῶς καὶ τῶν ἰσχυόντων διὰ τὰ εἰσαγόμενα εἰς αὐτὰς ἑλληνικὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἀνῆλθεν εἰς 70% τοῦ ὑφισταμένου ἐπιπέδου κατὰ τὸν χρόνον ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης. Συγ-

χρόνως συνεπληρώθη τὸ ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν δασμολόγιον, ἐνῶ ἐπίσης σημαντικαὶ πρόοδοι ἐσημειώθησαν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος ἐπεξεργασίαν διαφόρων πλευρῶν τῆς διαδικασίας τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως, μεταξύ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται ἡ ἐλευθέρα κυκλοφορία κεφαλαίων καὶ προπαντὸς ἡ νομισματικὴ ἐνοποιήσις τῆς περιοχῆς τῆς Κοινότητος.

Ἀξιοσημεῖωτα εἶναι ἐξ ἄλλου τὰ ἐπιτεύγματα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς διαμορφώσεως κοινῆς τῶν ἐξ χωρῶν οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινότητος εἶχεν ἤδη ἀπὸ καιροῦ ἐπισημάνει τὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας θὰ συνεπήγετο ἡ κατάργησις τῶν φραγμῶν τοῦ ἐμπορίου, ἐφόσον δὲν θὰ ἐξασφαλίζετο παραλλήλως συντονισμὸς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν ἐξ χωρῶν. Τὸ καταρτισθὲν ὑπ' αὐτῆς καὶ υἱοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὑπουργῶν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1964 «σχέδιον εὐρωπαϊκῆς σταθεροποιήσεως» καθιερώνει, μεταξύ ἄλλων, συγκεκριμένas ὑποχρεώσεις ὡς πρὸς τὰς κατευθύνσεις τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, τὴν διατήρησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν πιστωτικῶν περιορισμῶν, τὴν διαμόρφωσιν πολιτικῆς εἰσοδημάτων διὰ τὰ ἔτη 1964 καὶ 1965 καὶ τὴν ρύθμισιν τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος.

Ἀπὸ πλευρᾶς τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, ἰδιαίτερος ἀξιοσημεῖωτος ἐξελίξις εἶναι ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1964 ἐναρξίς τῆς λειτουργίας «Διεθνoῦς Τραπεζῆς τῶν Σοσιαλιστικῶν Χωρῶν». Ὁ ρόλος τῆς τραπέζης αὐτῆς φαίνεται ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὰς εὐρύτερας ἀντιλήψεις περὶ διεθνῶν πληρωμῶν καὶ μετατρεψιμότητος τὰς ἐπικρατούσας εἰς τὸν δυτικὸν κόσμον. Οὕτω, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964 παρουσίασε μεγάλῃν ἀνάπτυξιν ἡ δραστηριότης τῆς ὡς ἄνω τραπέζης ὡς ὄργανου συστήματος πολυμερῶν διακανονισμῶν εἰς μετατρέψιμα ρούβλια μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, ἀφορώντων ὄχι μόνον τὸ μεταξύ τῶν χωρῶν τούτων ἐμπόριον, ἀλλὰ πάσας τὰς ἐντὸς τῆς περιοχῆς συναλλαγὰς. Ἀφ' ἑτέρου — ὅπερ καὶ τὸ σημαντικώτερον — ἐξεδηλώθη ἡ πρόθεσις μελλοντικῆς διευρύνσεως μιᾶς οὐσιώδους λειτουργίας τῆς τραπέζης, ἥτοι τῆς ὑποχρεώσεώς της νὰ δέχεται εἰς κατάθεσιν ἢ ἄλλους λογαριασμοὺς χρυσόν, μετατρέψιμα νομίσματα ἢ ἄλλα ξένα νομίσματα καὶ νὰ χρησιμοποιοῇ ταῦτα διὰ διαφόρους συναλλαγὰς. Μέχρι τοῦδε αἱ καταθέσεις αὐταὶ προήρχοντο ἀπὸ τὰς χώρας-μέλη τοῦ συνασπισμοῦ καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ μεταξύ αὐτῶν ἐμπορίου.

2. Αἱ κατὰ χώραν ἐξελίξεις.—Πέραν τῶν προόδων τούτων πρὸς τὴν διεθνῇ οἰκονομικῇ ἐνοποιήσιν, χαρακτηριστικαὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964 ἦσαν ὡρισμέναι τάσεις, αἱ ὁποῖαι ἤδη εἶχον ἐκδηλωθῇ ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ προηγούμενου ἔτους. Οὕτω, ἐνῶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνοδος συνεχίσθη εἰς παγκόσμιον κλίμακα, αἱ ὑψωτικαὶ τάσεις τῶν τιμῶν ἐπέξετάθησαν εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην συνεπεῖα τοῦ, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀνερχομένων μισθῶν καὶ τῶν ὑψηλοτέρων τιμῶν πρώτων ὑλῶν,

αὐξανομένου κόστους παραγωγῆς. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ὁ προσανατολισμὸς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἐξεδηλώθη ὁμοιόμορφως σχεδόν, μὲ διαφορὰς βαθμοῦ μόνον, πρὸς τὴν διασφάλισιν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος διὰ τῶν ἀναγκαίων νομισματικῶν, πιστωτικῶν καὶ δημοσιονομικῶν μέτρων.

Αἱ περιοχαί, εἰς τὰς ὁποίας κατὰ τὸ 1964 ἡ οἰκονομικὴ ἀνοδος ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως ἔντονος, εἶναι αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ αἱ Σκανδιναυικαὶ χώραι. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ὁ συνολικὸς ρυθμὸς ἀναπτύξεως αὐτῆς, μολονότι ἐπηρεασθεὶς ἐν τινι μέτρῳ ἐκ τῆς εἰς Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν χαλαρώσεως τῆς ἀνοδικῆς τάσεως, ὑπερέβη τὰς κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1963 διατυπωθείσας προβλέψεις, συνεπεία τῆς ἰδιαιτέρως εὐνοϊκῆς ἐξελίξεως εἰς ὅλας τὰς ἄλλας χώρας.

Εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ὅπου ἡ φάσις ἀνόδου συνεχίζεται ἀπὸ τοῦ 1961, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπραγματοποιήθη ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ἀσυνήθως ὑψηλὸς διὰ τὴν χώραν αὐτήν, ὑπολογιζόμενος βάσει τῶν μέχρι τοῦδε δεδομένων εἰς πλέον τοῦ 6%. Ἡ ὑποαπασχόλησις τῶν παραγωγικῶν μέσων περιωρίσθη, μεγάλως, οὐσιώδης δὲ ἦτο ἡ αὐξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων (ὑπολογιζομένη περὶ τὸ 1,5 ἑκατομμύριον). Παρὰ ταῦτα τὸ ποσοστὸν τῆς ἀνεργίας δὲν κατωρθώθη νὰ μειωθῇ κάτω τοῦ 5% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ ἐξελίξεις, ἡ οἰκονομικὴ ἀνοδος εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας συνδυάζεται κατὰ τὸ 1964 μὲ σχετικὴν σταθερότητα τῶν ἐπιπέδων τιμῶν. Πράγματι, παρὰ τὴν ὑψώσιν τῶν εἰδῶν διατροφῆς, αἱ τιμαὶ κατανάλωτοῦ δὲν ὑψήθησαν πλέον τοῦ 1,0%. Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις τῶν τιμῶν, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς λόγῳ μεγάλης αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος ὑπερχαλυπτούσης τὰς λαβούσας χώραν ὑψώσεις τῶν μισθῶν, ἀποτελεῖ σημαντικὸν ἐπίτευγμα τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομίας ἐνισχύον τὴν ἀνταγωνιστικότητά αὐτῆς ἐναντι ἰδίως τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Ἐντονος ἦτο ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ 1964 ἡ οἰκονομικὴ ἀνοδος εἰς τὴν Σουηδίαν, Νορβηγίαν καὶ Δανίαν, τῶν ὁποίων ἡ ἐξέλιξις παρουσιάζεται ὁμοιόμορφος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Ἡ αὐξησης τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος καὶ εἰς τὰς τρεῖς σκανδιναυικὰς χώρας ἀνέρχεται περίξ τοῦ 6%. Αἱ κύρια ἐνισχυτικὰ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος προέρχονται ἐκ τῶν αὐτῶν πηγῶν, ἥτοι ἐκ τῆς ραγδαίας αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν των καὶ ἐκ τῆς ἀνόδου τῶν ἐπενδύσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αἱ ἐπενδύσεις εἰς οἰκοδομάς. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς καὶ αἱ τρεῖς χώραι ἀντιμετώπισαν ἐντόνους πιέσεις ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας, ὅπου ἡ στενότης ἐνετάθη καὶ αἱ ὑψωτικαὶ τάσεις τῶν μισθῶν ἐπεταχύνθησαν. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν συνεπειῶν τῆς ὑπερζήτησεως

ή αντίδρασις τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς ἐξεδηλώθη δι' ὑψώσεων τῶν ἐπιτοκίων εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Δανίαν καὶ διὰ πιστωτικῶν περιορισμῶν.

Διὰ τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ὡς σύνολον ἡ αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος κατὰ τὸ 1964 ἦτο μεγαλύτερα ἐκείνης ἢ ὅποια ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Οὐσιώδεις διαφοραὶ ἐν τούτοις παρατηροῦνται εἰς τὰς ἐξελίξεις τῆς Ἰταλίας ἀφ' ἑνός, ἐνθα ἐξεδηλώθη σημαντικὴ ἐπιβράδυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου καὶ τῶν ὑπολοίπων χωρῶν ἀφ' ἑτέρου, τῶν ὁποίων ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ ἰσχυρὰς ἀνοδικὰς τάσεις.

Κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῆς ἐξελιξεως εἰς ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος — ὅπως ἄλλωστε καὶ εἰς ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην — ὑπῆρξαν αἱ σημαντικαὶ ὑψώσεις μισθῶν, αἱ ὅποια δὲν ἀπεφεύχθησαν ἀκόμη καὶ εἰς τὰς χώρας ὅπου ἐφηρμόσθη αὐστηροτέρα πολιτικὴ σταθεροποιήσεως. Ἡ ἐκ τῶν αὐξανομένων μισθῶν ἄνοδος τοῦ κόστους παραγωγῆς συνετέλεσεν εἰς μείωσιν τῆς ἀνταγωνιστικότητος τῆς Ε.Ο.Κ. εἰς τὴν διεθνῇ ἀγοράν. Ἡ ἐπέκτασις τῶν πληθωρικῶν πιέσεων ἐκ τοῦ αὐξανομένου κόστους παραγωγῆς καὶ αἱ συνέπειαι ἣ διαφαίνόμενοι κίνδυνοι ἐξ αὐτῶν προσδιώρισαν τὸν ὁμοιόμορφον προσανατολισμὸν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως μὲ κυρίας ἐκδηλώσεις τὴν ὑψώσιν τῶν ἐπιτοκίων (κατὰ 1/2 ἕως 3 μονάδας), τὴν λήψιν μέτρων περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων καὶ τὴν αὐστηροτέραν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν.

Ἐδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν αἱ ἐξελίξεις εἰς τὰς τρεῖς εὐρωπαϊκὰς χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἐντὸς τῆς περιόδου 1963—64 αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις ἐδημιούργησαν ὀξύτερον πρόβλημα, ἥτοι εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἀφ' ἑνός καὶ εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἀφ' ἑτέρου. Αἱ τρεῖς αὐταὶ περιπτώσεις ἐπιβεβαιοῦν κατὰ τὸν πλέον ἐκδηλον τρόπον τὴν ἀλληλεξάρτησιν μεταξὺ οἰκονομικῆς ἀνόδου καὶ νομισματικῆς σταθερότητος ἀκόμη καὶ προκειμένου περὶ ὠρίμων οἰκονομιῶν.

Τόσον εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν αἱ μεγάλαι ὑψώσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν κατὰ τὸ 1963, προκλήθεισαι ἐκ τῆς ἀνόδου τοῦ κόστους παραγωγῆς συνεπεῖα κυρίως τῶν αὐξανομένων μισθῶν, εἶχον καταστήσει ἀναπόφευκτον τὴν προσφυγὴν εἰς αὐστηρὰν πολιτικὴν οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως ἐκδηλωθεῖσαν διὰ σειρᾶς μέτρων, τὰ ὅποια καθιερώθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1963 καὶ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1964 καὶ τὰ ὅποια λεπτομερῶς ἀνεφέροντο εἰς τὴν ἐπισκόπησιν τῶν διεθνῶν ἐξελίξεων τῆς ἡμετέρας ἐκθέσεως ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1963. Τα ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειας σταθεροποιήσεως εἰς τὰς δύο χώρας ἀντανακλῶνται εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἐξελίξεις αὐτῶν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους 1964, τῶν ὁποίων κοινὰ εἶναι τὰ βασικὰ χαρακτηριστικά, καίτοι περισσότερον ἔντονα.

εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἰταλίας. Οὕτω ἀφ' ἐνὸς ἐσημειώθη, χαλάρωσις τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάδου μὲ συμπτώματα στασιμότητος ἢ καὶ κάμψεως εἰς ὠρισμένους τομεῖς. Ἀφ' ἑτέρου περιορίσθησαν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προηγούμενον ἔτος αἱ ὑψωτικαὶ τάσεις τῶν μισθῶν καὶ τῶν ἐπιπέδων τιμῶν — χωρὶς ὅμως νὰ παύσουν νὰ εἶναι καθ' ἑαυτὰς σημαντικαὶ καὶ διὰ τὸ 1964 — ἐνῶ συγχρόνως ἐπῆλθεν οὐσιώδης βελτίωσις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς Ἰταλίας, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκδηλωθῇ ἔντονος ὁ ἀντίκτυπος τῶν ἐσωτερικῶν πληθωρικῶν πιέσεων. Καὶ εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν, χάρις εἰς τὸν ὑψηλὸν ἀκόμη, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1964 ρυθμὸν τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος καὶ τὰς εὐνοϊκὰς ἐξελίξεις τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ὑπερέβη τὰς προβλέψεις καὶ δὲν φαίνεται ὑπολειπόμενος τοῦ 5%. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅμως, ὅπου τὰ συμπτώματα ὑφέσεως ἐξεδηλώθησαν πολὺ ἐντονώτερα, ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος κατῆλθεν εἰς 2,5%. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ πλήρως ἡ ἐπίπτωσις τῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1963 ἐμφανισθεισῶν πληθωρικῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν ἀναπόφευκτον διορθωτικὴν παρέμβασιν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ περαιτέρω ἐπιδράσεις αὐτῆς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἡ ἀναζωογόνησις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος προβλέπεται ὅτι θὰ εἶναι βραδεία, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον τὰ περιοριστικὰ μέτρα τῶν σχεδίων σταθεροποιήσεως καὶ εἰς τὰς δύο χώρας βαθμιαίως μόνον θὰ χαλαρωθοῦν μέχρις ὅτου ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐξυγίανσις τῶν οἰκονομιῶν. Οὕτω ἐπὶ μίαν τριετίαν (1963-65) ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν πληθωρικῶν φαινομένων αἱ οἰκονομίαι τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ἐξελίσσονται μὲ ρυθμὸν ἀνάδου πολὺ χαμηλότερον τοῦ ρυθμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐχαρακτηρίζε κατὰ μέσον ὅρον τὴν προηγούμενην ἐξέλιξιν αὐτῶν.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Μεγάλης Βρετανίας αἱ νομισματικαὶ δυσχέρειαι ἐξεδηλώθησαν ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τοῦ 1964. Ἡ ὑψωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ αὐξανομένου κόστους παραγωγῆς — ὑπολογιζομένη περίξ τοῦ 3% διὰ τὸ 1964 — ἐμείωσε τὴν διεθνῇ ἀνταγωνιστικότητα τῆς βρετανικῆς οἰκονομίας καὶ ἡ συνεπεία αὐτῆς χειρτέρευσις τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀπότομον ἀνάπτυξιν κερδοσκοπίας εἰς βάρος τῆς στερλίνας κατέστησε σοβαρὰν τὴν θέσιν αὐτῆς. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερειῶν ἀρχικῶς μὲν ἐγένετο προσφυγὴ εἰς μέτρα ἐπηρεασμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν δι' αὐξήσεως τῶν δασμῶν ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Κατόπιν ὅμως ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ προσηνατολίσθη πρὸς περισσότερον ὀρθόδοξον κατεύθυνσιν ἐκδηλωθεῖσα διὰ τῆς ὑψώσεως τοῦ προεξφλητικοῦ ἐπιτοκίου καὶ τῆς περιστολῆς τῶν πιστώσεων. Συγχρόνως ἀντιμετωπίζονται ἀναπροσαρμογαὶ τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς εἰσοδημάτων ἐξυπηρετοῦσαι τὴν οἰκονομικὴν σταθεροποίησιν.

Ἀξιοσημείωτοι εἶναι αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964 ἐξελίξεις εἰς τὰς

παγκόσμιον ἐμπόριον καὶ τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς. Ὑπολογίζεται, ὅτι ἀνῆλθεν εἰς 11% περίπου — ἐναντι 9% τοῦ 1963 — ἡ εἰς ἀξίαν αὐξήσις τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου ἀντανακλῶσα τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν ἀνοδὸν ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσιωδῶς ὑψηλοτέρας τιμὰς, ἰδίως τῶν πρώτων ὑλῶν. Καίτοι ἡ ὑψωτικὴ τάσις τούτων ἀντεστράφη καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1964, ἡ θέσις τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν ἐβελτιώθη περαιτέρω κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, εἰς ἑκτασιν ὁμῶς μικροτέραν ἢ κατὰ τὸ 1963. Αἱ κυριώτεραι ἐκ τῶν ἐπελθουσῶν μεταβολῶν εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν περιοχῶν τοῦ κόσμου εἶναι ἡ σημαντικὴ βελτίωσις τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν — ὀφειλομένη ἐν μεγάλῳ μέτρῳ εἰς τὴν λόγῳ τῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν βελτίωσιν τῆς ἀνταγωνιστικότητος ἐναντι ἰδίως τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν — καὶ ἡ χειροτέρευσις τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Ἔτι σημαντικώτεροι εἶναι αἱ σημειωθείσαι κατὰ τὸ 1964 μεταβολαὶ συναλλαγματικῆς θέσεως καὶ κατὰ μεγάλας περιοχὰς καὶ κατὰ κυρίας βιομηχανικὰς χώρας. Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐκδηλωθεῖσαι πρὸς κατεύθυνσιν διαφθορῶν ἐκείνης τῶν μεταβολῶν εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἰσοζύγια, ἀντανακλοῦν τὸν πρωτεύοντα ρόλον, τὸν ὁποῖον ἐπαίξε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ διεθνὴς κίνησις κεφαλαίων, ἀλλὰ καὶ ἡ διεθνὴς κερδοσκοπία. Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1964 τὸ κρίσιμον σημεῖον εἰς τὸν τομέα τῶν διεθνῶν πληρωμῶν ἀπετέλουν αἱ ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἐξελίξεις, λόγῳ κυρίως τῆς ἀποτόμου μεταβολῆς τῆς προηγουμένως ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν πλεονασματικῆς θέσεως τῆς Ἰταλίας εἰς ἑλλειμματικὴν καὶ τῆς ἐκ νέου διογκώσεως τοῦ πλεονάσματος τῆς Γερμανίας. Κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ὁμῶς χρονικὸν διάστημα τοῦ 1964 αἱ ἀνωτέρω διαταραχτικαὶ τάσεις ἀντεστράφησαν καὶ ἡ ἐξέλιξις ἐντὸς τῆς Κοινότητος κατέστη περισσότερον ἰσορροπός. Οὕτω, ἀφ' ἐνὸς ἐβελτιώθη μεγάλως τὸ ἰταλικὸν ὀσοζύγιον πληρωμῶν, ὡς ἐτήσιον ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου προέκυψε σημαντικὸν πλεόνασμα. Ἀφ' ἑτέρου ἐχαλαρώθη κάπως ἡ τάσις διογκώσεως τοῦ γερμανικοῦ πλεονάσματος, ἐνῶ ἀντιθέτως κατέστη ἐντονωτέρα ἡ αὐξητικὴ τάσις τοῦ πλεονάσματος τῆς Γαλλίας, παρὰ τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας αὐτῆς.

3. Τὸ πρόβλημα τῆς διεθνούς ρευστότητος.—Ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ 1964 καὶ ἐντεῦθεν αἱ ἐξελίξεις εἰς τὰς διεθνεῖς πληρωμὰς χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἐπίτασιν τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας ἀπὸ τινων ἐτῶν ἀντιμετωπίζουν τὰ «ἀποθεματικὰ νομίσματα», ἥτοι ἡ στερλίνα καὶ τὸ δολλάριον.

Συνεπεία τῶν ἐξελίξεων, αἱ ὁποῖαι ἀνεφέρθησαν προηγουμένως, ἦτοι τύσον τῆς χειροτερέσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ὅσον καὶ τῆς ἐντόνου κερδοσκοπίας εἰς βάρος τῆς στερλίνας, τὸ βρετανικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν κατέληξεν εἰς ἑλλειμμα τῆς τάξεως τῶν 800 ἑκατ. στερλινῶν τὸ 1964 ἐναντι ἐλλείμματος

μόνον 42 ἑκατ. στερλινῶν τὸ 1963 καὶ μικροῦ πλεονάσματος τοῦ 1962. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πίεσεως ἐπὶ τῆς στερλίνας, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη ὑπὸ ὀξυτέραν μορφήν ἐντὸς τοῦ τελευταίου τριμήνου τοῦ ἔτους, ἐγένετο εὐρυτάτη προσφυγὴ εἰς βραχυπροθέσμους πιστώσεις τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὰ πλαίσια τῶν δημιουργηθέντων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰδικῶν μηχανισμῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν προσωρινῶν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν.

Ἡ λειτουργία τῶν μηχανισμῶν τούτων συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ 1964 ἀποτροπὴν ἀξίας λόγου διαρροῆς ἐκ τοῦ ἀποθέματος χρυσοῦ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, καίτοι τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς χώρας αὐτῆς ἦτο κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο σημαντικὸν (3 δισεκατ. δολλ. ἐναντι 3,3 δισεκατ. δολλ. τοῦ 1963). Ἀλλ' ἐφ' ὅσον τὸ ὅλον πρόβλημα δὲν ἔχει ἀντιμετωπισθῇ ριζικῶς, τὸ προσωρινὸν τοῦτο ἐπιτεύγμα τῆς συγκρατήσεως τοῦ ἀποθέματος χρυσοῦ εἶναι περιωρισμένης σημασίας. Ἀλλωστε, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ τρέχοντος ἔτους ἤρχισε καὶ πάλιν διαρροὴ εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν συνεπείᾳ κυρίως λαβουσῶν χώραν μετατροπῶν ἀποθεμάτων ξένων κυβερνήσεων ἢ κεντρικῶν τραπεζῶν εἰς χρυσόν. Περαιτέρω μείωσις τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθέματος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν οὐσιωδῶς κάτω τοῦ ἐπιπέδου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει περιορισθῇ τοῦτο σήμερον, κατόπιν τῆς συνεχοῦς σχεδὸν κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν διαρροῆς, θὰ καθίστα δυσχερὴ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ρόλου τοῦ δολλαρίου ὡς ἀποθεματικοῦ νομίσματος ὑπὸ τὸ ὑφιστάμενον ἐσωτερικὸν νομισματικὸν καθεστῶς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Συμφώνως πρὸς τὸ καθεστῶς τοῦτο ἦτο ὑποχρεωτικὴ ἢ κατὰ 25% εἰς χρυσὸν κάλυψις τῶν εἰς τὰς δώδεκα τραπεζὰς τοῦ Federal Reserve System καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Ἡ κατάργησις τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, ἡ ὁποία ἄλλως τε θεωρεῖται ὡς μὴ ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς συγχρόνους νομισματικὰς ἀντιλήψεις, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον πρὸς ἐξασφάλισιν μεγαλυτέρας ἀνέσεως εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἡῤξημένης ζητήσεως χρυσοῦ ἐκ μέρους τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν ἄλλων χωρῶν.

Ἡ ἀποφασισθεῖσα τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1964 ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου αὐξήσις κατὰ 25% τῶν μεριδίων τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ Ταμείου, πέραν ἐνδεχομένων εἰδικῶν αὐξήσεων, ὡς καὶ αἱ εἰδικαὶ συμφωνίαι καὶ μηχανισμοὶ οἱ διαμορφωθέντες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ τῶν κυριωτέρων βιομηχανικῶν χωρῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν, εἶχον συμβάλλει εἰς τὴν μέχρι πρό τινας ἀμβλυνσιν τοῦ προβλήματος τῆς ρευστότητος.

Ἦδη ὁμως ἡ ἀπὸ τινος ἐξαγγελεθεῖσα ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως πρόθεσις καὶ προτροπὴ πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας βαθμιαίας ἐπανάδου εἰς τὸν χρυσόν «ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσουνάκη, Τόμ. 45ος (1965), Τεύχ. Β'

σοῦν κανόνα διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ χρυσοῦ ὡς μόνου μέσου διχτηρήσεως τῶν ἐπισήμων συναλλαγματικῶν διαθεσίμων καὶ διακανονισμῶν τῶν ἐλλειμμάτων τῶν ἰσοζυγίων πληρωμῶν θέτουν τὸ ὅλον πρόβλημα ἐπὶ νέας βάσεως.

Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸν χρυσοῦν κανόνα θὰ εἴχε δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις τήσων ἐπὶ τῶν χωρῶν ἀποθεματικῶν νομισμάτων ὅσων καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν. Ἐν ὅψει τῆς ἀνεπαρκειᾶς τῶν διεθνῶν ἀποθεμάτων χρυσοῦ καὶ τῆς παραγωγῆς χρυσοῦ ἢ χρηματοδότησις τοῦ ἀύξανομένου ἐλευθέρου διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τῶν συναλλαγῶν θὰ καθίστατο προβληματική, μὴ ἀποκλειομένης ἐνδεχομένως τῆς ἀνασχέσεως ἢ καὶ διακοπῆς τῆς προόδου, ἢ ὑποία μετὰ τήσων κόπων ἐπετεύχθη μεταπολεμικῶς.

Οὕτω τὸ πρόβλημα τῆς διεθνοῦς ρευστότητος θὰ ἀντιμετωπιζέτο ὑπὸ ὁξυτέραν μορφήν, μὲ ἔντασιν τῆς ἀνισότητος τῆς κατανομῆς τῶν διεθνῶν διαθεσίμων ἐντὸς ἐνὸς σχήματος πλέον ἀκάμπτου ἀπὸ τὸ σήμερον ἰσχύον.

Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς διεθνοῦς ρευστότητος θὰ ἀπετέλει πρόβλημα ἰδιαιτέρως σπουδαιότητος διὰ τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀντιμετωπίζον ἐξ αὐτῆς οὐσιώδη μείωσιν τῆς εἰσροῆς κεφαλαίων ἐκ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν. Τοῦτο ὅμως ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τῶν ὁμαλῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐξελίξεων ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου καὶ οἷονδήποτε νομισματικὸν σύστημα παρεμποδίζον τὴν διὰ κεφαλαίων ἀναπτύξεως ἐνίσχυσιν τῶν χωρῶν χαμηλοῦ εἰσοδήματος οὔτε σκόπιμον οὔτε βιώσιμον εἶναι.

Ἐξ ἄλλου, ἡ διεθνὴς ἀντίμησης τοῦ χρυσοῦ, τὴν ὁποίαν προτείνουν τινὲς ὡς λύσιν, πλὴν τῆς εὐρυτάτης νομισματικῆς διαταραχῆς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπέφερε, θὰ συνεπήγγοτο ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἐπιπτώσεις διεθνῶς ἀπαρδέκτους.

Εἶναι κατὰ συνέπειαν ἐνθαρρυντικὸν τὸ ὅτι αἱ ὑπεύθυνοι νομισματικαὶ ἀρχαὶ ἀντιμετωπίζουν τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς διεθνοῦς ρευστότητος βάσει ἐτέρων συστημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ὑφ' ἡμῶν προταθὲν κατὰ τὸ παρελθόν. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐδράζεται ἐπὶ τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, ἐξασφαλίζον οὕτω τὴν καθολικότητα τῶν ἐξ αὐτοῦ ὠφελειῶν καὶ ἐγγυήσεων δι' ὅλας τὰς χώρας-μέλη καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν μέσῳ καταθέσεων καὶ ἐπενδύσεων τοῦ Ταμείου δημιουργίαν μιᾶς ἡγγυημένης πολυνομισματικῆς βάσεως διὰ τὴν ἀσφαλῆ καὶ ἀνετον διεύρυσιν τῆς διεθνοῦς ρευστότητος. Τὸ προτεινόμενον σύστημα καθιστᾷ τὸν μέχρι τοῦδε ἰσχύοντα κατ' ὄνομα μόνον κανόνα συναλλάγματος χρυσοῦ πραγματικὸν τοιοῦτον διὰ τῆς καθιερώσεως μονίμως σταθερᾶς καὶ ἡγγυημένης σχέσεως μεταξὺ χρυσοῦ καὶ ἀποθεματικῶν νομισμάτων. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τὰ ἀποθεματικὰ νομίσματα μεταβάλλονται ἀπὸ πλευρᾶς ἀσφαλείας εἰς τέλεια ὑποκατάστατα τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ὁποίου πλέον κύριος ρόλος παραμένει ὁ τοῦ μέτρου τῶν ἀξιών. Οὕτω ἡ δημιουργία διεθνοῦς ρευστότητος ἀνεξαρτοποιεῖται ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν καὶ τὰς διακυμάνσεις τῆς παραγωγῆς χρυσοῦ. Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὸ οὐσιώδες χαρακτηριστικὸν τοῦ συστήματος. Ἡ περιγραφομένη ἀνωτέρω λειτουργία τοῦ

ἐπὶ πολυνομισματικῆς βάσεως ἐξασφαλίζει ἐλαστικὴν ἀλλὰ καὶ λελογισμένην προσφορὰν διεθνoῦς ρευστότητος. Αὕτη, ὑπὸ τὸν πολυμερῆ ἐλεγχὸν τῶν κυριωτέρων βιομηχανικῶν χωρῶν, θὰ δύναται νὰ ἀνταποκριθῇ εὐχερῶς εἰς τὰς διακαιοιογημένas αὐξήσεις τῆς ζήτησεως συναλλαγματικῶν διαθεσμων ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιβάλῃ μέτρα ἐξισορροπήσεως τῶν ἐξωτεριῶν συναλλαγῶν δεδομένης χώρας. Οὕτω, διασφαλίζεται ἡ διατήρησις τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς εὐρυθμίας, ἀποφευγομένων τόσοι τοῦ πληθωρισμοῦ ὅσον καὶ τῆς ὑφέσεως τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου.

Ἡ κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐλλειμματικότητος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀπεφάσισε πρoσφάτως τὴν λήψιν μέτρων πρὸς περιορισμόν, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τῆς ἐκροῆς ἰδιωτικῶν κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα κατευθύνονται εἰς ἐπενδύσεις εἰς τὰς προηγμένas οἰκονομικῶς χώρας. Ἀντιθέτως, διὰ τὰ κεφάλαια τὰ ἐπενδυόμενα εἰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας οὐδεὶς περιορισμὸς ἐπεβλήθη. Τὰ μέτρα ταῦτα δὲν ἀποκλείεται νὰ βελτιώσουν σχετικῶς τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἀπόψεως προσελκύσεως ἀμερικανικῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων. Ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία, εὐρισκομένη εἰς φάσιν ταχείας ἀναπτύξεως καὶ συνδεδεμένη μετὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα, εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελέσῃ ἐν μέρει ὑποκατάστατον διέξοδον διὰ τὰ ἀμερικανικὰ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ κατηυθύνοντο εἰς τὰς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Θὰ ἦτο κατὰ συνέπειαν σκόπιμον ὅπως συστηματοποιηθοῦν καὶ ἐνταθοῦν περαιτέρω αἱ ἤδη καταβαλλόμεναι προσπάθειαι διὰ τὴν προσέλκυσιν ἀμερικανικῶν κεφαλαίων προοριζομένων διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις καὶ ἀμοιβαίως ἐπωφελεῖς ἐπιχειρηματικὰς δραστηριότητας. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπιτευχθῇ συντόμως καὶ διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς ὡς ἄνω παρεχομένης εὐκαιρίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὑγιᾶ καὶ ὑπὸ συμφέροντας ὅρους ἀντιμετώπισιν τῶν πιέσεων ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

V. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

1. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ρευστότητα τῆς Οἰκονομίας.—Ἡ προσφορὰ χρήματος, ἥτοι τὸ ἄθροισμα νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ καταθέσεων ὤψεως, ἀνεληθοῦσα εἰς 28.180 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1964, ἐσημείωσεν αὐξήσιν κατὰ 4.564 ἑκατ. δρχ. ἢ 19% ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐναντι αὐξήσεως τῆς κατὰ 3.113 ἑκατ. δρχ. ἢ 15% ἐντὸς τοῦ 1963. Ἐξ ἄλλου ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία ἀνῆλθεν εἰς 20.159 ἑκατ. δρ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1964 αὐξηθεῖσα κατὰ 3.356 ἑκατ. δρχ. ἢ 20% ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐναντι 2.440 ἑκατ. δρχ. ἢ 17% τοῦ 1963.

Τὰ αὐτὰ περίπου ἀποτελέσματα προκύπτουν καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν μεταβολῶν τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῆς

νομισματικῆς κυκλοφορίας. Οὕτω, τὸ 1964 τὸ μὲν μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον τῆς προσφορᾶς χρήματος ἠϋξήθη κατὰ 4.332 ἐκατ. δρχ. ἢ 21% ἔναντι .695 ἐκατ. δρχ. ἢ 15% τοῦ 1963, τὸ δὲ μέσον ἐπίπεδον τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας κατὰ 3.401 ἐκατ. δρχ. ἢ 23% περίπου ἔναντι 2.038 ἐκατ. δρχ. ἢ 16% τοῦ 1963.

Σημαντικὸν ἐπίσης (20%) ἦτο κατὰ τὸ 1964 καὶ τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ συνόλου τῶν ρευστῶν διαθεσίμων τῆς οἰκονομίας (ἦτοι τοῦ ἀθροίσματος τῶν μέσων ἐπιπέδων τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου), καίτοι μικρότερον τοῦ ποσοστοῦ αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος, λόγω τοῦ χαλαρωτέρου ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Ἡ σχετικῶς μεγαλυτέρα αὐξήσις τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐντὸς τοῦ 1964 συνδέεται κυρίως πρὸς τοὺς κάτωθι παράγοντας :

Π ρ ῶ τ ο ν : Τὴν ἡλαττωμένην μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων λόγω μικροτέρας αὐξήσεως αὐτῶν (πλὴν τῶν καταθέσεων ὤψεως) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1963.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν : Τὴν κατὰ πολὺ μεγαλυτέραν ἐκταμίευσιν διὰ τὴν παρέμβασιν τοῦ Κράτους πρὸς ἐξαγορὰν ἀγροτικῶν προϊόντων, καὶ ἰδίως σίτου καὶ καπνοῦ, τῶν ὁποίων ἡ παρaxyγὴ ἦτο ἀσυνήθως μεγάλη. Διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν δύο αὐτῶν εἰδῶν ὡς καὶ τοῦ ἐλαίου διετέθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 4.756 ἐκατ. δρχ. ἔναντι 2.125 ἐκατ. δρχ. τὸ 1963.

Ἡ στροφὴ μέρους τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὴν ζήτησιν χρυσῶν λιρῶν ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ 1963, ἐξεδηλώθη καὶ ἐντὸς τοῦ 1964, κυρίως κατὰ τὰς ἐπανεπιλημμένας κρίσεις τοῦ Κυπριακοῦ. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1952 ἡ ἠϋξημένη ζήτησις χρυσῶν λιρῶν εἶχε περιορισθῇ εἰς περιόδους κρίσεων ἀπὸ ἐξωτερικὰ ἢ ἐσωτερικὰ αἰτία καὶ ἦτο εἰς ἔκτασιν καὶ διάρκειαν σχετικῶς περιορισμένη. Ἡ ἐλευθέρα ἀγορὰ τῆς χρυσῆς λίρας καὶ ἡ εἰς αὐτὴν ρυθμιστικὴ παρέμβασις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπετέλεσε κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἀσφαλιστικὴν διέξοδον μὲ γενικωτέρας κατευναστικὰς ψυχολογικὰς ἐπιδράσεις. Ἀλλὰ συγχρόνως ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν βαθμιαίαν συγκέντρωσιν τῶν ἀντιθησαυριζομένων χρυσῶν λιρῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καθ' ὃ μέτρον θὰ ἐλάμβανε χώραν, ἀποκαθισταμένης τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν σταθερότητα τοῦ νομίσματος, βαθμιαία μετατροπὴ τῆς εἰς χρυσᾶς λίρας ἀποθησαυρίσεως εἰς γονιμώτερα περιουσιακὰ στοιχεῖα καὶ ἰδίως εἰς καταθέσεις, χρηματοστηριακοὺς τίτλους καὶ ἀμέσους ἐπιχειρηματικὰς ἐπενδύσεις. Διεμορφώθη οὕτω ἰσχυρὸν ρυθμιστικὸν ἀπόθεμα τὸ ὅποιον ἐπιτρέπει καὶ εὐρείας ἐκτάσεως παρεμβάσεις, ὡς ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι κατέστησαν ἀναγκαῖαι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1964.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1963 αἱ περίοδοι ἐξάρσεως τῆς ζητήσεως χρυσῶν λιρῶν ἦσαν ἀσυνήθους διαρκείας. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως καὶ

προστασίαν τοῦ κοινοῦ ἐκ τῆς κερδοσκοπίας ἐθεσπίσθη ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1964 ἐλεγχόμενη διαδικασία πωλήσεων χρυσῶν λιρῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος μέσῳ ἐξουσιοδοτημένων χρηματιστῶν. Τὸ μέτρον αὐτὸ ἤσκησεν οὐσιώδη κατευναστικὴν ἐπίδρασιν μετ' ἀποτέλεσμα τὸν ἐπὶ σειρὰν μηνῶν περιορισμὸν τῆς ζητήσεως χρυσῶν λιρῶν.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ θέρου ὅμως, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν κυρίως τῶν κρίσεων τοῦ Κυπριακοῦ, ἐξεδηλώθη νέα ἔξαρσις τῆς ζητήσεως χρυσῶν λιρῶν, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς ἐντάσεως αὐτῆς εἶχε δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις καὶ ἐπὶ τῆς ρευστότητος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Ἡ μετατροπὴ χρηματικῶν διαθεσίμων ἢ τραπεζικῶν καταθέσεων εἰς χρυσᾶς λίρας ἀντιπροσωπεύει μεταβολὴν ρευστότητος ἀπὸ ἐνεργοῦ εἰς ἀδρανῆ. Διὰ τὴν πρόληψιν ὡς ἐκ τούτου τῆς συστολῆς τῶν πιστώσεων ἐκ τῆς μειώσεως τῶν διαθεσίμων, αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ ἐνίσχυσαν διὰ διαφόρων μεθόδων τὴν πιστοδοτικὴν ἱκανότητα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Ἐπεβάλλετο ὅμως παραλλήλως καὶ αὐστηρότερος ἔλεγχος τῆς χρησιμοποίησεως τῶν χορηγούμενων πιστώσεων πρὸς πρόληψιν τῆς μέσῳ αὐτῶν ἐνισχύσεως μὴ παραγωγικῶν δαπανῶν ἢ καὶ τῆς ζητήσεως χρυσῶν λιρῶν. Εἰς ταῦτα ἀπέβλεπον τὰ πιστωτικὰ μέτρα τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, τῶν ὁποίων σκοπὸς δὲν ἦτο ὁ περιορισμὸς τῶν πιστώσεων ἀλλ' ἀντιθέτως ἡ ἐξασφάλισις τῆς ὁμαλῆς χρηματοδοτήσεως τῆς παραγωγῆς. Ἐπεδιώχθη ἐπίσης καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλήσεων ὡς καὶ ἄλλων διαρροῶν τῶν πιστώσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡδύνατο νὰ προέλθῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐνίσχυσις τῆς ζητήσεως χρυσῶν λιρῶν.

Ἐκ τῆς μέχρι σήμερον ἐμπειρίας ἀπεδείχθη ὅτι αἱ εἰς χρυσᾶς λίρας τοποθετήσεις, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἀποφέρουν ζημίας, συνδέονται μετ' ἀπώλειαν ὠφελειῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ προέκυπτον ἐκ γονίμων τοποθετήσεων. Πέραν τούτου, ὅταν ἡ ζήτησις χρυσῶν λιρῶν λαμβάνει μεγάλην ἔκτασιν, ἐνθαρρύνονται κερδοσκοπικαὶ τάσεις καὶ προκαλοῦνται γενικώτεραι δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις δι' ὁλόκληρον τὸ κοινωνικὸν σύνολον.

Ἡ μονιμωτέρα ἐπιστροφή εἰς ὑγιεστέρας ἀποταμιευτικὰς συνηθείας εἶναι διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἐπιβεβλημένη. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δὲ αὐτὴν ἀποφασιστικῶς συμβάλλει ἡ ἐδραίωσις τῆς πεποιθήσεως ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐκδηλώσεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς σταθερῶς διατηρεῖται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς ἀσφαλοῦς προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκ τῆς ἀποθεματοποιήσεως ἀγροτικῶν προϊόντων σιμαντικὴν αὐξήσιν τῆς προσφορᾶς χρήματος δέον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι, ὡς ἐτονίσθη καὶ εἰς ἄλλο τμῆμα τῆς παρούσης ἐκθέσεως, ἡ παρέμβασις τοῦ Κράτους διὰ τὴν προστασίαν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖ πολιτικὴν κοινωνικῶς ἐπιβαλλομένην. Εἶναι ὅμως βασικῆς σημασίας ἡ τοποθέτησις τῆς πολιτικῆς ταύτης ἐντὸς γενικοῦ πλαισίου οἰκονομικῶν κριτηρίων

καὶ ἐπιδιώξουν. Ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ προκληθοῦν δυσμενεῖς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς ὀρθολογικῆς καὶ ἀποδοτικῆς διαρθρώσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Σοβαραὶ ἐπίσης δύνανται νὰ εἶναι αἱ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς νομισματικῆς καταστάσεως, ἐμμέσως δέ, ὅπως ἐπίσης ἐτονίσθη, καὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου. Ἐκταμιεύσεις διὰ τὴν ἐξαγορὰν καὶ ἀποθεματοποίησιν ἀγροτικῶν προϊόντων εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἔχουν διαταρακτικὰς συνεπείας ἐπὶ τῆς νομισματικῆς σταθερότητος, ἐφόσον τὰ οὕτω δημιουργούμενα ἀποθέματα δύνανται κατ' εὐλογον πρόβλεψιν νὰ διατεθοῦν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὸ ἐξωτερικὸν μὲ δημοσιονομικὴν ἐπιβάρυνσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀντοχῆς καὶ τῶν προβλέψεων τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἡ δημιουργία ὁμως μεγάλων ἀποθεμάτων, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ διατεθοῦν κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν ἐγχώριον ἢ τὴν διεθνῇ ἀγορὰν, συνεπάγεται σοβαρὰς νομισματικὰς ἐπιπτώσεις.

Ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν ρευστῶν διαθεσίμων ἐν γένει δὲν προῆλθον σοβαραὶ διαταρακτικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν περαιτέρω αὐξήσιν καὶ τῆς ζητήσεως χρήματος ἢ ὁποία ἠκολούθησε τὴν ἐπέκτασιν τῶν συναλλαγῶν καὶ τὴν αὐξήσιν τοῦ εἰσοδήματος, ἐκδηλοῦται δὲ εἰς τὴν παρατηρηθεῖσαν κατὰ τὸ 1964 περαιτέρω μείωσιν τῆς εἰσοδηματικῆς ταχύτητος τόσον τῶν μέσων πληρωμῆς ὅσον καὶ τῶν ρευστῶν διαθεσίμων.

Παρά ταῦτα ἡ συνεχὴς καὶ οὐσιώδης αὐξήσις τῆς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας εἶναι γεγονός τὸ ὁποῖον, ὥς ἔχει τονισθῇ ἐπανειλημμένως κατὰ τὸ παρελθόν, ἐγκλείει τὸ ἐνδεχόμενον διαταράξεως τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας καὶ ὥς ἐκ τούτου πρέπει νὰ παρακολουθῆται μετ' ἰδιαίτερας προσοχῆς. Ἐντὸς τῆς τελευταίας δεκαετίας ἡ ρευστότης τῆς οἰκονομίας, μετρουμένη διὰ τοῦ πηλίκου τῶν μέσων ἐπιπέδων τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν εἰς ἀγοραίας τρεχούσας τιμὰς, ὑπερετριαπλασιάσθη. Ἐξ ἄλλου, ἡ ρευστότης τῆς οἰκονομίας ηὐξήθη κατὰ 6% περίπου ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, παρὰ τὴν σημαντικὴν ἐπιβράδυνσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου. Ἡ αὐξήσις θὰ ᾔτο ἔτι μεγαλύτερα ἐὰν εἰς τὰ ρευστὰ διαθέσιμα τῆς οἰκονομίας συνυπελογίζοντο καὶ αἱ ἀποθησαυρισθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν χρυσαῖ λίραι, αἱ ὁποῖαι ἐπίσης ἐμφανίζουν μεγάλον βαθμὸν ρευστότητος καὶ δύνανται νὰ προκαλέσουν καθ' οἷανδήποτε στιγμὴν σημαντικὴν αὐξήσιν τῆς ἐνεργοῦ ζητήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως.

2. Παράγοντες μεταβολῆς τῆς προσφορᾶς Χρήματος.—Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν προσδιοριστικῶν παραγόντων τῆς μεταβολῆς τῆς προσφορᾶς χρήματος προκύπτει ὅτι καὶ ἐντὸς τοῦ 1964 ἡ κυρία αὐξητικὴ ἐπίδρασις προῆλθεν ἀπὸ τὸν δημόσιον τομέα. Εἰδικώτερον, ἡ σημαντικὴ διεύρυνσις τῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τοῦ τομέως ὀφείλεται εἰς τὴν κεντρικὴν διοίκησιν, ἐνῶ οἱ δημόσιοι

ὀργανισμοὶ καὶ αἱ δημόσιαι ἐπιχειρήσεις, ὁμοῦ λαμβανόμενοι, ἤσκησαν ἐντὸς τοῦ 1964 μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος, ἐναντι αὐξητικῆς τοιαύτης κατὰ τὸ 1963.

Αἱ νομισματικαὶ ἐπιδράσεις τῶν ἐπὶ μέρους λογαριασμῶν τῆς κεντρικῆς διοικήσεως ἐμφανίζουσιν ἐντὸς τοῦ 1964 σημαντικὰς διαφορὰς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς τοῦ 1963. Οὕτω, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος τηρουμένων λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου, ὁ τρέχων προϋπολογισμὸς ἤσκησεν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος, κατὰ 67 ἑκατ. δρχ. ἐναντι μειωτικῆς ἐπιδράσεως ἐκ 1.482 ἑκατ. δρχ. τὸ 1963. Ἐν προκειμένῳ ὅμως πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐντὸς τοῦ 1964 οἱ λογαριασμοὶ τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ ἐπεβαρύνθησαν μὲ 203 ἑκατ. δρχ. ἐπὶ πλέον τῶν καταβληθέντων κατὰ τὸ 1963 διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῶν ἀγορῶν σακχάρους ἐκ τῶν κρατικῶν ἐργοστασίων, ἐνῶ παρὰλλήλως αἱ μεταφοραὶ εἰς τὸν λογαριασμὸν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ὑπερέβησαν κατὰ 456 ἑκατ. δρχ. τὰς ἀντιστοιχοῦς τοῦ 1963. Κατὰ συνέπειαν ὁ τρέχων προϋπολογισμὸς κατέλιπεν ἐντὸς τοῦ 1964 πραγματικὸν ταμιακὸν πλεόνισμα 592 ἑκατ. δραχμῶν¹. Ὁ περιορισμὸς τοῦ ταμιακοῦ πλεονίσματος τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ κατὰ τὸ 1964 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1963 προῆλθεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν τρεχουσῶν δαπανῶν τοῦ Δημοσίου, αἱ ὁποῖαι ἐξ ἄλλου συνδέονται κυρίως πρὸς τὴν παροχὴν αὐξήσεων πρὸς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, τὴν διεύρυνσιν τῶν ὑπηρεσιῶν ἐκπαιδεύσεως καὶ προνοίας καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς ἐπιβαρύνσεως διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου χρέους.

Ὁ κυριώτερος παράγων τῆς μεγαλυτέρας αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Δημοσίου ἐντὸς τοῦ 1964 ἦτο ἡ διόγκωσις τοῦ χρεωστικοῦ ὑπολοίπου τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Ὁ λογαριασμὸς οὗτος ἤσκησεν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.772 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 147 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Διὰ τὴν ἐκτίμησιν ὅμως τῆς πραγματικῆς ἐπιδράσεως τῆς πηγῆς ταύτης πρέπει νὰ συνυπολογισθοῦν καὶ αἱ ἀναφερθεῖσαι ἀνωτέρω μεταφοραὶ ἐκ τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ, ὡς καὶ ἡ ἐπιβάρυνσις διὰ τὴν ἀγορὰν σακχάρους ἐσωτερικοῦ. Μετὰ τὸν συνυπολογισμὸν τῶν ἐν λόγῳ δαπανῶν ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἀνέρχεται εἰς 2.431 ἑκατ. δρχ. ἐὰν δὲ προστεθοῦν τὰ κατ' ἄλλην διαδικασίαν διατεθέντα 774 ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν συγκέντρωσιν καπνῶν, εἰς 3.205 ἑκατ. δρχ. συνολικῶς. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερον παντὸς προηγούμενου ἔτους. Τοῦτο ὀφείλεται, ὡς ἤδη ἐλέχθη, κυρίως εἰς τὴν ἡυξημένην δαπάνην πρὸς συγκέντρωσιν σίτου, ἐλαιολάδου καὶ καπνῶν.

1. Αἱ παρατηρούμεναι κατ' ἔτος διαφοραὶ μετεξὺ τοῦ δημοσιονομικοῦ καὶ τοῦ ταμιακοῦ ἀποτελέσματος τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ ὀφείλονται εἰς τὸ ὅτι ἡ λήξις τῆς ἐκάστοτε δημοσιονομικῆς χρήσεως δὲν συμπίπτει μὲ τὸ τέλος τοῦ ἡμερολογιακοῦ ἔτους, ὡς συμβαίνει μὲ τὸ ταμιακὸν ἀποτέλεσμα.

Αί πληρωμαί διὰ δημοσίας ἐπενδύσεις διεμορφώθησαν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς ἐπίπεδα ἐλαφρῶς ὑψηλότερα τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1963 ἀνελθούσαι εἰς 4.625 ἑκατ. δραχμάς. Αἱ ἐν λόγῳ πληρωμαὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποτελοῦν τὸν κυριώτερον παράγοντα τῆς αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος τῆς προκαλουμένης ὑπὸ τοῦ Δημοσίου.

Τέλος, ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις τῶν λοιπῶν λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου ἐντὸς τοῦ 1964 ὀφείλεται, πλὴν τῶν ἤδη ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν ὑπερπληρωμῶν 774 ἑκατ. διὰ τὴν συγκέντρωσιν καπνῶν καὶ εἰς τὸ μικρότερον ὕψος τοῦ κρατικοῦ ὁμολογιακοῦ δανεισμοῦ.

Σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἐντὸς τοῦ 1964 ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἀνελθούσα εἰς 1.050 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 449 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Ἡ ἐξέλιξις αὐτὴ ὀφείλεται εἰς τὴν αὐξησιν τῶν καταθέσεων τῶν ὀργανισμῶν κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων ὀργανισμῶν. Ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν ἀνῆλθεν εἰς 360 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 28 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963 καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνοδὸν τῶν ἐσόδων αὐτῶν λόγῳ τῶν χορηγηθεισῶν αὐξήσεων εἰς τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἡμερομίσθια. Ἐξ ἄλλου οἱ ὀργανισμοὶ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἡσκήσαν μειωτικὴν ἐπίδρασιν κατὰ 57 ἑκατ. δρχ. ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἔναντι αὐξητικῆς ἐπίδράσεως 10 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Ἐν προκειμένῳ ὁμῶς πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἔργα ἐκτελεσθέντα ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω ὀργανισμῶν ἐχρηματοδοτήθησαν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου διὰ 303 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1964 καὶ 400 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1963 καὶ ἐπομένως τὸ πραγματικὸν ταμιακὸν ἀνοίγμα τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀνέρχεται εἰς 246 καὶ 410 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1964 καὶ 1963 ἀντιστοίχως. Τέλος, σημαντικὴ μειωτικὴ ἐπίδρασις, τῆς τάξεως τῶν 633 ἑκατ. δρχ., ἡσκήθη ἀπὸ τοὺς λοιποὺς δημοσίους ὀργανισμοὺς ὡς ἀποτέλεσμα τῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων τοῦ Δημοσίου, τῆς ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς ὡς καὶ ὠρισμένων ἀποκεντρωμένων δημοσίων ὀργανισμῶν εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς καὶ τοὺς εἰδικοὺς πιστωτικοὺς ὀργανισμοὺς.

Ἡ ἐκ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων αὐξητικὴ ἐπίδρασις ἀνῆλθεν εἰς 453 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ἦτο κατὰ 789 ἑκατ. δρχ. μικρότερα τῆς ἀντιστοίχου τοῦ 1963. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν διάφορον σύνθεσιν τοῦ δανεισμοῦ τῆς Δ.Ε.Η., ἡ ὁποία ἐξέδωσεν ἐντὸς τοῦ 1964 ὁμολογιακὸν δάνειον τῆς τάξεως τῶν 800 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ κατὰ τὸ 1963 εἶχε χρηματοδοτήσῃ τὸ ἀκάλυπτον τμῆμα τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεών της ἀποκλειστικῶς διὰ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ. Διὰ τὴν πλήρη ὁμῶς ἐκτίμησιν τοῦ πραγματικοῦ ταμιακοῦ ἀνοίγματος τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ ἐξωτραπεζικὸς δανεισμὸς τῆς Δ.Ε.Η. ὡς καὶ ἡ κάλυψις ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν διαχειριστικῶν ἐλλειμμάτων τῶν σιδηροδρόμων καὶ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἐπενδύσεων αὐτῶν μέσῳ τοῦ προγράμματος δημοσίων

ἐπενδύσεων. Συνυπολογιζομένων καὶ τούτων τὸ συνολικὸν ταμιακὸν ἀνοιγμα τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἀνῆλθεν εἰς 1.906 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1964 ἔναντι 1.853 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963.

Ὁ ἰδιωτικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας ἡσκησεν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν κατὰ 2.370¹ ἑκατ. δρχ. ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἔναντι 644 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Ἡ διεύρυνσις τῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τοῦ τομέως ἐντὸς τοῦ 1964 ὀφείλεται κατὰ βάσιν εἰς τὸν βραδύτερον ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἀποταμιευτικῶν καταθέσεων. Ἡ αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, ἐξαιρέσει τῶν καταθέσεων ὤψεως, ἀνῆλθον οὐσιαστικῶς εἰς 3.870 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1964 ἔναντι 5.543 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. (Ἡ ἐκ τῶν στατιστικῶν πινάκων προκύπτουσα μικρότερα αὐξήσις ἐντὸς τοῦ 1964 ὀφείλεται εἰς τὴν μεταφορὰν 720 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1964 ἐκ τῶν καταθέσεων προθεσμίας ἰδιωτῶν εἰς τὰς καταθέσεις τραπεζῶν, κατόπιν τῆς ἐνσωματώσεως καὶ τοῦ Ο.Β.Α. εἰς τὸ τραπεζικὸν σύστημα). Ἡ αὐξήσις τῶν πιστώσεων πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας ἀνελθοῦσα εἰς 5.787 ἑκατ. δρχ. ἦτο κατὰ τι μικρότερα τῆς ἀντιστοίχου τοῦ 1963. Ἐσημείωσαν ὁμῶς οὐσιώδη αὐξήσιν αἱ πιστώσεις πρὸς τοὺς πλέον παραγωγικοὺς κλάδους καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Οὕτω, αἱ ἐν λόγῳ πιστώσεις ἠϋξήθησαν κατὰ 3.851 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔναντι 2.998 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Εἰδικώτερον δὲ τὰ μακροπρόθεσμα δάνεια πρὸς τοὺς δύο προαναφερθέντας τομεῖς ἐσημείωσαν οὐσιωδῶς μεγαλύτεραν αὐξήσιν ἐντὸς τοῦ 1964 καλύψαντα τὸ 52% περίπου τῆς αὐξήσεως τοῦ συνόλου τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας, ἔναντι 32% τοῦ 1963.

Ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν, δηλαδὴ ἐκ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν πρὸ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν εἰσπράξεων ἐκ βοήθειας καὶ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου, προῆλθε μειωτικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 2.878 ἑκατ. δρχ. ἔναντι αὐξητικῆς ἐπιδράσεως 490 ἑκατ. δρχ. τὸ 1963. Ἡ τοιαύτη ἀπορρόφησις ρευστότητος ἐντὸς τοῦ 1964, ἀντανακλῶσα καὶ τὸ ἀντιστοίχως διευρυνθὲν ἔλλειμμα ἐκ τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν, συνέτελεσεν εἰς τὴν πρόληψιν διαταραχτικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τιμῶν.

1. Ἡ πραγματικὴ αὐξητικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ὑπῆρξε μικρότερα κατὰ 370 ἑκατ. δρχ. περίπου, ἐμφανίζεται δὲ ἠϋξημένη λόγῳ τῆς ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1964 ἐνσωματώσεως εἰς τὸ τραπεζικὸν σύστημα καὶ τοῦ Ο.Β.Α. Τοῦτο εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεταφορὰν 720 ἑκατ. δρχ. ἐκ τῶν καταθέσεων προθεσμίας ἰδιωτῶν εἰς τὰς καταθέσεις τραπεζῶν μὲ συνέπειαν τὴν ἰσόποσον ἐμφάνισιν πλασματικῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως ἐκ μέρους τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως. Συγχρόνως ὁμῶς προεκλήθη μείωσις τῶν ἐπενδύσεων τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος εἰς ἰδιωτικὰ χρεόγραφα κατὰ 348 ἑκατ. δρχ. οὕτως ὥστε τελικῶς ἡ ἐκ τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ Ο.Β.Α. πλασματικὴ αὐξητικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως νὰ περιορισθῇ εἰς 370 ἑκατ. δραχμάς.

3. Μεταβολαι εις τὸ ἐσωτερικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ἐν συσχετίσει πρὸς ξένας χώρας.—Ἰψωτικαὶ τάσεις τῶν τιμῶν ἐσημειώθησαν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, εἰς διεθνῇ κλίμακᾳ κατὰ τὸ 1964, εἰς πολλὰς δὲ εὐρωπαϊκὰς χώρας αὐταὶ ἐξεδηλώθησαν ἐντονώταται καὶ ἐπηρεάσαν ἀποφασιστικῶς τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐξελίξιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο.

Ἀπὸ τὴν γενικὴν τάσιν δὲν ἀπετέλεσεν ἐξαίρεσιν ἡ Ἑλλάς, εἰς τὴν ὑποίαν ἐν τούτοις αἱ λαβοῦσαι χώραν ὑψώσεις τιμῶν ἦσαν ἐκ τῶν χαμηλοτέρων. Τοῦτο ἰσχύει ἰδίως προκειμένου περὶ τῶν τιμῶν καταναλωτοῦ, τῶν ὁποίων ἡ κατὰ 1,5% ὑψωσις εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι μικροτέρα τῆς ἀντιστοίχου ὅλων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ δὴ τῆς τῆς Ἑλβετίας (1,8%), τῆς Γαλλίας (1,9%), τῆς Δυτικῆς Γερμανίας (2,7%), τῆς Σουηδίας (3,4%), τῆς Πορτογαλίας (3,5%), τοῦ Βελγίου (4,6%), τῆς Ὀλλανδίας (5,3%), τοῦ Ἑνωμένου Βασιλείου (5,4%), τῆς Ἰταλίας (5,8%), τῆς Νορβηγίας (7%), τῆς Φιλανδίας (10%), τῆς Ἰσπανίας (13%), τῆς Γιουγκοσλαβίας (17,4%). Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν χονδρικῆς πωλήσεως (4,4%) καίτοι σημαντικὴ, ὑπελείφθη ἐκείνης ἄλλων χωρῶν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τῆς Ἰσπανίας, τῆς Φιλανδίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1964 ἀφ' ἐνὸς ἐπηρεάσθη ἀπὸ ἐξωτερικοῦς παράγοντας, ὡς αἱ ὑψηλότεραι τιμαὶ ὀρισμένων εἰσαγομένων βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ πρώτων ὑλῶν, ἀφ' ἑτέρου ἀντανακλᾷ τὰς ἐπιδράσεις τῶν μέτρων προστασίας τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων καὶ τὰς ἐξελίξεις εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἐξόδων παραγωγῆς. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ζητήσεως αἱ ἐπιδράσεις ὑπῆρξαν μᾶλλον περιορισμέναι, δεδομένου ὅτι ἡ ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων εἰσοδημάτων ἡ ἐξῆμενη ζήτησις ἀφ' ἐνὸς προεκάλεσε διευρύνσιν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ἀφ' ἑτέρου ἐκανοποιήθη ἐκ τῆς διογκώσεως τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀνωτέρω παραγόντων συνοψίζεται εἰς τὰς ἐπομένους μεταβολὰς τῶν τιμαριθμῶν. Μεταξὺ Δεκεμβρίου 1963 καὶ Δεκεμβρίου 1964 ὁ καταρτιζόμενος ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος τιμαριθμὸς χονδρικῆς πωλήσεως περιοχῆς Ἀθηνῶν-Πειραιῶς ὑψώθη κατὰ 4,4% ἐναντι ὑψώσεως αὐτοῦ κατὰ 3,6% καὶ 4,3% ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως. Ἐντὸς τῆς ἰδίας περιόδου ὁ ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καταρτιζόμενος δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ ἐσημείωσεν ὑψωσιν κατὰ 1,5% ἐναντι 1,3% καὶ 1,7% ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως.

Αἱ προκύπτουσαι ὁμῶς αὐξήσεις διὰ τὰ μέσα ἐπίπεδα ἀμφοτέρων τῶν τιμαριθμῶν κατὰ τὸ 1964 εἶναι χαμηλότεραι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1963, μὲ μεγάλην μάλιστα διαφορὰν προκειμένου περὶ τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ. Οὕτω, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1964 καὶ 1963 τὸ μέσον ἐπίπεδον τοῦ μὲν τιμαριθμοῦ

χονδρικῆς πωλήσεως ὑψήθη κατὰ 0,8% ἐναντι αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ 5,1% καὶ 3% ἀντιστοίχως μεταξύ τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1962.

Ἡ οὐσιωδῶς μεγαλύτερα ἄνοδος τοῦ τιμαριθμοῦ χονδρικῆς πωλήσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν δείκτην τιμῶν καταναλωτοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν διάφορον σύνθεσιν καὶ στάθμισιν τῶν δύο δεικτῶν. Ὁ τιμαριθμὸς χονδρικῆς πωλήσεως περιέχει περιορισμένον μᾶλλον ἀριθμὸν ἀγαθῶν, ἐνῶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ ἐκτὸς τοῦ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἀγαθῶν περιλαμβάνονται καὶ ὑπηρεσίαι, αἱ τιμαὶ τῶν ὁποίων κατὰ τὸ 1964 ὑψώθησαν μὲ αἰσθητῶς βραδύτερον ρυθμὸν ἐν σχέσει πρὸς τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις καὶ ἐμειώθησαν. Ἐπὶ πλεον εἰς τὸν τιμαριθμὸν χονδρικῆς πωλήσεως ἡ κατηγορία τῶν εἰδῶν διατροφῆς, ἡ ὁποία ἐνεφάνισε καὶ τὴν μεγαλύτεραν αὐξήσιν τιμῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, σταθμίζεται μὲ μεγαλύτεραν βαρύτητα ἢ εἰς τὸν δείκτην τιμῶν καταναλωτοῦ. Ἐξ ἄλλου, ὁ τιμαριθμὸς χονδρικῆς πωλήσεως καλύπτει μόνον τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκδηλοῦνται κατὰ κανόνα ἐνωρίτερον καὶ ἐντονώτερον αἱ ἀνατιμητικαὶ τάσεις ἐν σχέσει πρὸς τὰ λοιπὰ ἀστικά κέντρα, τὸ σύνολον τῶν ὁποίων καλύπτει ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ.

Εἰς τὰς ὡς ἄνω ὑψώσεις τῶν τιμαριθμῶν οὐσιωδῶς συνετέλεσε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἡ εἰς τὴν διεθνῇ ἀγορὰν ἀνατίμησις ὠρισμένων εἰσαγομένων ἀγαθῶν καὶ κυρίως εἰδῶν διατροφῆς — ὡς κρέατα νωπὰ καὶ κατεψυγμένα, γαλακτοκομικὰ προϊόντα, καφές, βακαλάος κ.ἄ. — καὶ κατὰ δεύτερον λόγον πρῶτων ὑλῶν, ὡς νήματα, ἔρια, μέταλλα κ.ἄ. Αἱ ἀνατιμήσεις αὗται ἐκτὸς τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν εἶχον, ὡς φυσικόν, καὶ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν τῶν ἐγχωρίως παρachoμένων ὁμοειδῶν ἀγαθῶν. Κατόπιν τῆς ἐφαρμοσθείσης ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου ἄρσεως — ὀλικῆς ἢ μερικῆς — τῶν δασμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων κρεάτων καὶ γαλακτοκομικῶν προϊόντων ἐπετεύχθη κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου ἡ συγκράτησις καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις ἡ συμπίεσις τῶν τιμῶν τῶν ἐν λόγῳ εἰδῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐσωτερικῶν αἰτίων προσέκυψαν ὑψωτικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν τιμαριθμῶν: Προκειμένου περὶ τοῦ τιμαριθμοῦ χονδρικῆς πωλήσεως ὑπολογίζεται ὅτι σημαντικὸν ποσοστὸν τῆς συνολικῆς αὐξήσεως αὐτοῦ μεταξύ Δεκεμβρίου 1963 καὶ Δεκεμβρίου 1964 προῆλθεν ἐκ τῆς πολιτικῆς στηρίξεως ὑψηλοτέρων τιμῶν γεωργικῶν προϊόντων, εἰδικώτερον τοῦ ἐλαιολάδου καὶ τῶν σταφίδων, ἰδίως τῆς κορινθιακῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν δείκτην τιμῶν καταναλωτοῦ οὐσιωδῶς συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ 1964 ὑψώσιν του ἡ κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου σημειωθείσα ἀνατίμησις τῶν σιγαρέττων, συνεπεία μετατάξεως τούτων εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν εἰδῶν, τῶν ὁποίων αἱ τιμαὶ διαμορφοῦνται ἐλευθέρως. Ἀπὸ πλευρᾶς τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸν δείκτην ὑπηρεσιῶν ἡσκήθη συνολικῶς μειωτικὴ

επίδρασις, παρὰ τὰς λαβούσας χώραν μικρὰς αὐξήσεις τῶν τιμῶν ὠρισμένων ἐξ αὐτῶν, ὡς κόμιστρα ἀστικῆς συγκοινωνίας κ.ά. Ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις προῆλθεν ἐκ τῆς καταργήσεως τῆς εκπαιδευτικῆς εἰσφορᾶς καὶ ἦτο σημαντικὴ. Ἄνευ αὐτῆς ἡ ὑψωσις τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ ἀντὶ 1,5% θὰ ἀνῆρχετο εἰς 2,2%.

Εἰς τὴν ὑψωσιν ἀμφοτέρων τῶν τιμαριθμῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος συνετέλεσεν ἐξ ἄλλου ἡ αὐξήσις τοῦ κόστους παραγωγῆς ὠρισμένων ἐγχωρίων βιομηχανικῶν προϊόντων συνεπεῖα τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ὡς καὶ τῆς ἀνατιμήσεως ἐνίων ἐκ τῶν πρώτων ὑλῶν προελεύσεως τῶν ἐξωτερικοῦ (νήματα, ἔρια) ὅσον καὶ ἐσωτερικοῦ (ἔρια ἐγχώρια, βάμβαξ). Ἀντιθέτως, μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἔσκησε, κυρίως εἰς τὸν τιμαριθμὸν χονδρικῆς πωλήσεως, ἡ ὑποτίμησις τῶν γεωμήλων λόγῳ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς των.

4. Δημόσια οἰκονομικά.—Βάσει τῶν μέχρι τοῦδε διαθεσίμων στοιχείων, τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰδικῶν ἐσόδων ἐπενδύσεων, ἀνῆλθε κατὰ τὴν χρῆσιν 1964 εἰς 25.510 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 21.935 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1963. Ἐξ ἄλλου τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν, ἦτοι τὸ ἄθροισμα τῶν τακτικῶν δαπανῶν (ἀνευ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ἀμυντικῆς ὑποδομῆς Ν.Α.Τ.Ο.) καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων, ἀνῆλθεν εἰς 29.100 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 25.086 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1963. Οὕτω, τὸ καλυπτόμενον ἐκ δανειακῶν κεφαλαίων καὶ ἐξωτερικῆς βοήθειας ἀνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθεν εἰς 3.590 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 3.151 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1963. Τὸ ἀνοιγμα τοῦτο ἐκαλύφθη κατὰ 1.800 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, κατὰ 74 ἑκατ. δρχ. ἐκ μεταβιβάσεων ἐξωτερικοῦ, κατὰ 1.421 ἑκατ. δρχ. ἐκ δανείων καὶ πιστώσεων ἐξωτερικοῦ καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ προσωρινῶν προκαταβολῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τῆς ὀφειλομένης εἰδικῆς ἀμυντικῆς βοήθειας τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. διὰ τὴν χρῆσιν 1964. Αἱ προκαταβολαὶ αὗται προβλέπεται νὰ ἐπιστραφοῦν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τρέχοντος ἔτους μετὰ τὴν εἰσπραξίν τῆς ὡς ἄνω βοήθειας.

Τὰ ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἔσοδα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθον κατὰ τὴν χρῆσιν 1964 εἰς 24.763 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 21.392 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1963, ἦτοι ἠυξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 3.371 ἑκατ. δρχ. ἢ κατὰ ποσοστὸν 15,8% ἐναντι αὐξήσεως 1.870 ἑκατ. δρχ. ἢ 9,5% ἐντὸς τοῦ 1963. Ἡ μεγάλη αὕτη αὐξήσις τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ — ἡ μεγαλύτερα σημειωθείσα κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν — ὑπῆρξε κυρίως ἀποτέλεσμα τῆς ταχείας ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τῶν εἰσαγωγῶν, τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν συναλλαγῶν ἐν γένει. Ὁ ρυθμὸς

αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν ἐσόδων (16% περίπου) ἦτο οὐσιωδῶς ἀνώτερος τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰς τρεχοῦσας τιμὰς ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος (12%). Τοῦτο ἀντανακλᾷ τὴν ὑψηλὴν εἰσοδηματικὴν ἐλαστικότητα τῶν φορολογικῶν ἐσόδων, ἰδίᾳ δὲ τῶν φόρων εἰσοδήματος, καὶ τὴν σημειωθείσαν πρόοδον εἰς τὴν πληρεστέραν σύλληψιν τῆς φορολογητέας ὕλης.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐσόδων ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν ὁποίων ἦτο κατὰ τὸ 1964 κατὰ πολὺ ἀνώτερος τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐξ ἐμμέσων φόρων ἐσόδων καὶ ὁ ὑψηλότερος σημειωθείς μετὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1951-52. Κατόπιν τούτου ἡ ἀναλογία τῶν ἐσόδων ἐξ ἀμέσων φόρων πρὸς τὸ σύνολον τῶν φορολογικῶν ἐσόδων ἀπὸ 19,4% τὸ 1963 ἠϋξήθη εἰς 20,6% τὸ 1964.

Ἡ ἄμεσος φορολογία ἀπέδωσε τὸ 1964 ἔσοδα ἀνώτερα ἐκείνων τοῦ 1963 κατὰ 861 ἑκατ. δρχ. ἢ κατὰ ποσοστὸν 23,9%. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου 676 ἑκατ. δρχ. προῆλθον ἐκ τῶν φόρων εἰσοδήματος, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόδοσις ἠϋξήθη κατὰ 26,7%.

Ἐξ ἄλλου καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξ ἐμμέσων φόρων ἐσόδων ὑπῆρξε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος λίαν ὑψηλός. Οὕτω, τὰ ἔσοδα ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης ἠϋξήθησαν, ἔναντι τοῦ 1963, κατὰ 2.199 ἑκατ. δρχ. ἢ κατὰ ποσοστὸν 14,6%. Εἰδικώτερον ἡ αὐξησις τῶν τελωνειακῶν ἐσόδων ἀνῆλθεν εἰς 1.097 ἑκατ. δρχ. ἢ 16,2% ἐνῶ τῶν ἐσόδων ἐκ λοιπῶν ἐμμέσων φόρων εἰς 1.102 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,3%.

Αἱ δαπάναι τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ παρουσίασαν τὸ 1964 ρυθμὸν αὐξήσεως ταχύτερον ἐκείνου τῶν ἐσόδων. Αὗται, μὴ συνυπολογιζομένων τῶν δι' ἰσοπόσων εἰσφορῶν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. καλυπτομένων δαπανῶν ἀμυντικῆς ὑποδομῆς, ἀνῆλθον εἰς 23.732 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 20.032 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1963, ἤτοι ἠϋξήθησαν κατὰ 3.700 ἑκατ. δρχ. ἢ κατὰ ποσοστὸν 18,5%.

Ἐκ τῆς συνολικῆς ταύτης αὐξήσεως ποσοστὸν 40% περίπου ἀπερρόφησαν αἱ δαπάναι προσωπικοῦ (ἐν ἐνεργείᾳ καὶ συνταξιούχων) καὶ ἕτερον 20% αἱ δαπάναι δι' ἐπιδοτήσεις τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως. Ἡ αὐξησις τῶν ἐν λόγῳ ἐπιδοτήσεων προῆλθε κατὰ 300 ἑκατ. δρχ. ἐκ τῆς ἐπιδοτήσεως καπνῶν, κατὰ 230 ἑκατ. ἐκ τῆς καλύψεως τοῦ ἠϋξημένου ἐλλείμματος διαχειρίσεως καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ κατὰ 170 ἑκατ. ἐκ τῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κατόπιν τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν. Εἰς τὴν αὐξησιν τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ συνετέλεσε μεγάλως καὶ ἡ κατὰ 700 ἑκατ. δρχ. περίπου αὐξησις τῶν δαπανῶν ἐκπαιδεύσεως, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ 1964 παρουσιάζουν τὸ ὑψηλότερον παντὸς προηγουμένου ἔτους ποσοστὸν αὐξήσεως (36%), ὡς καὶ αἱ ἐκτακτοὶ δαπάναι συνεπείᾳ τῆς κυπριακῆς κρίσεως.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω ἐξελίξεως τῶν ἐσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, τὸ ἐξ ἐγγωρίων πόρων πλεόνασμα αὐτοῦ κατὰ τὸ 1964 ἀνῆλθεν εἰς 1.030 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.360 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1963.

Συνυπολογιζομένων δὲ καὶ τῶν 550 ἑκατ. δραχμῶν ἐκ τῆς εἰσπραχθείσης ἢ προκαταβληθείσης, ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, εἰδικῆς εἰσφορᾶς τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. διὰ τὴν κάλυψιν ἰσοπόσων ἀμυντικῶν δαπανῶν, τὸ συνολικὸν πλεονάσμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ τὸ 1964 ἀνῆλθεν εἰς 1.580 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.100 ἑκατ. δρχ. ἀρχικῆς προβλέψεως καὶ 1.810 ἑκατ. δρχ. ἀντιστοίχου πλεονάσματος τῆς χρήσεως 1963. Ἐκ τοῦ πλεονάσματος τούτου, ποσὸν 1.330 ἑκατ. δραχμῶν περίπου διετέθη διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τοῦ ἔτους 1964, τὸ δὲ ὑπόλοιπον θὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἀντιστοίχου προγράμματος τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκὴν ἐξέλιξιν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος παρουσίασαν αἱ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐλεγχόμεναι ἐπενδύσεις. Οὕτω, αἱ πληρωμαὶ διὰ κρατικὰς καὶ παραλλήλους ἐπενδύσεις ἀνῆλθον συνολικῶς κατὰ τὸ 1964 εἰς 11.175 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 8.835 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963, ἤτοι ἠυξήθησαν κατὰ 2.340 ἑκατ. δρχ. ἢ 26,3%. Εἰδικώτερον τὸ σύνολον τῶν πληρωμῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1964 εἰς 5.368 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 5.055 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Ἡ αὐξησης αὕτη προῆλθεν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν εἰς δραχμὰς δαπανῶν, καθ' ὅσον αἱ εἰς συνάλλαγμα τοιχῶνται ἦσαν κατώτεραι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1963. Αἱ πραγματοποιηθεῖσαι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος δαπάναι τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἦσαν κατὰ 632 ἑκατ. δρχ. κατώτεραι τῶν ἀρχικῶν προβλέψεων, ἐνῶ ἡ ἀντίστοιχος ἀπόκλισις κατὰ τὸ 1963 ἦτο 1.195 ἑκατ. δραχμαί. Ἀλλὰ καὶ οἱ πόροι χρηματοδοτήσεως τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ὑπελείφθησαν τῶν ἀρχικῶν προβλέψεων, δὲν εἶναι δὲ ἀσχετος πρὸς τοῦτο ὁ ρυθμὸς ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Εἰδικώτερον, ἔναντι ἀρχικῆς προβλέψεως 1.724 ἑκατ. δρχ. ἐξωτερικῶν πόρων ἐπραγματοποιήθη ἡ εἰσπραξις 1.495 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ ἐκ τῆς ἐγχωρίου ἀποταμιεύσεως ἠντλήθησαν ὑπὸ μορφήν ἐντόκων γραμματίων καὶ ὁμολογιακοῦ δανείου 1.800 ἑκατ. δρχ. ἔναντι ἀρχικῆς προβλέψεως 2.276 ἑκατ. δραχμῶν.

Ἐξ ἄλλου, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν διαθεσίμων προσωρινῶν στοιχείων, αἱ παράλληλοι ἐπενδύσεις, ἤτοι αἱ ἐκτελούμεναι ὑπὸ τῆς Δ.Ε.Η., τοῦ Ο.Τ.Ε. καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου Γεωργίας, Κτηνοτροφίας καὶ Δασῶν, ὡς καὶ αἱ χρηματοδοτούμεναι ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. καὶ τῆς Ε.Τ.Β.Α. ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1964 εἰς 5.806 ἑκατ. δρχ. σημειώσασι αὐξησιν τῆς τάξεως τῶν 2 δισεκατ. δραχμῶν ἔναντι τοῦ 1963. Ἐκ τῆς συνολικῆς ταύτης αὐξήσεως 1.100 ἑκατ. δρχ. ἀπερρόφησαν αἱ ἠυξημέναι δαπάναι τῆς Δ.Ε.Η. καὶ τοῦ Ο.Τ.Ε. δι' ἔργα ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ τηλεπικοινωνιῶν.

Τὸ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἠυξήθη ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 1.772 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ — λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς μεταφορᾶς ποσοῦ 450 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ δανείου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐκ 2.200 ἑκατ. — εἶχε μειωθῇ κατὰ 302 ἑκατ. δρχ. τὸ 1963. Ἡ

ἐξέλιξις αὕτη ἦτο βασικῶς συνέπεια τῶν ἡϋξημένων πληρωμῶν διὰ τὴν συγκέντρωσιν γεωργικῶν προϊόντων, κυρίως σίτου καὶ ἐλαιολάδου, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀνώτεροι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1963 κατὰ 2.100 ἑκατ. δρχ. περίπου. Αὕξησιν κατὰ 774 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 44 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963 ἐσημείωσαν ἐπίσης τὰ χρεωστικά ὑπόλοιπα τῶν λογαριασμῶν χρηματοδοτήσεως τῶν ἀγορῶν καπνῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου. Ἡ ἐξαγορά καπνῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους δὲν βαρύνει τὸν λογαριασμὸν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν δεδομένου ὅτι ἡ διαχείρισίς των γίνεται μέσῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Καπνοῦ χρηματοδοτουμένου ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. ἐκ κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ γενικὸς κρατικὸς προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1965 προβλέπει σύνολον ἐσόδων ἐξ ἐλληνικῶν πηγῶν 29.000 ἑκατ. δρχ. καὶ σύνολον δαπανῶν (ἔνευ τῶν δαπανῶν ὑποδομῆς Ν.Α.Τ.Ο. καλυπτομένων δι' ἰσοπύσων εἰσφορῶν) 34.205 ἑκατ. δρχ. Τὸ οὕτω προκύπτον ἀνοιγμα ἐκ 5.205 ἑκατ. δρχ. θὰ καλυφθῇ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐκ δανειακῶν πόρων. Ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ προβλέπεται ὅτι θὰ ἀντληθῶν 1.150 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲ 3.150 ἑκατομμύρια. Τέλος, ἐκ τῆς εἰδικῆς ἀμυντικῆς βοήθειας τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ἀναμένεται νὰ εἰσπραχθῶν 705 ἑκατ. τὸ δὲ ὑπόλοιπον θὰ καλυφθῇ ἐκ τοῦ μὴ διατεθέντος πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς ληξιάσης χρήσεως.

Εἰδικώτερον, τὰ ἐξ ἐλληνικῶν πηγῶν ἔσοδα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ προβλέπεται ὅτι θὰ ἀνέλθουν, εἰς 28.000 ἑκατ. δρχ. αἱ δὲ τακτικαὶ δαπάναι εἰς 27.705 ἑκατομμύρια. Οὕτω, συνυπολογιζομένης καὶ τῆς εἰδικῆς ἀμυντικῆς βοήθειας τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ὡς καὶ τῆς ἐνισχύσεως ἐκ τοῦ πλεονάσματος τοῦ ἔτους 1964, τὸ πλεόνασμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τὸ διατιθέμενον διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων τῆς διανουμένης χρήσεως προβλέπεται νὰ ἀνέλθῃ εἰς 1.200 ἑκατ. δραχμῶν. Ἐξ ἄλλου, αἱ πληρωμαὶ τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων προβλέπεται νὰ ἀνέλθουν εἰς 6.500 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 5.368 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1964, ἥτοι θὰ εἶναι κατὰ 1.132 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,0% ἀνώτεροι τῶν ἀντιστοίχων πληρωμῶν τῆς ληξιάσης χρήσεως.

Κατὰ τὸ 1964 ἀνηγγέλθη καὶ ἡ συμφωνία διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ εἰς στερλίνας προπολεμικοῦ ὁμολογιακοῦ χρέους τοῦ Δημοσίου, βάσει ὧν ἀναλόγων πρὸς ἐκείνους τῆς μετὰ τῶν ἀμερικανῶν ὁμολογιούχων συμφωνίας. Ταυτοχρόνως ἐγένετο συμπληρωματικὴ ρύθμισις τοῦ προπολεμικοῦ ὁμολογιακοῦ ἐσωτερικοῦ χρέους τοῦ Δημοσίου, διὰ τῆς ὁποίας ἐδιπλασιάσθη ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία τῶν χορηγουμένων νέων ὁμολογιῶν εἰς ἀνταλλαγὴν τῶν παλαιῶν, ἡϋξήθη τὸ ἐπιτόκιον τῶν νέων ὁμολογιῶν ἀπὸ 2% εἰς 2,5% καὶ ἐνισχύθη τὸ δάνειον ἐνοποιήσεως διὰ λαχείου.

Αἱ ὡς ἄνω ἀποφάσεις ἦσαν οὐσιώδεις διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἐκχρεωτήτων τοῦ παρελθόντος, αἱ ὁποῖαι παρημπόδιζον τόσον τὴν εὐρυτέραν προσέλκυσιν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὅσον καὶ τὴν ἀναζωογόνησιν καὶ δραστηριοποίησιν τῆς ἐλληνικῆς κεφαλαιαγορᾶς.

VI. ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1. Τὸ ἔλλειμμα τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν.—Αἱ μονίμως χαρακτηρίζουσαι τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τάσεις, ἀπορρέουσαι ἀπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς δυσμενεῖς ἐξωοικονομικὰς ἐπιδράσεις ὠδήγησαν κατὰ τὸ 1964 εἰς αὐξήσιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν. Τοῦτο ἀνῆλθεν εἰς 173 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 57 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1963 καὶ 74 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962.

Ἡ διεύρυνσις τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος ἐξεδηλώθη ἐντονωτέρα κατὰ τὸ 1964, ἔτος χαρακτηρισθὲν ἀπὸ γενικὴν οἰκονομικὴν ἄνοδον καὶ σημαντικὴν αὐξήσιν τῶν ἐπενδύσεων. Αἱ ἀνοδικαὶ τάσεις εἰς τὴν οἰκονομίαν ὑπὸ τὴν ὑφισταμένην διάρθρωσιν αὐτῆς, ἐνῷ συνεπάγονται αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν τόσον καταναλωτικῶν εἰδῶν ὅσον καὶ πρώτων ὑλῶν καὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, δὲν δημιουργοῦν ἀντιστοιχῶς μεγαλυτέρας δυνατότητας ἐξαγωγῶν. Τὸ ἐμπορικὸν ἔλλειμμα ἀνελθὸν εἰς 522,9 ἑκατ. δολλ. ὑπερέβη κατὰ 27% τὸ ἀντίστοιχον τοῦ 1963 (412,5 ἑκατ. δολλ.).

Ἡ αὐξήσις τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς κατὰ 17,3% (ἀπὸ 708 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 εἰς 831 ἑκατ. δολλ. τὸ 1964) προῆλθε κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τὰς εἰσαγωγὰς πρώτων ὑλῶν βιομηχανίας, αὐξηθεῖσας κατὰ 20% καὶ τὰς εἰσαγωγὰς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν αὐξηθεῖσας κατὰ 35%. Ἄλλ' αὐξήσιν ἐσημείωσαν καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ εἰδῶν καταναλώσεως, τόσον τῶν τροφίμων (κατὰ 5,8%) ὅσον καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων (κατὰ 11%), καίτοι οὐσιωδῶς μικρότεραν — ἰδίως εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν τροφίμων — ἐκείνης τοῦ προηγούμενου ἔτους (55% καὶ 19% ἀντιστοιχῶς). Οὕτω ἡ αὐξήσις τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ἐντονωτέρα ζήτησις δὲν ἐπηρεάσεν μόνον ἐμμέσως τὴν συνολικὴν δαπάνην δι' εἰσαγωγὰς διὰ τῶν ηὔξημένων, συνεπεία τῆς ἀνόδου τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος, εἰσαγωγῶν πρώτων ὑλῶν ἀλλὰ καὶ ἀμέσως, προκαλέσασα μεγαλυτέρας εἰσαγωγὰς καταναλωτικῶν εἰδῶν. Ἐξ ἄλλου ἡ ὑψώσις τῶν τιμῶν τῶν εἰσγομένων εἰδῶν προεκάλεσεν αὐξήσιν τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ 3,3%.

Ἡ κατὰ 12,5 ἑκατ. δολλ. (ἢ 4,2%) αὐξήσις τῶν ἐξαγωγῶν ἐκάλυψε περὶ τὸ ἓν δέκατον τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν. Δέον βεβαίως νὰ ληθῇ ὅτι τὸ χαμηλὸν ποσοστὸν αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν ἐντὸς τοῦ 1964 προκύπτει ἐκ τῆς συγκρίσεως μὲ τὸ ἐκτάκτως ηὔξημένον — λόγῳ χρονικῆς μετατοπίσεως ἐξαγωγῶν καπνοῦ μεταξὺ τῶν δύο προηγούμενων ἐτῶν — ἐπίπεδον ἐξαγωγῶν τοῦ 1963. Ἐν τούτοις καὶ ἡ μέση ἐτησίᾳ αὐξήσις τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν, κατὰ τι μικρότερα τοῦ 10%, ὥστερεῖ τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν (14%) καὶ προσδιωρίσθη κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν εἰσπράξεων ἐκ τοῦ καπνοῦ. Συμμετοχὴ δυναμικῶν προϊόντων, τὰ ὅποια θὰ ἐβελτίουν τὴν διάρθρωσιν τῶν ἐξαγωγῶν

εἰς σημαντικὸν βαθμὸν, δὲν ἐξεδηλώθη. Ἡ ἐντὸς τοῦ 1964 μεγάλη εἰς ποσοστὸν (69%) αὐξήσις τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, καίτοι ὡς ἐνδείξις προσπάθειας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι ἐνθαρρυντική, δὲν ἐπηρέασεν εἰς ἄξιον λόγου βαθμὸν τὸ συνολικὸν μέγεθος τῶν ἐξαγωγῶν ἀντιπροσωπεύουσα πρὸς 7 ἑκατ. δολλ. μόνον. Ἐξ ἄλλου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς οὐσιώδης ἐπιτεύγμα ἀπὸ ἀπόψεως βελτιώσεως τῆς διαρθρώσεως τῶν ἐξαγωγῶν ἡ σημαντικὴ αὐξήσις τῶν εἰσπράξεων ἀπὸ ἐξαγωγὰς ὀρυκτῶν-μεταλλευμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ 16 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 ἀνῆλθον εἰς 21 ἑκατ. δολλ. τὸ 1964.

Ἡ συγκράτησις τῶν τάσεων διογκώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ καίριον σημεῖον ἀπὸ ἀπόψεως μονιμωτέρας ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἐκ τοῦ ἐξαγωγικοῦ προσανοτολισμοῦ τῶν δυναμικῶν κλάδων τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, τὸν ὁποῖον ὑπαγορεύει τὸ μικρὸν μέγεθος τῆς χώρας καὶ ἐπομένως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Τοῦτο βεβαίως οὐδόλως ἀποκλείει τὴν συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν ὑφισταμένων εἰσέτι δυνατοτήτων ὑποκαταστάσεως εἰσαγομένων δι' ἐγχωρίως παραγομένων εἰδῶν — ἰδίως ὁσάκις εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθοῦν οὐσιώδη καὶ μονιμώτερα ἀποτελέσματα. Τοῦτο πιθανώτατα συμβαίνει δι' ὠρισμένα προϊόντα, ὡς εἶναι κυρίως τὰ κτηνοτροφικά, ἡ σάκχαρις ἡ καὶ τινα βιομηχανικά, ὡς τὰ λιπάσματα. Ἀλλ' ἡ βασικὴ κατεύθυνσις, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀνάγκη νὰ συγκεντρουταὶ ἡ προσπάθεια διὰ τὴν συγκράτησιν τῆς διογκώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος, εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς παραγωγῆς ἐξαγωγίμων, ἀγροτικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ σημασία τῆς κατὰ προτεραιότητα ἐνισχύσεως τῶν δυναμικῶν ἐξαγωγικῶν δραστηριοτήτων ἐτονίσθη ἐπανελημμένως ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ὑπαγορεύεται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς εἰδικωτέρων διαπιστώσεων. Τὸ ἐλληνικὸν ἐμπορικὸν ἐλλεῖμμα εἶναι σήμερον τοιαύτης τάξεως μεγέθους ὥστε καὶ ὑπὸ τὰς καλυτέρας τῶν προϋποθέσεων μόνον ἡ ὑποκατάστασις τῶν εἰσαγωγῶν δὲν φαίνεται ὅτι θὰ ἐπέφερεν οὐσιώδη περιορισμὸν του. Ἡ ὑποκατάστασις εἰσαγομένων δι' ἐγχωρίως παραγομένων ἐτοιμῶν εἰδῶν εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων προκαλεῖ περιωρισμένην μόνον μείωσιν τῶν εἰσαγωγῶν, δεδομένου ὅτι ἡ ἐξάρτησις τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας ἀπὸ εἰσαγομένης πρώτης ὕλης καὶ ἡμικατεργασμένα προϊόντα εἶναι μεγάλη. Αἱ δυνατότητες ἐξ ἄλλου περαιτέρω ὑποκαταστάσεως εἰσαγωγῶν εἶναι περιορισμέναι, διότι ἡ ἐγχωρία παραγωγή βασιζομένη εἰς μόνον τὴν μικρὰν ἐσωτερικὴν ἀγορὰν οὔτε συμφέρον, ἀλλὰ οὔτε δυνατόν εἶναι νὰ ἐκταθῇ εἰς ὀλόκληρον τὴν ποικιλίαν προϊόντων, τὴν ὁποίαν καλύπτουν αἱ εἰσαγωγαί.

Ἡ ὑποκατάστασις εἰσαγωγῶν ἄλλωστε ἀποτελεῖ διαδικασίαν, ἡ ὁποία εἰς τὴν χώραν μας συντελεῖται καὶ θὰ συνεχισθῇ ὅπωςδῆποτε ἐντὸς ὠρισμένων ὁρίων βαθμιαίως καὶ αὐτομάτως καὶ εἰς αὐτὴν στηρίζεται ἡ μέχρι τοῦδε ὑπὸ ἐντόνως προστατευτικὸν καθεστὼς ἀνάπτυξις τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας. Συ-

«ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσονάκη, Τόμ. 45ος (1965), Τεύχ. Β'

νεπῶς καὶ ἂν ἀκόμη ὁ προσανατολισμὸς πρὸς τὴν ὑποκατάστασιν εἰσαγωγῶν θὰ ἡδύνατο, νὰ ἀντιμετωπίζεται ὡς ἡ πρωτίστως ἐνδεικνυομένη λύσις εἰς περιπτώσεις ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή, ὡς ἔχεται εἰσέτι εἰς λίαν χαμηλὸν ἐπίπεδον, δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο ἴσως διὰ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ἡ μέχρι τοῦδε ἐξέλιξις πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ἀκριβῶς ἦτο προσανατολισμένη. Τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον πράγματι ὑφίσταται καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀντιμετώπισις ἀπαιτεῖ ἔντονον καὶ συστηματικὴν προσπάθειαν, εἶναι ἡ διείσδυσις εἰς τὰς ξένας ἀγοράς διὰ ταχέειν αὐξήσιν τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπὸ ἐξαγωγάς.

Δὲν εἶναι ἀσφαλῶς τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι ἀκόμη καὶ αἱ ἀνατολικαὶ χῶραι, τῶν ὁποίων, ἡ προσπάθεια ἀναπτύξεως μέχρι πρό τιнос ἐθεμελιόυτο ἐπὶ συνθηκῶν κλειστῆς οἰκονομίας, ἥδη ἐπιδιώκουν ὁλονὲν καὶ περισσότερον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν των μὲ σημαντικώτατα ἐπιτεύγματα διὰ πολλὰς ἐξ αὐτῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1956 καὶ ἐντεῦθεν τὸ διευρυνόμενον ἐμπορικὸν ἔλλειμμα συνωδεύετο ἀπὸ ἐτι ταχύτερον αὐξανόμενον πλεόνασμα ἀδήλων, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ἔλλειμμα ἐκ τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν νὰ κυμαίνεται εἰς ἐπίπεδα κάτω τῶν 84 ἑκατ. δολλ. καὶ κατὰ μέσον ὅρον εἰς 71 ἑκατ. δολλ. διὰ τὴν περίοδον 1957-1963. Τὸ 1964 τὸ καθαρὸν πλεόνασμα τῶν ἀδήλων ἐσημείωσε μικρὰν κάμψιν ἔναντι τοῦ 1963 — ἀπὸ 355,3 ἑκατ. δολλ. εἰς 350,2 ἑκατ. δολλ., — γεγονός τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν διεύρυνσιν τοῦ ἐλλείμματος ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν. Ἡ κάμψις αὕτη ὀφείλεται κατ' ἀρχὴν εἰς παράγοντας συμπτωματικοῦ καὶ ἐκτάκτου χαρακτῆρος, συνεπεία τῶν ὁποίων αἱ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ τουρισμοῦ καὶ τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα ἐμειώθησαν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1963 κατὰ ποσοστὰ 4,7% καὶ 9,4% ἀντιστοίχως. Αἱ ὡς ἄνω ἐξελίξεις ὁμως ἔχουν σημασίαν πέραν τῆς ἀμέσου τοιαύτης διὰ τὸ ἰσοζύγιον τοῦ 1964, ὡς ἐπισημαίνουσαι τὴν εὐαισθησίαν βασικῶν κατηγοριῶν τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων.

Ἡ κάμψις τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν ὡς ἄνω κυρίων πηγῶν ἀδήλων ἀντεσταθμίσθη ἀπὸ τὴν μεγάλην — κατὰ 52% — αὐξήσιν τῶν εἰσπράξεων ἐξ «ἀμοιβῶν-μισθῶν» καὶ τὴν οὐσιώδη ἐπίσης — κατὰ 17,5% — αὐξήσιν τοῦ συναλλάγματος ἐκ μεταφορῶν, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ σύνολον τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων (479,5 ἑκατ. δολλ.) νὰ ὑπερβῇ κατὰ 5,6% τὸ ἀντίστοιχον σύνολον τοῦ 1963 (454,3 ἑκατ. δολλ.). Ἄλλ' αἱ «ἀμοιβαὶ-μισθοί», συνιστάμεναι σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐξ ἐμβασμάτων τῶν ἀπασχολουμένων εἰς βιομηχανίας τῆς Δ. Εὐρώπης ἐλλήνων ἐργατῶν, ἀποτελοῦν καὶ αὐταὶ πηγὴν χαρακτῆρος προσωρινοῦ, τῆς ὁποίας μάλιστα ἡ σημασία θὰ βαίνει μειουμένη κατὰ τὸ μέτρον τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἥτις συνεπάγεται περιορισμὸν τῆς μεταναστεύσεως.

Ἀξία προσοχῆς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς σημασίας τῶν ἀδήλων ὡς πηγῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἔλλειμματος εἶναι καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ 1964:

μεγάλη διόγκωσις (κατὰ 30,7%) τῶν ἀδήλων δαπανῶν ἀνελθουσῶν εἰς 129,3 ἑκατ. δολλ. Ἡ αὐξήσις τόσον τῶν δαπανῶν διὰ τουρισμὸν ὅσον καὶ τῶν δαπανῶν τῆς κατηγορίας «ἀμοιβαι-μισθοί» — ἐξ ὧν προήλθε κατὰ τὸ μ. π. καλύτερον μέρος ἡ συνολικὴ αὐξήσις τοῦ 1964 — ἐκφράζει μονιμωτέραν τάσιν, ἡ δὲ τείνει νὰ καταστήσῃ τὸ μέγεθος τοῦτο ἀποφασιστικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐξελίξιν τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν.

Τέλος, πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τῶν κατὰ τὸ 1964 ἐξελίξεων εἰς τὸ ἰσοζύγιον τῶν ἀδήλων πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπὶ ὄψιν καὶ τὸ γεγονὸς, ὅτι σημαντικὸν τμῆμα τῆς ἐμφανιζομένης εἰς τοὺς ἐπιστήμους ἀγωγούς μειώσεως τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων ὀφείλεται εἰς διαρροὴν πόρων προελθοῦσαν ἀπὸ τὴν συνεπείᾳ ψυχολογικῶν παραγόντων ἀναπτυχθεῖσαν τάσιν ἀποθησαυρίσεως χρυσοῦ. Τοιαύτη εἶναι κυρίως ἡ περίπτωσις τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων, τὰ ὅποια πιθανώτατα θὰ παρουσίαζον ἡύξησιν ἀντὶ μειώσεως, ἐὰν δὲν ἐλάμβανε χώραν ἡ ὡς ἄνω διαρροή. Δέον ὡσαύτως νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατὰ τὸ 1964 ἔλαβε χώραν εἰς εὐρύτεραν κλίμακα ἐξαγωγή δραχμῶν, ἥτις καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ἀδήλων δαπανῶν.

Ἡ διεύρυνσις τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν κατὰ τὸ 1964 δύναται νὰ ἀποδοθῇ ἐν μέρει εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τὰς ψυχολογικὰς ἐπιδράσεις ἐκτάκτου φύσεως ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀδήλων εἰσπράξεων. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἀγνοῖται τὸ ὅτι μεταξύ ψυχολογικῶν καὶ ὀργανικῶν αἰτίων ὑπάρχει ἀλληλεπίδρασις. Ἐπομένως πρέπει πρὸ παντὸς νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ δι᾽ ὀργανικῶν μέτρων ἀντιμετώπισις τῶν διαρθρωτικῶν ἀδυναμιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ἡ διεύρυνσις τοῦ ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἐλλείμματος δὲν δύναται νὰ συνεχίζεται μακροχρονίως, ἔστω καὶ ἐὰν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιτυγχάνεται ἡ κάλυψις τοῦ ἐλλείμματος ἐκ τῆς εἰσορῆς κεφαλαίων καὶ ἐκ τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων. Δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν νὰ προσδιορισθοῦν μὲ συγκεκριμένα ποσοτικὰ σχέσεις τὰ ἀκριβῆ ὅρια, πέραν τῶν ὁποίων ἡ ἐλλειμματικότητα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καθίσταται ὑπέρμετρος. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι τοιαῦτα ὅρια ὑφίστανται δι᾽ ἐκάστην χώραν. Ἡ συσχέτισις ἀφ' ἑνὸς τοῦ ἐλλείμματος πρὸς ὠρισμένα βασικὰ μεγέθη ὡς αἱ εἰσαγωγαὶ ἢ αἱ πραγματοποιούμεναι ἐπενδύσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ τρόπος καθ' ὃν καλύπτεται τοῦτο καὶ αἱ συνέπειαι τοῦ ἐπὶ τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος παρέχουν ἐνδείξεις διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς σημασίας τοῦ ἐκάστοτε βαθμοῦ ἐλλειμματικότητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἰσορροπίαν μιᾶς χώρας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ παροραῖται τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤδη ἐν οὐσιῶδες τμῆμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος καλύπτεται ἐκ πόρων εὐπαθοῦς χαρακτῆρος καὶ ὅτι σημαντικὸν μέρος τῶν εἰσορῶν κεφαλαίων προέρχεται ἐξ ἰδιοτύπων πηγῶν, ἡ συμβολὴ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ εἶναι τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως εἰς τὸ μέλλον. Τὸ μέγεθος τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν κατὰ τὸ 1964

κατέστησεν ήδη ύψηλὴν τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Περαιτέρω δὲ διεύρυνσις τούτου καὶ συνεπῶς μείωσις τῆς συμβολῆς τῆς ἐγχωρίου ἀποταμιεύσεως εἰς τὴν χρηματοδότησιν ἐπενδύσεων θὰ καθίστα τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας ὑπερμέτρως ἐξηρητημένην ἀπὸ πόρους τοῦ ἐξωτερικοῦ.

2. Ἐξωτερικὸς δανεισμὸς καὶ ἡ συναλλαγματικὴ θέσις τῆς Χώρας.—

Τὸ καθαρὸν πλεόνασμα τῆς κινήσεως κεφαλαίων κατὰ τὸ 1964 ἀνῆλθεν εἰς 140,2 ἑκατ. δολλ., ἥτοι εἰς τὸ διπλάσιον περίπου τῶν ἀντιστοιχῶν κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη (75,2 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1963 καὶ 7,11 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962). Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλῃν αὐξήσιν τῆς εἰσορῆς κεφαλαίων ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ μὲν ἐκροὴ παρέμεινε περίπου εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ προηγούμενου ἔτους, ἡ δὲ κίνησις τῶν συμψηφιστικῶν λογαριασμῶν σχεδὸν ἐξισορροπήθη, ἔναντι αὐξήσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου αὐτῶν κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη. Ἡ αὐξήσις αὕτη τῆς εἰσορῆς κεφαλαίων προῆλθε κατὰ τὰ δύο τρίτα περίπου ἀπὸ τὰ εἰσαχθέντα κεφάλαια διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ τῆς εἰσορῆς ἰδιωτικῶν κεφαλαίων καὶ ἰδίως μὴ ἐπανεξαγωγίμων τοιούτων. Συνεπεία τῶν ἐξελίξεων τούτων ἡ σύνθεσις τῶν εἰσρευσάντων ἐντὸς τοῦ 1964 κεφαλαίων ἐμφανίζει οὐσιώδη μεταβολὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1963 καὶ τὰ προηγούμενα ἔτη, τῆς ἐπὶ τοῦ συνόλου ἀναλογίας τῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν καὶ ἐπιχειρήσεων εἰσαχθέντων κεφαλαίων αὐξηθεῖσις μεγάλως (εἰς 32% ἔναντι 6% τοῦ 1963).

Τὰ εἰσαχθέντα διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου κεφάλαια ἀνῆλθον εἰς 41 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 1,6 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1963, ὁμοῦ δὲ μετὰ τῶν διὰ λογαριασμὸν τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν καὶ ἐπιχειρήσεων εἰσρευσάντων ἔφθασαν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 50,1 ἑκατ. δολλ., τὸ ὁποῖον ἦτο ἀνώτερον παντὸς προηγούμενου μεταπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Τὰ κεφάλαια ταῦτα προῆλθον κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀπὸ δάνεια ἐκ τριῶν νέων διὰ τὴν Ἑλλάδα δανειακῶν πηγῶν, τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπεζῆς Ἐπενδύσεων (5,1 ἑκατ.) τοῦ Κονσόρτιουμ (13 ἑκατ.) καὶ ἀμερικανικῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν (ἥτοι τῆς Manufacturers Hanover Trust Co 12 ἑκατ., τῆς Morgan Guarantee Trust Co 10 ἑκατ. καὶ τῆς Banker's Trust Co 5 ἑκατ. δολλ., σύνολον 27 ἑκατ. δολλ.). Ἡ πραγματοποίησις τῶν δανείων ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἰδίως πηγῆς, τὴν διαπραγματεύουσιν τῶν ὁποίων διεξήγαγεν ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς Τραπεζῆς κ. Δ. Γαλάνης, ἐν μεγάλῳ μέτρῳ ἐκφράζει τὴν ἐπελθοῦσαν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῆς χώρας ἀπὸ πιστοληπτικῆς ἀπόψεως μετὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ παλαιοῦ δημοσίου χρέους.

Ἡ εἰσορὴ ἰδιωτικῶν κεφαλαίων ἐξ ἄλλου ἀνελθοῦσα εἰς 106,1 ἑκατ. δολλ. τὸ 1964 ὑπερέβη τὴν ἀντίστοιχον τοῦ 1963 κατὰ 15 ἑκατ. δολλ., ἐκ τῶν ὁποίων

τὰ 11 περίπου προῆλθον ἀπὸ τὰ μὴ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, τὰ προοριζόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δι' ἐπενδύσεις εἰς ἀκίνητα. Ἐκ τῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων τὰ εἰσαγόμενα βάσει τοῦ Ν.Δ. 2687/53 παρουσίασαν ἀξίαν λόγου αὐξήσιν. Εἰς τὴν συνολικὴν εἰσοδὴν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων ἡ ἀναλογία τῶν μὴ ἐπιχειρηματικῶν, ἀντιπροσωπευόντων ποσὸν 58 ἑκατ. δολλ. (ἐναντι 47 τὸ 1963), ἐμφανίζεται ἡϋξημένη τὸ 1964.

Συνεπεία τῶν ἐξελίξεων τούτων εἰς τὴν κίνησιν κεφαλαίων ἐντὸς τοῦ 1964 καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ βρετανικοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους αἱ ἐναντι τῆς ἀλλοδαπῆς ὑποχρεώσεις τῆς χώρας ἐμφανίζονται ἡϋξημέναι κατὰ 300 ἑκατ. δολλ. περίπου. Κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἡ αὐξήσις προῆλθεν ἀπὸ τὴν ρύθμισιν τοῦ ἀγγλικοῦ τμήματος τοῦ προπολεμικοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον ἀπὸ τὴν κατὰ 52 ἑκατ. δολλ. αὐξήσιν τοῦ ἐκκρεμοῦντος ὑπολοίπου τῶν παρὰ τοῦ ἐλληνικοῦ Δημοσίου μεταπολεμικῶς ἀναληφθέντων ἢ ἡγγυημένων δανείων, ἀπὸ τὴν κατὰ 43 ἑκατ. δολλ. αὐξήσιν τῶν ἐπανεξαγωγίμων ἐπενδύσεων τοῦ Ν.Δ. 2687/53 καὶ ἐπὶ τὴν κατὰ 32 ἑκατ. δολλ. αὐξήσιν τοῦ υπολοίπου τῶν ἐκκρεμουσῶν ἐμπορικῶν πιστώσεων. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1964 τὸ σύνολον τῶν πάσης φύσεως ἐναντι τῆς ἀλλοδαπῆς μεταπολεμικῶν μόνον συναλλαγματικῶν ὑποχρεώσεων ἀνῆρχετο εἰς 521 ἑκατ. δολλ. αὐξήθην κατὰ 114 ἑκατ. δολλ. ἢ κατὰ 28% ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον μέγεθος εἰς τὸ τέλος τοῦ 1963. Πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐν λόγω αὐξήσεως — ἦτοι 60 ἑκατ. δολλ. — προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἡϋξημένην εἰσοδὴν κεφαλαίων βάσει τοῦ Ν.Δ. 2687/53 καὶ τὴν διόγκωσιν τοῦ ἐκκρεμοῦντος υπολοίπου τῶν ἐναντι τῆς εἰσαγωγῆς κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ παρεχομένων παρὰ τῶν ξένων ἐξαγωγέων μακροπροθέσμων ἐμπορικῶν πιστώσεων. Ἡ κατὰ 15 ἑκατ. δολλ. αὐξήσις τοῦ ἐκκρεμοῦντος υπολοίπου τῶν βραχυπροθέσμων ἐμπορικῶν πιστώσεων προῆλθε κυρίως ἀπὸ τὰς ἡϋξημένας εἰσαγωγὰς πρῶτων ὑλῶν.

Ἡ ἀπορροφηθεῖσα κατὰ τὸ 1964 ἀμερικανικὴ βοήθεια ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν μεταβιβάσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ (ἐπανορθώσεων-ἀποζημιώσεων) ἀντιπροσωπεύει ποσὸν 38 ἑκατ. δολλ. περίπου (ἐναντι 43 τοῦ 1963). Ἐκ τούτου περὶ τὰ 17 ἑκατ. δολλ. ἀποτελοῦν παλαιὰ ὑπόλοιπα βοηθείας ὑπὸ μορφήν γεωργικῶν πλεονασμάτων, ἐνῶ ὁμοίως περὶ τὰ 17 ἑκατ. δολλ. ἀντιπροσωπεύουν αἱ ὑπὸ μορφήν δανείων ἀναπτύξεως ἐξοφλητέων εἰς δραχμὰς ἀναλήψεις πρὸς χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τῆς Δ.Ε.Η. (ἔργον Ἀχελώου). Ἡ ἀπορροφηθεῖσα βοήθεια Ν.Α.Τ.Ο. δι' εἰσαγωγὰς ἀνῆλθεν εἰς 6 ἑκατ. δολλ. περίπου. Ἐκ ταύτης τὸ εἰς τὸ ἰσοζύγιον ἐμφανιζόμενον ἰταλικὸν τμῆμα ἐξ 1,4 ἑκατ. δολλ. ἐχρησιμοποιήθη διὰ πάσης φύσεως εἰσαγωγὰς ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἐνῶ τὸ γερμανικὸν τμῆμα — 5 ἑκατ. δολλ. περίπου — ἀφορᾷ τηλεπικοινωνιακὸν ὑλικόν, ἢ ἀξία τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει εἰσέτι ἀκριβῶς καθορισθῇ. Αἱ εἰσπράξεις τέλος ἐξ ἀποζημιώσεων καὶ ἐπανορθώσεων ἀνῆλθον εἰς 2,3 ἑκατ. δολλάρια.

Ἡ ἀνωτέρω εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τῆς κινήσεως κεφαλαίων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατέστησε δυνατὴν τὴν κάλυψιν τοῦ ηὐξημένου ἑλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν μὲ σχετικῶς μικρὰν μείωσιν τοῦ ἐπισήμου συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος. Τὸ γεγονός τοῦτο καὶ ἐν γένει ἡ ὑπαρξίς κατ' ἀρχὴν δυνατοτήτων περαιτέρω αὐξήσεως τῆς εἰσροῆς δανειακῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν πρέπει νὰ ὀδηγῇ εἰς ὑποτίμησιν τῶν ἐπιπτώσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μὲ τὴν τάσιν διευρύνσεως τῆς ἑλλειμματικότητος τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν. Εἰς ὅσα ἐλέγχθησαν ἤδη ὕσον ἀφορᾷ τὰ ὅρια τῆς ἑλλειμματικότητος εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον δεόν νὰ προστεθοῦν καὶ αἱ ἐπόμεναι παρατηρήσεις.

Ἡ διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ κάλυψις τῶν ἑλλειμμάτων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀποτελεῖ βεβαίως φυσιολογικὴν καὶ ἀναπόφευκτον ἐξέλιξιν εἰς μίαν ὑπὸ ἀνάπτειν χώραν. Αἱ δυνατότητες ὅμως χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ δὲν εἶναι ἀπεριόριστοι. Ὅριον ἀποτελεῖ ἐν πρώτοις ἡ ἐπιβάρυνσις, τὴν ὁποίαν συνεπάγεται ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμός καὶ ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ ἐξελιχθῇ εἰς παράγοντα ἀνασταλτικὸν τῆς ἀναπτύξεως ὡς περιορίζουσα τοὺς διαθέσιμους πόρους δι' ἐπενδύσεις. Καὶ ὑποστηρίζεται μὲν ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀναπτύξεως μιᾶς οἰκονομίας εἶναι ἐπιτρεπτόν νὰ ἐπιδιώκεται ἡ διὰ δανεισμοῦ κάλυψις ὄχι μόνον τῶν δαπανῶν διὰ τὴν ἀπόσβεσιν ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους τῶν προηγουμένων δανείων, εἰς τὴν πρᾶξιν ὅμως ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὐκόλως ἐφαρμόσιμος. Καὶ ἂν ἀκόμη ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας προχωρεῖ βάσει τῶν προβλεφθέντων ρυθμῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται δυνατὴ ἡ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον ἐξασφάλισις πλεονάσματος τῆς ἐγχωρίου ἀποταμιεύσεως ἐπιτρέποντος πλέον τὴν ἐξ ἰδίων ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ, δὲν εἶναι καθόλου βέβαιοι ὅτι ἡ ἐν λόγω χώρα θὰ δύναται νὰ ἐπιτυγχάνῃ τὴν ἀπαιτουμένην κατὰ τὸ μεσολαβοῦν διάστημα συνεχῇ εἰσροὴν κεφαλαίων ἕως ὅτου καταστῇ αὐτοδύναμος ἡ οἰκονομία της. Τοῦτο δὲ διότι ἡ εἰσροὴ κεφαλαίων ἐξ ἰδιωτικῶν πηγῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν παρουσιάζει συχνάκις ἀρρυθμίαν ὀφειλομένην εἰς αἰτία γενικώτερα ἢ προερχόμενα ἐκ τῶν δανειστριῶν χωρῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐνδέχεται αἱ ἰδιωτικαὶ αὐταὶ πηγαὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, συνήθως μᾶλλον συντηρητικαί, νὰ ἐπηρεασθοῦν εἰς ὥρισμένην στιγμὴν ἐκ τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς δανειακῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς χρηματοδοτουμένης ὑπὸ ἀνάπτειν χώρας. Ἀλλὰ καὶ οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὡς προορισμὸν τὴν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, δὲν ἔχουν ἀκολουθήσει μέχρι τοῦδε τακτικὴν δανειοδοτήσεως ἡ ὁποία θὰ ἐδικαιολογεῖ τοιαύτας προσδοκίας διὰ τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, οὔτε οἱ πόροι τοὺς ὁποίους διαθέτουν ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ ἦσαν ἐπαρκεῖς διὰ τὴν κάλυψιν τόσο ἐνδεῆς ἐκτάσεως δανεισμοῦ. Διὰ τὴν λόγον τοῦτον ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμός εἶναι ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιοῖται δι' ἀμέσως παραγωγικὰς ἐπενδύσεις καὶ κατὰ κανόνα διὰ τὴν κάλυψιν ἰδίως

τῶν εἰς συνάλλαγμα δαπανῶν τῶν χρηματοδοτούμενων ἔργων. Ἀλλὰ βεβαίως αἱ σχέσεις αὗται εἶναι ἀνάγκη νὰ παρακολουθοῦνται διὰ τὸ σύνολον τῶν ἐπενδύσεων ἐν συσχετίσει πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, τόσον ὡς πρὸς τὴν προσδοκωμένην αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰς προσθέτους συναλλαγματικὰς εἰσπράξεις.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι παρὰ τὴν ταχεῖαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αὐξήσιν τῶν εἰς συνάλλαγμα ὑποχρεώσεων τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐπιβάρυνσις ἐξ αὐτῶν παραμένει ἀκόμη εἰς ἐπίπεδον χαμηλὸν ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας χώρας. Ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν μακροπροθέσμων μεταπολεμικῶν ὑποχρεώσεων ἀντιπροσωπεύουσα τὸ 1964 πῶσόν 25 ἑκατ. δολλ. ἀντιστοιχεῖ εἰς ποσοστὸν 8,1% ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν καὶ εἰς 3,2% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν τρεχουσῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων τῆς χώρας. Ἡ διαπίστωσις αὕτη δὲν μειώνει τὴν σημασίαν τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων ἐν σχέσει πρὸς τὰ ὅρια τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ. Τὸ χαμηλὸν ἀκόμη, σήμερον ἐπίπεδον ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐπὶ σειρὰν μεταπολεμικῶν ἐτῶν τὰ ἐλλείμματα τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἐκαλύπτοντο ἐκ τῆς δωρεὰν ἀμερικανικῆς βοήθειας καὶ ἡ εὐρύτερα προσφυγὴ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν δανεισμὸν χρονολογεῖται ἀπὸ ὀλίγων μόνον ἐτῶν. Οὕτω πολὺ μεγαλύτεραν σημασίαν ἀπὸ τὸ παρὸν ἐπίπεδον ἐπιβαρύνσεως ἔχει ὁ ρυθμὸς ἐξελίξεως αὐτῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ αὐτῆς χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἡ σχέσις τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν μακροπροθέσμων ὑποχρεώσεων τόσον πρὸς τὰς ἐξαγωγὰς ὅσον καὶ πρὸς τὸ σύνολον τῶν τρεχουσῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων βαίνει ταχέως καὶ συνεχῶς αὐξανομένη. Οὕτω αὕτη ἀπὸ 3% ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν καὶ 1,6% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν τρεχουσῶν εἰσπράξεων κατὰ τὸ 1956 ἐφθασεν εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα ποσοστὰ 8,1% καὶ 3,2% ἀντιστοίχως κατὰ τὸ 1964. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὴν ταχύτεραν αὐξήσιν τῆς ἐπιβαρύνσεως ἐνδέχεται νὰ συντελῇ μελλοντικῶς καὶ ἡ σωρευτικὴ ἐξαγωγή κερδῶν ἐξ ἐπενδύσεων δυνάμει τοῦ Ν.Δ. 2687/53.

Συνεπεία τῶν ἀνωτέρω ἐξελίξεων εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν ἔλαβε χώραν μείωσις τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας κατὰ τὸ 1964. Τὸ ἐπίσημον συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα ἐσημείωσε μείωσιν κατὰ 11,6 ἑκατ. δολλ. ἐναντὶ αὐξήσεως κατὰ 7,9 ἑκατ. δολλ. ἐντὸς τοῦ 1963. Καὶ ἡ μὲν συναλλαγματικὴ θέσις τῆς χώρας ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἰσχυρά, ἀλλ' ἡ μείωσις τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν σημαντικὴν ἀνοδὸν τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς ἀποτελοῦν ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ τύχουν προσοχῆς. Τὸ κατὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1964 ἐπίσημον συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα ἀνερχόμενον εἰς 266,3 ἑκατ. δολλ. ἐκάλυπτεν εἰσαγωγὰς 4 μηνῶν περίπου, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀντίστοιχον ἡμερομηνίαν τοῦ προηγουμένου ἔτους 1963 τὸ ὕψος τοῦ ἀποθέματος ἐκάλυπτεν εἰσαγωγὰς 5 περίπου μηνῶν. Ἡ διαφορὰ, καίτοι ὀχι μεγάλη, δὲν εἶναι ἀσήμαντος. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ συσχέ-

τισις τῆς ἐξελιξέως τοῦ μεγέθους τῶν ληξιπροθέσμων ὑποχρεώσεων εἰς συν-
 ἀλλαγμα — αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ 1964 ἀνῆλθον εἰς 188 ἑκατ. δολλ. — πρὸς τὴν
 ἐξέλιξιν τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας ἔχει σημασίαν ὡς κρι-
 τήριον διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐπαρκείας τούτων. Ἡ σχέσις τῶν ληξιπροθέ-
 σμων κατ' ἔτος ὑποχρεώσεων πρὸς τὸ ἀπόθεμα βαίνει συνεχῶς καὶ ταχέως
 αὐξανόμενη, ἀνελθοῦσα ἀπὸ 24,6% τὸ 1956 εἰς 58,7% τὸ 1963 καὶ 67,7%
 τὸ 1964.

Ἡ διατήρησις ἰσχυρᾶς συναλλαγματικῆς θέσεως δὲν ἀποτελεῖ ἄκαμπτον
 πολιτικὴν ἀντιστρατευομένην τὴν ἀνάπτυξιν. Εἶναι ἀντιθέτως προϋπόθεσις
 διὰ τὴν συνέχισιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου, διότι εἶναι ἀναγ-
 καία διὰ τὴν αὐξοῦσαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσροὴν πάσης φύσεως κεφαλαίων
 πρὸς χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

VII. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Μεταβολὴ τῶν καταθέσεων *.—Αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις εἰς τὰς τρα-
 πέζας καὶ τοὺς εἰδικούς πιστωτικούς ὀργανισμούς ἀνῆλθον κατὰ τὸ τέλος τοῦ
 1964 εἰς 34.041 ἑκατ. δρχ. σημειώσασαι αὐξήσιν κατὰ 4.123 ἑκατ. δρχ. ἢ
 13,8% ἐναντι αὐξήσεως 5.753 ἑκατ. δρχ. ἢ 23,8% καὶ 4.852 ἑκατ. δρχ. ἢ
 25,1% κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως.

Ἡ μικρότερα, ἐν σχέσει πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη, αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν
 καταθέσεων κατὰ τὸ 1964 ὀφείλεται εἰς ἐξωοικονομικὰς ἐπιδράσεις, κυρίως δὲ
 εἰς τοὺς ψυχολογικούς ἀντικτύπους ἐκ τῆς κυπριακῆς κρίσεως. Ἀπὸ τοῦ τέ-
 λους τοῦ 1963 μέχρι τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου τὸ Κυπριακὸν ἀπετέλεσε
 μόνιμον παράγοντα ἐπηρεασμοῦ τῶν καταθέσεων, αἱ διακυμάνσεις τῶν ὁποίων
 συνεβάδισαν μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἐναλλασσομένας φάσεις ὀξύνσεως καὶ ὑφέ-
 σεως αὐτοῦ. Οὕτω κατὰ τοὺς μῆνας ὑφέσεως τῆς κυπριακῆς κρίσεως ἡ μέση
 μηνιαία αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ἀνῆλθεν εἰς 492 ἑκατ. δρχς, ἐνῶ
 ἀντιθέτως κατὰ τοὺς μῆνας ἐντάσεως ἐσημειώθη μέση μηνιαία μείωσις τῆς
 τάξεως τῶν 20 ἑκατ. δρχ. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος δὲ Ὀκτωβρίου, ἀπὸ τοῦ
 ὁποῦ σχετικῶς περιωρίσθησαν αἱ ὀφειλόμεναι εἰς τὸν ψυχολογικὸν παρά-
 γοντα διαταραχαί, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ἐπεταχύνθη. Οὕτω,
 κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ αὐξήσις τοῦ συνόλου
 τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ἀνῆλθεν εἰς 2.025 ἑκατ. δρχ. ἐναντι αὐξήσεων ἐκ

* Κατόπιν τῆς γενομένης, ἐντὸς τοῦ ἔτους 1964, συγχωνεύσεως τοῦ Ο.Β.Α. μετὰ
 τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. καὶ τοῦ Ὁργανισμοῦ Τουριστικῆς Πίστεως, καὶ τῆς ἐκ ταύτης ἰδρύσεως
 τῆς Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, ἔπαυσαν νὰ λογίζωνται αἱ κατα-
 θέσεις τοῦ Ο.Β.Α. εἰς τὰς καταθέσεις ἰδιωτῶν. Ὡς ἐκ τούτου, χάριν συγκρισιμότητος,
 ἔχουν ἀφαιρεθῇ αὗται καὶ ἀπὸ τὰς καταθέσεις τῶν ἐτῶν 1960 (ἔτους ἰδρύσεως Ο.Β.Α.)
 ἕως 1963.

1.240 ἑκατ. δρχ. καὶ 1.322 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰς ἀντιστοιχοῦς περιόδους τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1962.

Ἡ ὑστέρησις τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη ἐντοπίζεται εἰς τὰς ἀποταμιευτικὰς καταθέσεις — ταμιευτηρίου καὶ προθεσμίας. Τὸ σύνολον τούτων ὑῤῷξήθη ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 3.049 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 5.263 ἑκατ. δρχ. καὶ 4.234 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως. Εἰδικώτερον, αἱ καταθέσεις ταμιευτηρίου ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1964 αὐξήσιν ἐκ 2.942 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 4.298 ἑκατ. δρχ. τὸ 1963 καὶ 2.663 ἑκατ. δρχ. τὸ 1962. Μικρὰν αὐξήσιν — ἐξ 107 ἑκατ. δρχ. — ἡ ὁποία οὐσιαστικῶς προέρχεται ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ τῶν λογισθέντων τόκων, ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1964 αἱ προθεσμιακαὶ καταθέσεις, ἐναντι αὐξήσεων ἐξ 965 ἑκατ. δρχ. καὶ 1.571 ἑκατ. δρχ. τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως.

Αἱ καταθέσεις ὀψεως ὑῤῷξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ ποσὸν ἀνώτερον τῶν ἀντιστοιχῶν τῶν προηγούμενων ἐτῶν, ἤτοι κατὰ 668 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 404 ἑκατ. δρχ. καὶ 595 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως. Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐξέλιξις ἀντανακλᾷ τὴν ἀντίστοιχον ἀνοδικὴν πορείαν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τῶν συναλλαγῶν. Ἡ ἰδίᾳ ἐξέλιξις παρετηρήθη καὶ εἰς τὰς δεσμευμένας καταθέσεις, αἱ ὁποῖα ἐσημείωσαν σημαντικὴν αὐξήσιν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνελθοῦσαν εἰς 406 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 86 ἑκατ. δρχ. καὶ 23 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως.

Καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῆς αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων προῆλθεν ἀπὸ τὰς καταθέσεις εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζάς, τὸ σχετικὸν ποσοστὸν ὅμως ἦτο μικρότερον ἐκείνων τῶν προηγούμενων ἐτῶν (54,1% ἐναντι 67,3% τοῦ 1963 καὶ 69,9% τοῦ 1962). Εἰδικώτερον, ἐκ τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου ἀνελθοῦσης, εἰς 2.942 ἑκατ. δρχ., ποσοστὸν 51,6% ἐναντι 61,7% κατὰ τὸ 1963 προῆλθεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζάς, 42,3% ἐναντι 32,8% κατὰ τὸ 1963 ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων εἰς τὰ ταχυδρομικὰ ταμιευτήρια, καὶ 6,1% ἐναντι 5,5% κατὰ τὸ 1963 ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν καὶ τοὺς λοιποὺς εἰδικοὺς πιστωτικοὺς ὀργανισμοὺς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων προκύπτει, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μετεβλήθη ἡ κατὰ φορεῖς κατανομὴ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου μειωθέντος τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ αὐξηθέντος ἀντιστοίχως τοῦ ποσοστοῦ τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων. Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις πιθανῶς συνδέεται πρὸς τὴν διάφορον εἰσοδηματικὴν διάρθρωσιν καὶ γεωγραφικὴν κατανομὴν τῶν καταθετῶν τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων ἀφ' ἐτέρου. Εἶναι δηλαδὴ πιθανὸν οἱ ἀνωτέρων εἰσοδηματικῶν τάξεων καταθέται, καὶ δὴ τῆς περιοχῆς πρωτευούσης, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ μεγαλύτερον

ποσοστὸν καταθέτουν εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζάς, νὰ ἐπηρεάσθωσαν ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων ἐντονώτερον τῶν λοιπῶν καταθετῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν λογαριασμῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου ἐσημείωσε περαιτέρω αὐξήσιν κατὰ τὸ 1964. Εἰδικώτερον ὁ ἀριθμὸς τῶν λογαριασμῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου εἰς τὰ ταχυδρομικὰ ταμιευτήρια ἀπὸ 633.530 κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1963 ἠξήθη εἰς 745.510 τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1964. Εἰς τὰς τραπεζάς ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ δωδεκάμηνον διάστημα Ἰουλίου 1963 μέχρις Ἰουνίου 1964 ὁ ἀριθμὸς τῶν λογαριασμῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου ἠξήθη κατὰ 106.794 (ἀπὸ 704.775 εἰς 811.569). Ἐξ ἄλλου ὁ ἀριθμὸς τῶν λογαριασμῶν καταθέσεων προθεσμίας ἐσημείωσε μικρὰν αὐξήσιν (κατὰ 7.500 λ/σμούς) κατὰ τὴν ἐν λόγω χρονικὴν περίοδον (Ἰουλίου 1963—Ἰουνίου 1964).

Αἱ συγκεντρούμεναι εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καταθέσεις τῶν ἀσφαλιστικῶν ταμείων καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων ὀργανισμῶν (βάσει τοῦ Α.Ν. 1611/50) ἐσημείωσαν αὐξήσιν ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 490 ἑκατ. δρχ. ἐναντι ἀντιστοίχων αὐξήσεων κατὰ 77 ἑκατ. δρχ. τὸ 1963 καὶ 857 ἑκατ. δρχ. τὸ 1962. Μὴ συνυπολογιζομένων τῶν καταθέσεων τοῦ Ο.Γ.Α., αἱ ὁποῖαι ἐμειώθησαν κατὰ 190 ἑκατ. δρχ. λόγω τῆς καταργήσεως τῆς ἀμέσου εἰσφορᾶς τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ἠύξημένων πληρωμῶν αὐτοῦ διὰ τὰς ἐν γένει παροχὰς πρὸς τοὺς ἀγρότας, αἱ καταθέσεις τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν ἐσημείωσαν αὐξήσιν ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 680 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 227 ἑκατ. δρχ. καὶ 430 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως. Ἡ μεγαλύτερα αὕτη αὐξήσις ὀφείλεται κυρίως εἰς ὑψηλότερα ἔσοδα τῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν λόγω τῆς ἀνόδου τῶν ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν κατόπιν τῆς πραγματοποιηθείσης ἐντὸς τοῦ 1964 αὐξήσεως τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων.

2. Ἡ ἐξέλιξις τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως. — Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομίας μέσῳ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν λοιπῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν, ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1964 εἰς 51.723 ἑκατ. δρχ., σημειώσασα αὐξήσιν ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου κατὰ 6.478 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,3% ἐναντι αὐξήσεως κατὰ 7.409 ἑκατ. δρχ. ἢ 19,6% καὶ 5.449 ἑκατ. δρχ. ἢ 16,8% κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως καὶ μέσης ἐτησίως αὐξήσεως κατὰ 16% ἐντὸς τῆς τελευταίας πενταετίας.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως ἐξ ἄλλου τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων τῆς χρηματοδότησεως προκύπτει, ὅτι ἡ πραγματοποιηθεῖσα αὐξήσις μεταξὺ 1964 καὶ 1963 εἰς ἀπόλυτα μὲν μεγέθη ἦτο ἀνωτέρα τῆς ἀντιστοίχου μεταξὺ 1963 καὶ 1962, εἰς ποσοστὸν δὲ ὀλίγον ὑπελείφθη αὐτῆς (1964 : 7.337 ἑκατ. δρχ. ἢ 17,8%, 1963 : 6.525 ἑκατ. δρχ. ἢ 18,9%).

Ἡ κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν πιστώσεων κατὰ τὸ 1964 ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς μικρότερας ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1963, χορηγήσεις ὑπὸ

τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Ἡ ὑπὸ ἐμπορικῶν τραπεζῶν χρηματοδότησις ἀνῆλθε τὴν 31.12.64 εἰς 25.651 ἑκατ. δρχ. αὐξηθεῖσα ἐντὸς τοῦ ἔτους κατὰ 2.334 ἑκατ. δρχ. ἢ 10,0% ἐναντι 5.553 ἑκατ. δρχ. ἢ 31,3% καὶ 3.551 ἢ 25% κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοιχῶς. Ἡ ὡς ἄνω ἐξέλιξις ἀντανακλᾷ ἐν μέρει τὸν διάφορον τρόπον χρηματοδότησεως τῆς Δ.Ε.Η. κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1964. Κατὰ τὸ 1963 ἡ Δ.Ε.Η. ἐχρηματοδοτήθη ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ἐνῶ κατὰ τὸ 1964 ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐξέδωσεν ὁμολογιακὸν δάνειον, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐδανειοδοτήθη ὑπὸ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων μὲ 700 ἑκατ. δρχ., διὰ τὰ ἐξοφλήσῃ ἰσοπόσους ὑποχρεώσεις τῆς πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζάς. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πιστώσεις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν πρὸς τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις, ἐνῶ κατὰ τὸ 1963 ἠϋξήθησαν κατὰ 1.285 ἑκατ. δρχ., κατὰ τὸ 1964 ἐσημείωσαν ἀντιθέτως μείωσιν κατὰ 403 ἑκατ. δραχμάς. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ τῶν χορηγήσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν συνετέλεσε καὶ ἡ κατὰ τοὺς μῆνας Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου 1964 μείωσις τῶν παρ' αὐταῖς ἰδιωτικῶν καταθέσεων. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, πρὸς ἀποφυγὴν δυσχερειῶν εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῆς παραγωγικῆς καὶ συναλλακτικῆς δραστηριότητος, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐκ τῶν ἰδίων τῆς κεφαλαιῶν συνολικὸν ποσὸν τῆς τάξεως τῶν 900 ἑκατ. δραχμῶν. Τὰ ἐν λόγῳ κεφάλαια ἐπεστράφησαν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εὐθὺς ὡς ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων κατέστη ὁμαλώτερος. Παρὰλλήλως ἐλήφθησαν καὶ ὠρισμένα πιστωτικὰ μέτρα — περὶ τῶν ὁποίων ἀναλυτικώτερον εἰς τὰ ἐπόμενα — ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν ὀρθολογικωτέραν κατανομήν καὶ χρησιμοποίησιν τῶν πιστώσεων καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὁμαλῆς συνεχίσεως τῆς χρηματοδότησεως τῶν παραγωγικῶν καὶ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτάς συναλλακτικῶν ἀναγκῶν.

Αἱ ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς χορηγήσεις ἐξ ἄλλου ἠϋξήθησαν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 1.446 ἑκατ. δρχ. ἢ 12,8% ἐναντι αὐξήσεως κατὰ 1.392 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,1% κατὰ τὸ 1963 καὶ 265 ἑκατ. δρχ. ἢ 2,8% ἐντὸς τοῦ 1962. Ἐπίσης αἱ μὲν πιστώσεις τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων ἠϋξήθησαν κατὰ 1.147 ἑκατ. δρχ. ἢ 72,7% ἐναντι 241 ἑκατ. δρχ. ἢ 18% κατὰ τὸ 1963, τὰ δὲ δάνεια τοῦ πρώην Ο.Χ.Ο.Α. κατὰ 492 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,4% ἐναντι 215 ἑκατ. δρχ. ἢ 6,2% ἐντὸς τοῦ 1963. Ἡ μεγάλη αὐξήσις τῶν πιστώσεων τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰ χορηγηθέντα, ὡς ἤδη ἐλέχθη, πρὸς τὴν Δ.Ε.Η. δάνεια συνολικοῦ ποσοῦ 700 ἑκατ. δραχμῶν.

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους ἐξελιξέως τῶν πιστώσεων ἦτο ἡ ἐξαιρετικῶς μεγάλη αὐξήσις τῶν μακροπροθέσμων δανείων διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις, ἀντιστοιχοῦσα εἰς τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τῆς συνολικῆς ἐπεκτάσεως τῆς χρηματοδότησεως ἐντὸς τοῦ 1964 καὶ εἰς τὸ διπλάσιον τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ 1963. Συγκεκριμένως τὰ πάσης φύσεως μακρὰς

διαρκείας δάνεια δια παγίας εγκαταστάσεις ηυξήθησαν εντός του 1964 κατά 3.493 εκατ. δρχ. ή 24,8%, ενώ αι αντίστοιχοι αυξήσεις ήσαν 1.682 εκατ. δρχ. ή 13,6% κατά τὸ 1963 καὶ 1.533 εκατ. δρχ. ή 14,1% κατά τὸ 1962. Οὕτω καθίσταται ἐκδηλον ὅτι, παρὰ τὰς δυσχερείας ρευστότητος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ἡ ἀσκηθεῖσα ἐντὸς τοῦ 1964 πιστωτικὴ πολιτικὴ ἀντεπεκρίθη πλήρως πρὸς τὰς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δημιουργηθείσας ἀνάγκας χρηματοδοτήσεως νέων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων. Σημειωτέον ὅτι ἡ αὐξησης τῶν ἐπενδύσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως (πλὴν κατοικιῶν) ἐντὸς τοῦ 1964 ἦτο οὐσιωδῶς μεγαλύτερα τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ 1963 (1964 : + 2.406 εκατ. δρχ. ή 26,3% 1963 : + 1.749 εκατ. δρχ. ή 23,7%).

Ἀντιθέτως μικρότερα κατὰ τὸ 1964 ἦτο ἡ αὐξησης τοῦ συνόλου τῶν βραχυπροθέσμων χορηγήσεων (πλὴν τῶν χορηγήσεων πρὸς τὴν Δ.Ε.Η. καὶ τὸν Ο.Τ.Ε.) ἀνελθοῦσα εἰς 2.567 εκατ. δρχ. ή 9,0% ἐναντι 4.570 εκατ. δρχ. ή 19,1% τοῦ 1963.

α) Χορηγήσεις διὰ κεφάλαια κινήσεως.

Τὸ σύνολον τῆς χρηματοδοτήσεως ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ τῶν λοιπῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν διὰ κεφάλαια κινήσεως τῆς μεταποιήσεως, τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν λοιπῶν οἰκονομικῶν κλάδων (μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν βραχυπροθέσμων πιστώσεων πρὸς τὴν Δ.Ε.Η. καὶ τὸν Ο.Τ.Ε.) ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1964 εἰς 31.051 εκατ. δρχ., σημειῶσαν αὐξησης ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου κατὰ 2.567 εκατ. δρχ. ή 9,0% ἐναντι αὐξήσεως ἐκ 4.570 εκατ. δρχ. ή 19,1% καὶ 3.702 εκατ. δρχ. ή 18,3% κατὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως.

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω αὐξήσεως κατὰ τὸ 1964 ποσὸν 1.238 εκατ. δρχ. ἀντιπροσωπεύει δάνεια πρὸς τὴν βιομηχανίαν, 692 εκατ. δρχ. χρηματοδότησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ 603 εκατ. δρχ. βραχυπρόθεσμα δάνεια πρὸς τὴν γεωργίαν. Τὰ ἀντίστοιχα ποσὰ κατὰ τὸ 1963 ἦσαν 1.469, 1.553 καὶ 569 εκατ. δρχ. Ἡ αὐξησης ἐξ ἄλλου τῶν μέσων ἐπιπέδων τῆς βραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως μεταξύ τῶν ἐτῶν 1964 καὶ 1963 ἀνῆλθεν εἰς 3.996 εκατ. δρχ. ή 15,5% ἐναντι αὐξήσεως κατὰ 4.289 εκατ. δρχ. ή 19,9% μεταξύ 1963 καὶ 1962.

Παρὰ τὴν ἐμφανιζομένην κάμψιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς βραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας, ἡ σημειωθείσα αὐξησης ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀνωτέρα τῆς κατὰ 12% αὐξήσεως τοῦ ἀκαθρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς τρεχοῦσας τιμὰς. Ἀνάλογα δὲ συμπεράσματα προκύπτουν ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν μεταβολῶν τῆς βραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν αὐξησης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Πράγματι, ἡ μὲν αὐξησης τοῦ μέσου ἐτησίου ἐπιπέδου τῶν χορηγήσεων πρὸς τὴν βιομηχανίαν διὰ κεφάλαια κινήσεως μεταξύ 1963 καὶ 1964 ἀνῆλθεν εἰς 1.570 εκατ. δρχ. ή 17,5% (ἐναντι 1.294 εκατ. δρχ. ή 16,9% μεταξύ 1962 καὶ 1963), ἡ

δὲ αὐξήσις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἰς 10,6% (ἐναντι 7,7% μεταξὺ 1963 καὶ 1962). Οὕτω, καίτοι ὁ ρυθμὸς τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας διὰ κεφαλαίων κινήσεως παρέμεινεν ἐν τῇ οὐσίᾳ σταθερός, ὁ ρυθμὸς τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος ἀντιθέτως ἐπεταχύνθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Ἡ συνολικὴ αὐξήσις τῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον πιστώσεων ἐντὸς τοῦ 1964 ἦτο οὐσιωδῶς κατωτέρα τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ 1963 (692 ἑκατ. δρχ. ἢ 9,0% ἐναντι 1.553 ἑκατ. δρχ. ἢ 25,3%). Αἱ πιστώσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον εἰδικώτερον ἠύξθησαν κατὰ 487 ἑκατ. δρχ. ἢ 11,2% ἐντὸς τοῦ 1964 ἐναντι 929 ἑκατ. δρχ. ἢ 27% κατὰ τὸ 1963 καὶ 407 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,4% κατὰ τὸ 1962. Ἡ διαφορά αὕτη εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ 1963 καὶ 1964 δὲν ἐκφράζει ἐν τούτοις καὶ τὸν βαθμὸν ἱκανοποιήσεως τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἔτῃ. Πράγματι, ἡ σημειωθείσα ἐντὸς τοῦ 1963 αὐξήσις ἔλαβε χώραν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους τούτου, ὅτε διηυρύνθησαν τὰ ὅρια χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου ἀπὸ 1.900 ἑκατ. δρχ. εἰς 2.320 ἑκατ. δρχ. καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἐπραγματοποιήθησαν μόνον κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔτους. Ἀντιθέτως, καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1964 αἱ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον πιστώσεις ἐκινήθησαν εἰς τὰ ὡς ἄνω ὑψηλὰ ἐπίπεδα. Πράγματι ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου προκύπτει, ὅτι ἡ αὐξήσις μεταξὺ 1963 καὶ 1964 ἦτο μεγαλύτερα τῆς ἀντιστοίχου μεταξὺ 1962 καὶ 1963 (789 ἑκατ. δρχ. ἢ 19,9% ἐναντι 733 ἑκατ. δρχ. ἢ 22,6%).

Ἡ παρατηρουμένη ἐξ ἄλλου μείωσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ὑπολοίπων χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου (1964 : + 24 ἑκατ. δρχ. ἢ 2,5%, 1963 : + 231 ἑκατ. δρχ. ἢ 31,6%) ὀφείλεται εἰς τὴν ταχυτέραν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1963, ρευστοποιήσιν τῶν χορηγηθέντων δανείων κατὰ τὴν ἐξαγωγικὴν περίοδον τοῦ 1964. Ἀντιθέτως αἱ νέαι χορηγήσεις τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1964 αὐξήσιν μεγαλυτέραν κατὰ 173 ἑκατ. δρχ. ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1963.

Αἱ πιστώσεις πρὸς τὸ καπνεμπόριον, τέλος, ἐμφανίζουσιν ἐντὸς τοῦ 1964 αὐξήσιν κατὰ 28 ἑκατ. δρχ. ἐναντι αὐξήσεως κατὰ 153 ἑκατ. δρχ. ἢ 9,6% κατὰ τὸ 1963. Αἱ ρευστοποιηθεῖσαι ἐντὸς τοῦ 1964 πιστώσεις τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ὡς κατὰ τὸ ἔτος 1963 ὕψος, ἐνῶ αἱ χορηγήσεις ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους ὑπελείφθησαν τῶν ἀντιστοίχων τοῦ ἔτους 1963 κατὰ 150 ἑκατ. δρχ. περίπου. Αἱ μικρότεραι ἐντὸς τοῦ 1964 χορηγήσεις ὀφείλονται εἰς τὰς χαμηλοτέρας τιμὰς τοῦ ἔτους τούτου, ἐνῶ αἱ συγκεντρωθεῖσαι καὶ ἐνεχυριασθεῖσαι ποσότητες καπνῶν ἦσαν κατὰ 8 χιλ. τόνν. ἀνώτεροι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1963 (1964 : 78 χιλ. τόνν., 1963 : 70 χιλ. τόνν.).

Ἡ βραχυπρόθεσμος χρηματοδότησις τῆς γεωργίας ἠύξθη ἐντὸς τοῦ 1964 κατὰ 603 ἑκατ. δρχ. ἢ 8,2% ἐναντι 569 ἑκατ. δρχ. ἢ 8,4% κατὰ τὸ 1963. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὡς ἄνω αὐξήσεως, ἦτοι ποσὸν 310 ἑκατ. δρχ., ἀντι-

προσωπεύει αύξησιν τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς γεωργικῶν ἐφοδίων, τὰ ὅποια εἶχον ἀντιθέτως σημειώσαι μείωσιν κατὰ 36 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1963. Ἐπίσης αἱ χορηγήσεις ἐπὶ ἐνεχύρῳ προϊόντων ἐσημείωσαν αύξησιν κατὰ 143 ἑκατ. δρχ., ἐναντι μειώσεώς των ἐντὸς τοῦ 1963 κατὰ 70 ἑκατ. δρχ., ἐνῷ τὰ καλλιεργητικὰ δάνεια ἠύξήθησαν κατὰ 99 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 675 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1963.

Ἡ κατὰ τὸ 1964 μεγάλη αύξησις τῆς χρηματοδοτήσεως διὰ τὴν ἀγοράν γεωργικῶν ἐφοδίων ἀποδίδεται τόσον εἰς τὰς δημιουργηθείσας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος — καὶ τὰς προβλεπομένας διὰ τὸ 1965 — ἠύξημένας ἀνάγκας ἐκ τῆς ἐντατικοποιήσεως τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. ἀσκηθεῖσαν πολιτικὴν ἐπιταχύνσεως τῶν ἀγορῶν ἐφοδίων ἐπὶ τῇ προβλέψει αύξήσεων τῶν τιμῶν των εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν. Ἐξ ἄλλου ἡ αύξήσις τῶν δανείων ἐπ' ἐνεχύρῳ προϊόντων ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ 139 ἑκατ. δρχ. αύξησιν τῶν μέσῳ τοῦ Α.Σ.Ο. καὶ τῆς Κ.Σ.Ο.Σ. χορηγήσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὅποια ἐντὸς τοῦ 1963 εἶχον ἀντιθέτως μειωθῇ κατὰ 378 ἑκατ. δραχμάς. Αἱ νέαι, ἐντὸς τοῦ 1964, χορηγήσεις τῆς κατηγορίας αὐτῆς ὑπερέβησαν τὰς ἀντιστοίχους τοῦ 1963 λόγω τῆς ἠύξημένης χρηματοδοτήσεως πρὸς συγκέντρωσιν τῶν σχετικῶν προϊόντων — κορινθιακῆς σταφίδος καὶ σουλτανίνας — καὶ τῆς χορηγήσεως δανείων συνολικοῦ ποσοῦ 100 περίπου ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν ἐνίσχυσιν πληγέντων παραγωγῶν. Τέλος, ἡ οὐσιωδῶς μικροτέρα αύξησις τῶν καλλιεργητικῶν δανείων, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ 1963, ὀφείλεται εἰς τὰς ὑψηλοτέρας εἰσπράξεις, τὰς ὁποίας ἐπραγματοποίησεν ἡ Α.Τ.Ε. ἐκ δανείων τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἰδίως κατόπιν τῆς αύξήσεως τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων.

β) Μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις.

Ἡ μακροπρόθεσμος τραπεζικὴ χρηματοδότησις ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1964 εἰς 17.584 ἑκατ. δρχ., σημειώσασα αύξησιν ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου κατὰ 3.493 ἑκατ. δρχ. ἢ 24,8% ἐναντι 1.682 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,6% κατὰ τὸ 1963. Ἡ μακροπρόθεσμος χρηματοδότησις εἰς τὸ τέλος τοῦ 1964 ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 34% τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως ἐναντι 31% καὶ 33% τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1962 ἀντιστοίχως. Ἐκ τῆς ὡς ἄνω αύξήσεως ἐντὸς τοῦ 1964, 741 ἑκατ. δρχ. ἀναφέρονται εἰς μακροπρόθεσμα δάνεια πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα δι' ἐγγειοβελτιώσεις καὶ ἐξοπλισμὸν καὶ 1.269 ἑκατ. δρχ. εἰς χορηγήσεις πρὸς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ μεταλλεῖα. Αἱ ἀντίστοιχοι αύξήσεις τοῦ 1963 ἀνῆλθον εἰς 282 ἑκατ. δρχ. διὰ τὸν ἀγροτικὸν τομέα καὶ εἰς 678 ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ μεταλλεῖα. Ἐκ τῶν λοιπῶν κλάδων σημαντικὴν αύξησιν ἐσημείωσαν αἱ χορηγήσεις πρὸς τὸν οἰκισμὸν ἀνελθοῦσαι εἰς 526 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 239 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1963, καὶ τὰ δάνεια κοινωφε-

λῶν σκοπῶν αὐξηθέντα κατὰ 347 ἑκατ. δρχ., ἐναντι αὐξήσεώς των κατὰ 221 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1963.

Σημαντικῶς ἡϋξημέναι κατὰ τὸ 1964 ὑπῆρξαν αἱ νέαι χορηγήσεις μακροπροθέσμων δανείων ἀνελθοῦσαι εἰς 4.746 ἑκατ. δρχ., ἥτοι ποσὸν κατὰ 1.102 ἑκατ. δρχ. ἢ 30,2% ἀνώτερον τῶν ἀντιστοιχῶν χορηγήσεων τοῦ 1963.

Αἱ νέαι χορηγήσεις διὰ βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις — μὴ περιλαμβανομένων τῶν ἀγροτικῶν βιομηχανιῶν — ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1964 εἰς 1.550 ἑκατ. δρχ. ἢ 32,7% τοῦ συνόλου τῶν νέων χορηγήσεων, ἥτοι εἰς ποσοστὸν ἴσον περίπου πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τοῦ 1963. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν δανείων τούτων, ἥτοι 850 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 940 τοῦ 1963, ἐχορηγήθη ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Ἐξ ἄλλου αἱ νέαι χορηγήσεις τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. πρὸς τὴν βιομηχανίαν ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1964 εἰς 515 ἑκατ. δρχ., ἥτοι ἦσαν ὑπερδιπλάσιαι τῶν ἀντιστοιχῶν χορηγήσεων τοῦ προηγουμένου ἔτους, αἱ ὁποῖαι ἀνῆλθον εἰς 236 ἑκατ. δραχμὰς. Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῶν νέων χορηγήσεων πρὸς τὴν βιομηχανίαν, κατὰ κύριον λόγον τοῦ Ο.Χ.Ο.Α., κατηρθύνθη καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος πρὸς ὀλίγας μεγάλας καὶ βασικῆς σημασίας μονάδας.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συγχώνευσιν τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. μετὰ τοῦ Ο.Β.Α. καὶ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως ὡς καὶ τὴν ἐναρξιν λειτουργίας τῶν ἰδρυθεῖσων ὑπὸ ἐμπορικῶν τραπεζῶν δύο τραπεζῶν ἐπενδύσεων προβλέπεται ὅτι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος θὰ σημειωθῇ ἐτι μεγαλύτερα ἐπέκτασις τῶν μακροπροθέσμων χορηγήσεων πρὸς τὴν βιομηχανίαν.

Καὶ αἱ πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα (γεωργίαν, ἀλιείαν, ἀγροτικὰς βιομηχανίας) νέαι χορηγήσεις μακροπροθέσμων δανείων ὑπερέβησαν τὰς τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἀνελθοῦσαι εἰς 1.308 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 984 ἑκατ. δρχ. τὸ 1963. Ἰδιαιτέρως ὕψηλαὶ ὑπῆρξαν αἱ χορηγήσεις δι' ἐγγειοβελτιώσεις καὶ ἐξοπλισμὸν συμποσούμεναι εἰς 1.190 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 856 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Σημαντικὸν τμῆμα τούτων ἐχορηγήθη καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος μὲ τὸ λίαν χαμηλὸν ἐπιτόκιον 2%. Ἀντιθέτως αἱ πρὸς τὰς ἀγροτικὰς βιομηχανίας νέαι χορηγήσεις ἐκυμάνθησαν εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος σημαντικὴ ἐπέκτασις τῶν πρὸς τὸν γεωργικὸν τομέα μεσοπροθέσμων δανείων ἀποτελεῖ ἐνθαρρυντικὴν ἐνδειξιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν προσπάθειαν ἐξυγιάνσεως τοῦ τομέως τούτου, ἀρξαμένην διὰ τῶν ληφθέντων μέτρων ρυθμίσεως τῶν ἐν καθυστερήσει ἀγροτικῶν χρεῶν καὶ τῆς σημαντικῆς μειώσεως τῶν ἐπιτοκίων τῶν δανείων τῆς κατηγορίας ταύτης.

Αἱ νέαι μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις διὰ τουριστικὰς ἐγκαταστάσεις ἦσαν κατὰ τὸ 1964 ἀνώτεραι κατὰ 50 ἑκατ. δρχ. τῶν ἀντιστοιχῶν τοῦ 1963, ἐνῷ τὰ νέα δάνεια πρὸς ὁργανισμοὺς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως δι' ἔργα κοινῆς ὠφελείας ἀνῆλθον εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα ὡς καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1963. Ἡϋξημέναι ἐξ ἄλλου κατὰ 200 ἑκατ. δρχ. ἐναντι τοῦ 1963 ἦσαν αἱ νέαι μακροπρό-

θεσμοί χορηγήσεις διὰ στεγαστικούς σκοπούς. Ἡ αὐξήσις κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμήμα αὐτῆς προῆλθεν ἀπὸ τὰς νέας χορηγήσεις τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, αἱ ὁποῖαι ἀνῆλθον εἰς 409 ἑκατ. δρχ. ἐναντί 269 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963, λόγῳ κυρίως μεγαλύτερων χορηγήσεων διὰ στέγασιν διαφόρων κατηγοριῶν πληγέντων.

Ἡὕξημένα ἐπίσης ἦσαν καὶ τὰ νέα στεγαστικά δάνεια τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων, ἀνελθόντα εἰς 189 ἑκατ. δρχ. ἐναντί 142 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963, ἐνῷ αἱ ἀντίστοιχοι νέαι χορηγήσεις τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων διεμορφώθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ὡς καὶ κατὰ τὸ 1963 ἐπίπεδα.

3. Μέτρα πιστωτικῆς πολιτικῆς κατὰ τὸ 1964.—Χαρακτηριστικὴ τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπραγματοποιήθη ἡ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, εἶναι ἡ παρατηρηθεῖσα κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τοῦ 1964 μείωσις τῆς ρευστότητος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις, ἥτις, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ὑπῆρξεν ἀπότοκος τοῦ δυσμενοῦς ἀντικύπτου ἐκ τῆς κυπριακῆς κρίσεως ἐπὶ τῶν ἀποταμιευτικῶν καταθέσεων, κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν σχετικὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς. Τὰ ληφθέντα πρὸς τοῦτο τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον μέτρα πιστωτικῆς περισυλλογῆς ἀπέβλεπον πρῶτον εἰς τὴν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῆς προσωρινῶς δημιουργηθείσης στενότητος εἰς τὰ διαθέσιμα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ δεύτερον εἰς τὴν ὀρθολογικότεραν κατανομὴν τῶν μέσῳ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν παρεχομένων πιστώσεων διὰ τῆς ἱεραρχήσεως τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρήσεων βάσει προτεραιότητος ἀντιστοιχούσης εἰς τὴν παραγωγικότητα τῶν χρηματοδοτουμένων σκοπῶν. Διὰ τῶν ἀνωτέρω μέτρων ἐπεδιώχθη ἡ διαφύλαξις τῶν προϋποθέσεων ἀπροσκόπτου συνεχίσεως τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Αἱ ἀποφάσεις περιελάμβανον εἰδικώτερον τὰ ἑξῆς :

Π ρ ὥ τ ο ν. Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν διαθεσίμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν κατὰ τὴν περίοδον Ἰουλίου—Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἐπέτρεψεν οὐσιώδη ἐπέκτασιν τῆς παρ' αὐτῇ ἀναπροεξοφλήσεως τοῦ χαρτοφυλακίου των. Κατὰ τὴν περίοδον Ἰουλίου—Σεπτεμβρίου τὸ συνολικὸν ὕψος τῶν ἀναπροεξοφλήσεων καὶ λοιπῶν χορηγήσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ἠϋξήθη κατὰ ποσὸν τῆς τάξεως τῶν 900 ἑκατ. δραχμῶν.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν. Ἐτροποποιήθησαν ὠρισμένοι πιστωτικοὶ κανόνες ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἀκόλουθα σημεῖα :

α) Ἐμειώθη κατὰ ἓνα μῆνα ἡ διάρκεια τῶν προεξοφλήσεων γραμματίων τῆς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας καὶ κατὰ ἥμισυ μῆνα τῶν γραμματίων τοῦ ἐμπορίου. Ἐπίσης περιωρίσθη κατὰ ἓνα μῆνα ἡ διάρκεια τῶν προεξοφλησί-

λων γραμματίων τῶν προερχομένων ἐκ πωλήσεων εἰδῶν διαρκείας ὑπὸ βιομηχανιῶν καὶ βιοτεχνιῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον. Αἱ τροποποιήσεις αὐταὶ ἀπέβλεψαν εἰς τὴν κατὰ στάδια σύντμησιν τῆς διαρκείας τῶν παρεχομένων κατὰ τὰς πωλήσεις πιστώσεων.

β) 'Η ἐπ' ἀνοικτῶ λογαριασμῶ χρηματοδότησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου περιωρίσθη ἀπὸ 7% ἐπὶ τῶν πωλήσεων τοῦ προηγούμενου ἔτους εἰς 6% ἐπὶ τῶν ἀγορῶν τοῦ προηγούμενου ἔτους. Περιωρίσθη ἐπίσης κατὰ 500 χιλ. δρχ. τὸ κατὰ περίπτωσιν ἀνώτατον ὄριον τῆς κατηγορίας αὐτῆς χρηματοδοτήσεως (ἤτοι ἀπὸ 1,5 εἰς 1 ἑκατ. δραχμᾶς). 'Ὡς καὶ ἡ προηγούμενη, ἡ ἀπόφασις αὕτη σκοπὸν εἶχε τὴν πιστωτικὴν περισυλλογὴν, δεδομένου ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μορφῆς ταύτης χρηματοδοτήσεως εἶχεν ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἀπομακρυνθῇ τῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας ἔδει νὰ ἐξυπηρετῇ.

γ) Ἡ ὑξήθη κατὰ 5% περίπου τὸ ἐλάχιστον ὄριον προκαταβολῆς καὶ ἐμειώθη κατὰ ἕξ μῆνας περίπου ἡ διάρκεια τῶν προεξοφλησίμων γραμματίων ὑπογραφῆς τελικῶν καταναλωτῶν ἐπὶ περιπτώσεων πωλήσεων εἰδῶν διαρκείας ἐπὶ πιστώσει. Ταυτοχρόνως ἐπεβλήθη ἀνάλογος ἑλεγχος εἰς τὰς ἐπὶ πιστώσει πωλήσεις τῶν εἰδῶν τούτων ἀσχέτως τῆς χρηματοδοτήσεως ἢ μὴ τῶν σχετικῶν συναλλαγῶν. 'Η τροποποίησις αὕτη ἀπέβλεπεν εἰς τὴν περιστολὴν τῆς ὑπερμέτρου ἐπεκτάσεως τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλήσεων.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὀρθῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνωτέρω μέτρων ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐδόθησαν ὁδηγίαι πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ὅπως :

i) 'Ικανοποιεῖν εἰς τὸ ἀκέραιον καὶ κατὰ προτεραιότητα τὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας τῶν βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων προλαμβανομένης οἰασδῆποτε μειώσεως τοῦ συνόλου τῶν πρὸς αὐτὰς χορηγήσεων.

ii) Καλύπτουν εἰς τὸ ἀκέραιον καὶ κατὰ προτεραιότητα πᾶσαν ζήτησιν βραχυπροθέσμων πιστώσεων συνδεδεμένων μὲ πραγματικὰς παραγωγικὰς καὶ συναλλακτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐπιχειρήσεων ὡς ἡ προεξόφλησις βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἐξαγωγικῶν δραστηριοτήτων κλπ.

iii) Καταστρεῖν ἀντιστοίχως συντηρητικώτεροι προκειμένου περὶ χορηγήσεων ὑπὸ ἄλλας μορφὰς κυρίως δὲ ἐπ' ἀνοικτῶ λογαριασμῶ, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι χαλαρωτέρα ἢ ἀπ' εὐθείας σύνδεσις πρὸς παραγωγικὰς καὶ συναλλακτικὰς ἀνάγκας, καὶ αὐστηρότεροι τόσον ὡς πρὸς τὸν ἑλεγχον τῆς χρησιμοποίησεως ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐμπρόθεσμον ἐξόφλησιν τῶν πιστώσεων τούτων.

iv) Συνεχίσουν ἀνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ τὴν μακροπρόθεσμον χρηματοδότησιν διὰ τὴν ἐπαρκῆ πιστωτικὴν κάλυψιν τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ἐπιχειρήσεων.

Διὰ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐφαρμογῆς τῶν πιστωτικῶν μέτρων τοῦ παρελθόντος ἔτους — εἰς τὴν ὁποίαν σημειωτέον συνειργάσθησαν ἐν πνεύματι κατανόησεως αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι — κατέστη δυνατὴ ἡ συνέχισις τῆς πλήρους «ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλτσουνάκη, Τόμ. 45ος (1965), Τεύχος Β'

καλύψεως τῶν εἰς πιστωτικὰ μέσα ἀναγκῶν τῆς ἐντεινομένης ἐπενδυτικῆς παραγωγικῆς καὶ συναλλακτικῆς δραστηριότητος τῶν ἐπιχειρήσεων.

Οἱ ὑψηλοὶ ρυθμοὶ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ἐν γένει, τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ τὸ 1964 ἐπιβεβαιοῦν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς καταβληθείσης ὡς ἄνω προσπάθειας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν εἰδικώτερον, ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἡ κατὰ τὸ 1964 αὐξήσις αὐτῆς (10,6%) ἦτο ἡ μεγαλύτερα τῆς τελευταίας δεκαετίας.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπηρεασθῇ δυσμενῶς ἐκ τῆς ἐπιβραδύνσεως τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ τῆς χρηματοδοτήσεως κατόπιν τῶν μέτρων τοῦ Σεπτεμβρίου 1964, ἐφ' ὅσον οὐδεὶς οὐσιαστικῶς περιορισμὸς ἐπεβλήθη ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπὶ τῶν βραχυπρόθεσμων βιομηχανικῶν πιστώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι εὐθέως συνδεδεμέναι πρὸς τὰς παραγωγικὰς καὶ συναλλακτικὰς ἀνάγκας τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐπὶ πλέον εἶναι γεγονός ὅτι κατὰ τὸ πρῶτον ἔξάμηνον τοῦ 1964, κατόπιν τῆς κατὰ Ὀκτώβριον 1963 καθιερώσεως ἐλευθεριωτέρου συστήματος χρηματοδοτήσεως ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, εἶχεν ἤδη λάβει χώραν οὐσιώδης ἐπέκτασις τῶν πιστώσεων. Χαρακτηριστικόν εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν πρώτων ἔξαμηνων τῶν ἐτῶν 1964 καὶ 1963 ἡ ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν βραχυπρόθεσμος χρηματοδότησις τῆς βιομηχανίας ἐσημείωσεν αὐξήσιν κατὰ 20% περίπου ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ 11,6%.

Δὲν ἤσκησαν ἐπομένως ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τὰ πιστωτικὰ μέτρα τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου. Ἐπετεύχθη ὅμως δι' αὐτῶν πλέον ὀρθολογικὸς καὶ ὑγιὲς καταμερισμὸς τῶν διαθεσίμων πιστωτικῶν μέσων ἐν στενωτέρᾳ συναρτήσῃ πρὸς τὰς πραγματικὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας τῆς παραγωγικῆς καὶ συναλλακτικῆς διαδικασίας. Ἐξησφαλίσθη οὕτω ἡ πιστωτικὴ κάλυψις τῶν πράγματι παραγωγικῶν δραστηριοτήτων. Εἶναι εὐλογον δὲ νὰ ἀναμένεται ὅτι ἡ πιστὴ τήρησις τῆς πολιτικῆς αὐτῆς θέλει ἐνισχύσει μεγάλως τὴν προσπάθειαν συγκρατήσεως τῆς παρατηρουμένης τάσεως ὑπερμέτρου διευρύνσεως τῶν δανειακῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἐπιχειρήσεων, ἥτις καὶ διὰ τὸ σύνολον τῆς οἰκονομίας εἶναι ἐπιβλαβής, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὰς ἀποτελεῖ αἰτίαν ἀνωμαλιῶν καὶ κινδύνων, ὡς ἐπανειλημμένως ἐτονίσθη εἰς τὸ παρελθόν.

4. Ἐξελίξεις εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν.—Ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἠντλήθησαν συνολικῶς ἐκ τῆς κεφαλαιαγορᾶς κεφάλαια 1.623 ἑκατ. δρχ. ἐκ τῶν ὁποίων 600 ἑκατ. δρχ. ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, 800 ἑκατ. δρχ. ὑπὸ τῆς Δ.Ε.Η. καὶ 223 ἑκατ. δρχ. ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἔναντι 1.560 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963 καὶ 2.192 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1962. Τὸ σύνολον τῶν ἀντληθέντων κεφαλαίων ἐκ τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἐντὸς τῆς τελευταίας τριετίας ὑπερβαίνει τὸ διπλάσιον.

τοῦ ἀντιστοίχου ποσοῦ κατὰ τὴν ἀμέσως προηγουμένην τριετίαν καὶ τὸ γεγυ-
νὸς τοῦτο δεικνύει τὴν αὐξανομένην προθυμίαν τοῦ ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ
πρὸς τοποθετήσεις μακροτέρας διαρκείας.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν ἄντλησιν κεφα-
λαίων μέσῳ τῆς κεφαλαιαγορᾶς κατέχει τὸ Δημόσιον καὶ ἀκολουθεῖ ἡ Δ.Ε.Η.
ἐνῶ ἡ ζήτησις κεφαλαίων, δανειακῶν καὶ μετοχικῶν, ὑπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπι-
χειρήσεων παραμένει ἀκόμῃ εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα. Πράγματι, κατὰ τὴν
ὡς ἄνω περίοδον ἐναντι 3.090 ἐκατ. δρχ. τοῦ Δημοσίου καὶ 1.300 ἐκατ. δρχ.
τῆς Δ.Ε.Η. αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις ἤντλησαν συνολικῶς μόνον 985 ἐκατ.
δρχ. ἐκ τῆς ἐγγωρίου ἀγορᾶς κεφαλαίου. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου αἱ νέαι μετο-
χικαὶ ἐκδόσεις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καλύπτουν 587 ἐκατ. δρχ. καὶ τὰ
ὑπὸ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπεχειρήσεων ἀντληθέντα κεφάλαια 398
ἐκατ. δραχμῶν. Ἐξ αὐτῶν μόνον 159 ἐκατ. δρχ. ἀντιπροσωπεύουν μετοχικὰς
ἐκδόσεις, αἵτινες ἐκαλύφθησαν ἀνέτως.

Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκδηλωθεῖσα ἀλματώδης αὐξήσις τῆς προσφο-
ρᾶς ὁμολογιακῶν ἐκδόσεων ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Δ.Ε.Η. εὔρε
λίαν ἱκανοποιητικὴν ἀνταπόκρισιν ἐκ μέρους τοῦ ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ,
συνέπεια τῆς ὁποίας ἦτο ἡ διεύρυνσις τῆς ἀγορᾶς ὁμολογιῶν καὶ ἡ τόνωσις
τῶν χρηματιστηριακῶν συναλλαγῶν. Ἀντιθέτως, ἡ ἀγορὰ μετοχῶν, ἐκτὸς
τῶν γενομένων σημαντικῶν τραπεζικῶν μετοχικῶν ἐκδόσεων, ἐξακολουθεῖ
νὰ μὴ παρουσιάζῃ ἱκανοποιητικὰς ἐξελίξεις, καίτοι ὑφίστανται σημαντικὰ
περιθώρια ἐγγωρίου ἀποταμιεύσεως διὰ τὴν χρηματοδότησιν εὐρυτέρων ἐπι-
χειρηματικῶν προγραμμάτων νεοῖδρουμένων, ἐκσυγχρονιζομένων καὶ ἐπεκ-
τεινομένων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1962 πτωτικὴ τάσις τοῦ γενικοῦ δείκτου τιμῶν
βιομηχανικῶν μετοχῶν συνεχίσθη πολὺ χαλαρωτέρα κατὰ τὸ 1964 μὲ μικρὰς
καὶ βραχείας διαρκείας ὑψώσεις. Οὕτω, τοῦ μὲν γενικοῦ δείκτου τιμῶν βιο-
μηχανικῶν μετοχῶν ἡ πτώσις ἦτο 1,9% κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐναντι 16,8%
τοῦ 1963, τοῦ δὲ δείκτου τιμῶν μετοχῶν τραπεζῶν-ἀσφαλιστικῶν ἐπιχειρή-
σεων 2,3% ἐναντι 5,5% τοῦ 1963.

Ἡ πτωτικὴ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν τῶν μετοχῶν εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν
βελτίωσιν τῶν ἀποδόσεων. Οὕτω, ἡ μέση ἀπόδοσις τῶν μετοχικῶν ἀξιῶν,
ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τιμῶν Δεκεμβρίου 1964, ἀνῆλθεν εἰς 4,34% ἐναντι 3,86%
κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1963 καὶ 3,36% κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1962.
Ἐξ ἄλλου, εἰς τὴν ἀγορὰν ὁμολογιῶν αἱ διαμορφωθεῖσαι ἀποδόσεις, μὲ βάσιν
τὰς τιμὰς τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου, ἐκυμαίνοντο διὰ τὰς κρατικὰς ὁμο-
λογίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μεταξύ 5,10-6,00%, — μὴ ὑπολογιζομένων
τῶν λαχνῶν — διὰ τὰς ἐκδόσεις τῆς Δ.Ε.Η. μεταξύ 6,60-8,00% καὶ διὰ τὰς
ἐκδόσεις ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων μεταξύ 9,00-9,50% ἐναντι 4,20-5,50%,
6,10-6,90% καὶ 7,00-7,50% ἀντιστοίχως κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1963.

Ὁ ὄγκος τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ τῶν εἰσηγμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριο τίτλων ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1964 εἰς 711 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 610 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963 καὶ 700 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1962. Ἡ κατὰ 16,5% αὐξήσις τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1964 ὀφείλεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς συναλλαγὰς ἐπὶ μετοχικῶν τίτλων, ἡ ἀξία τῶν ὁποίων ἀνῆλθεν ἐντὸς τοῦ 1964 εἰς 274 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 148 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1963. Ἡ ἀνοδος αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς κατὰ 89% αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετοχικῶν τίτλων, οἱ ὅποιοι ἤλλαξαν χεῖρας ἐντὸς τοῦ 1964. Ὁ ἀριθμὸς τούτων εἶχε μειωθῇ κατὰ 23% ἐντὸς τοῦ 1963.

VIII. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΙΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

1. Κατάρτισις καὶ ἐφαρμογὴ ἐτησίου νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ἰσοζυγίου.—Ἡ ἐντατικὴ κινητοποίησις τῶν ἐθνικῶν πόρων καὶ ἡ ἀρίστη δυνατὴ ἀξιοποίησις τῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς οἰκονομίας ἀποταμιευτικῶν κεφαλαίων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἐπαρκοῦς καὶ ὑγιοῦς πιστωτικῆς καλύψεως τῶν ἐπεκτεινομένων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς συνεχῶς διευρυνομένης παραγωγικῆς καὶ συναλλακτικῆς δραστηριότητος ἀποτελοῦν βασικὰς ἐπιδιώξεις τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς. Διὰ τὴν ἐπιτυχῇ ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀνωτέρω προβλήματος εἶναι ἀναγκαῖος ὁ γενικὸς σχεδιασμὸς τῆς διαμορφώσεως τῶν νομισματικῶν καὶ πιστωτικῶν μεγεθῶν καὶ ὁ συντονισμὸς τῆς δραστηριότητος τῶν ἐπὶ μέρους φορέων τῆς πιστωτικῆς λειτουργίας ἐντὸς ἐνιαίου πλαισίου.

Σημαντικὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἀπετέλεσεν ἡ ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους κατάρτισις καὶ ἐγκρίσις νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ἰσοζυγίου διὰ τὸ 1965, διὰ τοῦ ὁποίου δημιουργοῦνται προϋποθέσεις ἀποτελεσματικωτέρας ἀσκήσεως τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς. Εἰς τὸ καταρτισθὲν νομισματικὸν καὶ πιστωτικὸν ἰσοζύγιον προσδιορίζονται, τόσον συνολικῶς ὅσον καὶ κατὰ φορέα, τὰ ὅρια ἐπεκτάσεως τῶν πιστώσεων τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καὶ τῶν δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, ἐπιδιωκομένης συγχρόνως τῆς ὀρθολογικωτέρας κατανομῆς τῶν πιστώσεων εἰς τοὺς πλέον παραγωγικοὺς τομεῖς καὶ κλάδους τῆς οἰκονομίας. Διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ὡς ἄνω ὀρίων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ προβλεπομένη ἐξέλιξις τῶν συγκεντρουμένων νέων ἀποταμιεύσεων εἰς τοὺς ἐλεγχομένους ἀγωγούς, ἥτοι τὸ τραπεζικὸν σύστημα, τὴν κεφαλαιαγορὰν καὶ τὸν δημόσιον τομέα, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐνδείκνυομένην διαμόρφωσιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Τὰ ὅρια τῆς ἀκινδύνου ἐπεκτάσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καθορίζονται βάσει ἐκτιμήσεων ὡς πρὸς τὴν διεύρυνσιν τῆς ζητήσεως χρηματικῶν μέσων,

ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῶν ἀντιστοίχων αὐξήσεων τοῦ εἰσοδήματος, τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἐκχρηματισμοῦ τῆς οἰκονομίας. Διὰ τῆς κατάρτισεως τοῦ νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ἰσοζυγίου ἐπιδιώκεται κυρίως ἡ ὑπὸ τὰς ἐκτιμωμένας δυνατότητας τῆς οἰκονομίας διευρυνσις τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν συναλλαγῶν, τῶν νέων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ὡς καὶ τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων μέχρι τῶν ἀνωτάτων ὁρίων, ἡ ὑπέρβασις τῶν ὁποίων θὰ ἡδύνατο δυσμενῶς νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας καὶ τελικῶς ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας.

Ἡ κατάρτισις ἐτησίου νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ἰσοζυγίου παρέχει τὴν δυνατότητα ἐνιαίας θεωρήσεως τῶν νομισματικῶν καὶ πιστωτικῶν προβλημάτων καὶ διευκολύνει τὴν λήψιν μέτρων νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς δεδομένου, ὅτι σημαντικὸν τμῆμα τῶν εἰς τοῦτο περιλαμβανομένων μεγεθῶν δύναται νὰ ἐπηρεάζεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν. Τὰ ἐπὶ μέρους μεγέθη τοῦ ἰσοζυγίου εἶναι δεκτικὰ ἀναπροσαρμογῶν ἀναλόγως τῆς ἐξελιξέως τῶν πραγματικῶν μεγεθῶν τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν διεθνῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ πραγματοποιῶνται οἱ βασικοὶ στόχοι τῆς ἀσκουμένης νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἐντὸς τῶν ἐκάστοτε διαμορφουμένων νέων συνθηκῶν καὶ δυνατότητων.

Ἡ ἀρμονικὴ συνεργασία τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν μετὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἀπαραίτητος τόσον διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ νομισματικοῦ ἰσοζυγίου ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν βασικῶν ἐπιδιώξεων αὐτοῦ. Ἡ συνεπὴς ἐφαρμογὴ τῶν χαρασσομένων εἰς τὸ νομισματικὸν ἰσοζύγιον κατευθύνσεων ἀποτελεῖ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς δι' αὐτοῦ ἐκφραζομένης νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς.

Εἶναι ὁμῶς ἀναγκαῖον νὰ τονισθῇ, ὅτι τόσον ἡ διασφάλισις τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας ὅσον καὶ ὁ ρυθμὸς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας ἐξαρτῶνται καὶ ἀπὸ τὴν διαμόρφωσιν μεγεθῶν μὴ ρυθμιζομένων ἀμέσως ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἰσοζυγίου, ἀλλ' ἀναγομένων εἰς ἄλλους τομεῖς τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς πολιτικῆς ὡς εἶναι ἡ πολιτικὴ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, ἡ πολιτικὴ προστασίας τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων κλπ. Εἶναι ἐπομένως αὐτονόητον, ὅτι μόνον ἡ ἐνιαία ἀντιμετώπισις τοῦ συνόλου τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων καὶ ἡ συντονισμένη διαμόρφωσις τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς διὰ τῆς ἐναρμονίσεως τῶν ἐπὶ μέρους κατευθύνσεων αὐτῆς, δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἰσορροπίαν καὶ πρόοδον τῆς οἰκονομίας.

2. Τὸ ἔργον τῆς Νομισματικῆς Ἀρχῆς καὶ ὁ ρόλος τῶν φορέων τῆς Πιστωτικῆς λειτουργίας. — Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται ἐκδηλὸς ἡ

ανάγκη καὶ ἡ σημασία συνεχοῦς συντονιστικῆς κατευθύνσεως ἐπὶ νομισματικῶν καὶ πιστωτικῶν θεμάτων, διὰ τὴν σταθερὰν ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου. Ἐὰν ὁ συντονισμὸς οὗτος θεωρῇται ἀναγκαῖος καὶ ἐφαρμόζεται εἰς τὴν πρᾶξιν ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας ἐλευθέρας οἰκονομίας, τοῦτο ἰσχύει κατὰ μείζονα λόγον διὰ τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίας. Εἰς ταύτας ἡ ἀνάγκη προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως — πραγματοποιουμένη κυρίως διὰ τῆς παρεμβάσεως εἰς τὴν διαδικασίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐπιπέδου καὶ τῆς συνθέσεως τῆς ἐθνικῆς δαπάνης — εἶναι ἔτι μᾶλλον ἐπιτακτική.

Ἐπὶ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἡ ἀρμοδιότης τῆς Νομισματικῆς Ἀρχῆς ἀναφέρεται ἀμέσως μὲν εἰς τὰς βραχυχρονίους ἐξελίξεις τῆς οἰκονομίας, ἐμμέσως δὲ καὶ εἰς τὰς μακροχρονιωτέρας προοπτικὰς ἀναπτύξεως, τόσον διὰ τῆς περιφρουρήσεως τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας ὅσον καὶ διὰ τῆς πιστωτικῆς καλύψεως κατὰ προτεραιότητα τῶν γενιωτέρας σημασίας δραστηριοτήτων. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀσχεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν ὁποίαν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ, μετέχουν οἱ οἰκονομικοὶ Ὑπουργοὶ καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Καθίσταται οὕτω δυνατὴ ἡ στάθμισις ὅλων τῶν δεδομένων τοῦ προβλήματος καὶ ἡ κατὰ συνθετικὸν τρόπον χάραξις καὶ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς.

Ἡ προσπάθεια ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἐγκαίρου προσαρμογῆς τῆς χώρας εἰς τὰς συνθήκας καὶ τὰς διαγραφόμενας ἐξελίξεις ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καθιστᾷ ἔτι σημαντικωτέραν τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐλληνικοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἐν λόγῳ ἀποστολῆς καθιστᾷ ἐπιτακτικὴν ὅσον καὶ ἐπείγουσαν τὴν ἐντατικοποίησιν τῶν ἤδη καταβαλλομένων ὑπὸ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων προσπαθειῶν πρὸς βελτίωσιν τῆς λειτουργίας των διὰ τῆς ἐν γένει καλυτέρας ὁργανώσεως αὐτῶν, εἰδικώτερον δὲ εἰς τὸν τομέα τοῦ συστηματικοῦ καὶ ἐγκαίρου σχεδιασμοῦ τῆς δράσεώς των ἐν ἀρμονίᾳ καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἐκάστοτε γενικοῦ νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ἰσοζυγίου. Ὁ ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω πλαισίων σημαντικὸς ρόλος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἔχει κατ' ἐπανάληψιν τονισθῇ εἰς τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ σκόπιμον νὰ σημειωθῇ καὶ πάλιν, ὅτι ἡ προδιαγραφή τῶν βασικῶν ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων τῆς πιστωτικῆς λειτουργίας ὑπὸ τῶν Νομισματικῶν Ἀρχῶν οὐδόλως δεσμεύει τὴν δημιουργικὴν πρωτοβουλίαν καὶ δραστηριότητα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν.

Ἡ ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος ἔτους προσφέρει μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς σημασίας τῆς σταθερᾶς συνεργασίας τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν μετὰ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκάστοτε ἀνακυπτόντων προβλημάτων. Ἡ ἀποδοτικότης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἶναι συνδεδεμένα πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τῶν γενικωτέρων στόχων τῆς πολιτικῆς οἰκονο-

μικτῆς ἀναπτύξεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς θὰ προκύψῃ πρὸς πολλὰς κατευθύνσεις ἐπέκτασις τῶν ἐργασιῶν των. Ἐφόσον ἔχει καθιερωθῇ ὁ κατασταλτικὸς ἔλεγχος τῆς πίστεως καθίσταται ὑφίστης σημασίας ἡ ἀρμοδιότης καὶ εὐθύνη τῶν τραπεζῶν διὰ τὴν ἐπιμελῆ ἐφαρμογὴν τῶν κριτηρίων ὡς καὶ γενικώτερον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀποφάσεων τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς.

Πρὸς τὴν διὰ τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως συνδέεται καὶ ἡ λειτουργία τῆς νεοϊδρυθείσης Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως (Ε.Τ.Β.Α.), εἰς τὴν ὁποίαν συνεχωνεύθησαν ὁ Ὁργανισμὸς Χρηματοδοτήσεως Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (Ο.Χ.Ο.Α.) καὶ ὁ Ὁργανισμὸς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως (Ο.Β.Α.). Ἡ ἀποστολὴ τῆς τραπεζῆς αὐτῆς εἶναι μεγάλῃς σημασίας. Ἔργον τῆς Ε.Τ.Β.Α. εἶναι ἡ ὑποκίνησις τοῦ ἐνδιαφέροντος ξένων καὶ ἐλλήνων ἐπιχειρηματιῶν διὰ μεγάλας βιομηχανικὰς ἐξορμήσεις καὶ ἡ συμπλήρωσις τοῦ τυχόν ἐλλείποντος ἐπιχειρηματικοῦ κεφαλαίου, ἡ ὁποία εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ταχεῖαν αὐξήσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ καθίσταται δυνατὴ ἡ συγκέντρωσις μεγαλυτέρων ἐπιχειρηματικῶν δυνάμεων, διὰ τῶν ὁποίων τίθεται ἡ βάσις μῖς ἀσφαλοῦς καὶ προσοδοφόρου βιομηχανικῆς ὑποδομῆς. Ἐπὶ πλεόν ἐξασφαλιζεται ἡ σύμπραξις ἐλληνικῶν δυνάμεων εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τεχνικῆς καὶ ἐπιχειρηματικῆς διοικήσεως. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν αὐτὴν τὸ ἔργον τῆς Ε.Τ.Β.Α. εἶναι συμπληρωματικὸν καὶ ἐνισχυτικὸν τῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ ἐργασιῶν τῶν ἄλλων πιστωτικῶν ὀργανισμῶν ὡς καὶ τῶν προσφάτως ἰδρυθεισῶν τραπεζῶν ἐπενδύσεων. Ἐπὶ πλεόν ἡ Ε.Τ.Β.Α. διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν πρωτοβουλιῶν καὶ προσπαθειῶν τῆς εἰς νέας καὶ μεγαλυτέρας ἐπιχειρηματικὰς ἐξορμήσεις ἐξαγωγικοῦ κυρίως προσανατολισμοῦ, εἴτε δι' ἐξ ὑπαρχῆς νέων ἐπενδύσεων εἴτε διὰ συγχωνεύσεων, ἐπεκτάσεων καὶ ἐκσυγχρονισμοῦ ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων καθίσταται πολύτιμον ὄργανον τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

3. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ βελτίωσις τῆς κεφαλαιακῆς διαρθρώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων.— Οὐσιώδης προϋπόθεσις τῆς αὐξήσεως τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς ἀρίστης ἀξιοποιήσεως τῶν διαθέσιμων ἀποταμιευτικῶν κεφαλαίων εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἐν συνδυασμῶι πρὸς τὴν ἐξυγίανσιν τῆς κεφαλαιακῆς διαρθρώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ μέχρι τοῦδε δραστηριότης τῆς κεφαλαιαγορᾶς εἶναι, ὡς γνωστόν, περὶωρισμένη καὶ ἀνεπαρκής, λόγῳ τῆς μικρᾶς προσφορᾶς μετοχικῶν τίτλων, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ ἔθισμοῦ τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν ἐπένδυσιν τῶν ἀποταμιεύσεων του εἰς τοιοῦτους τίτλους. Ἡ κατάστασις αὕτῃ ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἀπροθυμίαν τῶν ἐπιχειρήσεων νὰ ἐκδίδουν μετοχικοὺς τίτλους εἰς δημοσίαν

έγγραφὴν καὶ ἄφ' ἑτέρου εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ μέγιστον τμήμα τοῦ συνόλου τῶν εἰσηγμένων εἰς τὸ χρηματιστήριο μετοχικῶν τίτλων κατέχεται ὑπὸ ἐπενδυτῶν ἐνδιαφερομένων κυρίως διὰ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀντιστοίχων ἐπιχειρήσεων — οἰκογενειακοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαρακτήρος. Εἰς τὴν μικρὰν κίνησιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς συντελοῦν ἐπίσης καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀποδόσεις τῶν ἐν λόγῳ τίτλων ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας μορφὰς τοποθετήσεων, ὡς αἱ ἐπενδύσεις εἰς ἀκίνητα, τὰ ὁμολογιακὰ δάνεια καὶ αἱ τραπεζικαὶ καταθέσεις.

Ἡ οὐσιώδης διεύρυνσις τῆς ἀγορᾶς μετοχικῶν τίτλων ἀποτελεῖ βασικῆς σημασίας προϋπόθεσιν διὰ τὴν δημιουργίαν νέων, μεγάλων καὶ ἀνταγωνιστικῶν βιομηχανικῶν μονάδων εὐρείας μετοχικῆς βάσεως καὶ διὰ τὴν ἀπὸ πλευρᾶς κεφαλαιακῆς διαθρώσεως ἐξυγίανσιν τῶν ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων. Αἱ ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεις ἐμφανίζουσιν κατὰ κανόνα ὑπέρμετρον δανειακὴν ἐπιβάρυνσιν μὲ ἀποτέλεσμα μεταξὺ ἄλλων νὰ μετατίθεται μέγα μέρος τῶν ἐπιχειρηματικῶν κινδύνων ἐκ τῶν φυσιολογικῶν φορέων αὐτῶν πρὸς τοὺς φορεῖς τῆς πιστωτικῆς λειτουργίας. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς θὰ δημιουργήσῃ ἐπίσης τὸν ἀναγκαῖον πόλον ἐλξεως μέρους τῶν ἀποταμιευτικῶν κεφαλαίων τῶν ἐπενδυομένων σήμερον εἰς μὴ παραγωγικὰς τοποθετήσεις, ἐπιτυγχανομένης οὕτω ἐπωφελεστέρας διὰ τὴν οἰκονομίαν ἀξιοποιήσεως τῆς ἀποταμιεύσεως.

Διὰ τὴν προσέλκυσιν τοῦ εὐρέως ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ εἰς ἐπενδύσεις εἰς μετοχὰς καὶ τὴν παράλληλον ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅπως προβαίνουν εἰς ἐκδόσεις μετοχικοῦ κεφαλαίου εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν, ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ μηνῶν ἔχει προσανατολισθῆ πρὸς ὠρισμένας βασικὰς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς προκεχωρημένον στάδιον ἐπεξεργασίας. Τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῆς ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶν τούτων θεμάτων ὑπὸ διαμόρφωσιν πολιτικῆς εἶναι τὰ ἑξῆς :

Π ρ ὠ τ ο ν. Θέσπισις φορολογικῶν κινήτρων διὰ τὴν τόνωσιν τῆς ζήτησεως ἰδίως μετοχῶν ἐκ μέρους τῶν εὐρυτέρων κατηγοριῶν ἀποταμιευτῶν. Ἐνῶ εἶναι πάντοτε πρωταρχικῆς σημασίας ἡ συγκέντρωσις μεγίστου τμήματος τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων εἰς τραπεζικὰς καταθέσεις, ἐνδείκνυται ἡ παράλληλος προσέλκυσις αὐξανομένου ποσοστοῦ ἐκ τοῦ διευρυνομένου ρεύματος ἀποταμιεύσεων εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν καὶ ἰδίως εἰς μετοχὰς. Μία τοιαύτη ἐξέλιξις ἀποτελεῖ καὶ πρόοδον πρὸς διεύρυνσιν τῆς ἰδιοκτησίας τῶν παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς χώρας.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν. Καθιέρωσις νέων μορφῶν τίτλων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ κινητοποιηθῇ ἀμεσώτερον καὶ πληρέστερον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μικρῶν ἀποταμιευτῶν διὰ τὴν ἀπόκτησιν μετοχικῆς ἰδιοκτησίας.

Τ ρ ί τ ο ν. Σύστασις καταλλήλου ὄργανου διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐλέγχου τῆς δραστηριότητος τῆς ἀγορᾶς κεφαλαίου καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀπαιτήτων ἐρευνῶν. Τὸ ὄργανον τοῦτο θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ γενικωτέρας

σημασίας θεσμὸν μὲ ἀποστολὴν τὴν διευκόλυνσιν τῶν μικρῶν ἀποταμιευτῶν μετόχων.

Τέταρτον. Πληρεστέρα προστασία τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας τῶν μετόχων διὰ νομοθετικῆς ἐξασφάλισως τῆς πιστῆς τηρήσεως ὀρισμένων ἐλεγκτικῶν διαδικασιῶν. Αἱ εἰς τὸ εὐρύτερον κοινὸν ἀπευθυνόμεναι ἐπιχειρήσεις ἀναπτύσσονται καὶ ἐνδυναμοῦνται ἐκ τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων καὶ ἀπολαμβάνουν καὶ ὀρισμένων ἀπαλλαγῶν καὶ προνομίων. Εἶναι εὐλογον συνεπῶς νὰ ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ὑποβολὴν περισσοτέρων στοιχείων καὶ πληροφοριῶν, ἐκ τῶν ὁποίων νὰ προκύπτῃ ἡ ὅλη εἰκὼν τῆς λειτουργίας των.

Πέμπτον. Δημιουργία τῶν νομοθετικῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν παροχὴν τῆς δυνατότητος καθιερώσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως τοῦ εὐδοκίμοῦντος εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν θεσμοῦ τῶν «ἐταιρειῶν χαρτοφυλακίου» («mutual funds»). Δύναται εὐλόγως νὰ ἀναμένεται, ὅτι ἡ δημιουργία καὶ εἰς τὴν χώραν μας τοιούτων ἐταιρειῶν, αἱ ὁποῖαι ἀσχοῦν ἀποκλειστικὴν δραστηριότητα ἀγοραπωλησίας χρηματιστηριακῶν τίτλων καὶ συστηματικὴν πολιτικὴν χαρτοφυλακίου, θὰ συντελέσῃ, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς προσπάθειάς τῆς Ε.Τ.Β.Α. καὶ τῶν δύο τραπεζῶν ἐπενδύσεων, εἰς τὸν ἐθισμόν τοῦ κοινοῦ εἰς τὰς χρηματιστηριακὰς συναλλαγὰς καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγοράς.

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀνωτέρω εἰς γενικὰς γραμμὰς διαγραφέντων μέτρων δύναται νὰ δημιουργηθῇ ἰσχυρὰ ἔφεσις πρὸς τοποθέτησιν τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ εὐρυτέρου κοινοῦ εἰς ἐπενδύσεις εἰς τίτλους, ἐφόσον βεβαίως καὶ οἱ ἐπιχειρηματὰι ἀναπτύξουν τὰς ἀπαραιτήτους πρωτοβουλίας διὰ νὰ ἐκμεταλλευοῦν τὰς διανοιγησομένας νέας δυνατότητας καὶ εὐκαιρίας. Αἱ πρωτοβουλίαι αὗται θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπουν εἰς σοβαράς ἐκδόσεις μετοχικοῦ κεφαλαίου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν εὐρυτέρων σχεδίων συγχωνεύσεων, ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἐπεκτάσεων μὲ ἐξαγωγικὸν προσανατολισμόν καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν μιᾶς συνετῆς καὶ συνεποῦς προοδευτικῆς πολιτικῆς κατὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐπιχειρήσεών των. Πρὸς τὰς κατευθύνσεις αὐτὰς θὰ πρέπει νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ ἔχουν τὴν ἐνεργὸν συμπαράστασιν τοῦ Κράτους ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ εὐρυτέρου ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ.

Αἱ ἀνωτέρω μεταρρυθμίσεις συνδέονται καὶ μὲ τὴν ἀνάγκην ἐξυγιάνσεως τῆς κεφαλαιακῆς διαρθρώσεως τῶν ὑπερδανεισμένων ἐπιχειρήσεων. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ τείνει νὰ λάβῃ μεγάλας καὶ ἐνίοτε ἀπαράδεκτους διαστάσεις. Ἡ κατάστασις αὕτη, ἐκτὸς τοῦ ὅτι συνεπάγεται τὴν ἐπίρριψιν μέρους ἢ καὶ τοῦ συνόλου πολλάκις τῶν ἐπιχειρηματικῶν κινδύνων εἰς τὸ τραπεζικὸν σύστημα, ἀσχετῶς ἀνασχετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς συστηματικῆς προσπάθειας πρὸς ἐπέκτασιν, ἐκσυγχρονισμόν καὶ προσαρμογὴν τῶν ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεων πρὸς τὰς συνεχῶς βελτιωμένας τεχνικοοικονομικὰς συνθήκας τῆς παραγωγῆς, δεδομένου ὅτι δυσχεραίνει ἢ καὶ ἀποκλείει τὴν προσφυγὴν αὐτῶν εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν.

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἡ ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἰσχυραὶ αἱ πρω-
θητικαὶ δυνάμεις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ οὐσιώδη τὰ περιθώρια ἀντοχῆς
ἀκόμη καὶ εἰς ἰσχυροὺς ἀντικτύπους ψυχολογικῶν ἐπιδράσεων. Ἡ ὕψωσις τοῦ
ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἦτο εἰς τὴν Ἑλλάδα μικροτέρα παρ' ὅσον εἰς πλείστας
χώρας καὶ ἡ συναλλαγματικὴ μας θέσις εἶναι βασικῶς ἰσχυρά. Διὰ τὴν κατο-
χῶρσιν τῆς καταστάσεως καὶ τὴν περαιτέρω οἰκονομικὴν κινητοποίησιν εἶναι
ἀπαραίτητος ἡ συνεχὴς ἀνταπόκρισις ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς οἰκονομικῆς
πολιτικῆς πρὸς τὰς ἀνάγκας περιφρουρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς
νομισματικῆς ἰσορροπίας, διότι αὕτη ἀποτελεῖ τὴν μόνην ἀσφαλῆ βάσιν διὰ
τὴν μονιμωτέραν μεγίστην δυνατὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως
καὶ τὴν κατάκτησιν συνεχῶς ὑψηλοτέρων βιοτικῶν ἐπιπέδων δι' ὁλόκληρον
τὸν πληθυσμόν.

Πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν σκοπῶν αὐτῶν εἶναι ἀνάγκη τὸ σύνολον τῶν
δημιουργουμένων χρηματικῶν εἰσοδημάτων καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ζήτησις νὰ εὐρί-
σκεται πάντοτε εἰς ἀμοιβαίαν συσχέτισιν πρὸς τὴν συνολικὴν προσφορὰν ἐκ
τῆς αὐξανομένης παραγωγῆς καὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τιθεμένους εἰς τὴν
διάθεσιν τῆς οἰκονομίας πόρους. Εἰς τὴν διαδικασίαν αὐτὴν δύο προβλήματα
εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας προσοχῆς :

Τὸ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτικὴν τιμῶν ἀσφαλείας καὶ εἰσοδημά-
των. Ἡ προστασία τῶν ἀγροτῶν δύναται νὰ εἶναι πραγματικὴ καὶ μόνιμος
ὅταν ἐξασφαλίζεται δι' ὑγιῶν μεθόδων. Τοῦτο προϋποθέτει ρεαλιστικὰς τιμὰς
ἀσφαλείας συμπληρουμένας, ὅπου εἶναι ἀνάγκη καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ προ-
υπολογισμοῦ, δι' ἀπ' εὐθείας εἰσοδηματικῶν ἐνισχύσεων συντηρημένων πρὸς
σύστημα κινήτρων διὰ τὸν προσανατολισμὸν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς πρὸς
προϊόντα δυναμικῆς ζήτησεως, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ ἐξωτερικόν. Εἶναι δὲ
οὐσιῶδες ἡ πολιτικὴ αὕτη τὸ ταχύτερον νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὴν ἀγροτικὴν
πολιτικὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, διότι οὕτω δύναται νὰ
ἐξασφαλισθῇ ἐνισχυμένη προστασία τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου.

Γενικώτερον δὲ εἶναι ἀπαραίτητον ἡ προβολὴ τῶν διεκδικήσεων τῶν ἐπὶ
μέρους κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ νὰ διατηρῆται ἐντὸς τῶν συνεχῶς διευρυ-
νομένων παραγωγικῶν δυνατοτήτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τῶν περι-
θωρίων ὑγιοῦς κινητοποιήσεως πόρων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ὑπέρβασις τῶν
ὁρίων αὐτῶν ὀδηγεῖ εἰς σχηματισμὸν χρηματικῶν εἰσοδημάτων ἄνευ πραγμα-
τικοῦ ἀντικρύσματος.

Τὸ δεύτερον πρόβλημα ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν. Ἡ οἰκono-
μικὴ ἀνάπτυξις θὰ εἶναι ταχεῖα καὶ ἀπρόσκοπτος ἐὰν συνδυάζεται μὲ τὴν
ἐξασφάλισιν τῆς θέσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐντὸς τῆς διεθνοῦς οἰκono-
μικῆς κοινότητος. Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία, λόγῳ διαρθρώσεως καὶ μεγέθους,

εἶναι οὐσιωδῶς ἐξηρητημένη ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἰσορροπος ἐπέκτασις τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν μας εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν πρόοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ταῦτα σημαίνουν ὅτι, ἡ ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀναπόφευκτος αὐξησις τῶν εἰσαγωγῶν πρέπει νὰ συμβαδίζῃ μετὰ διαρκῆ βελτίωσιν τῆς διαρθρώσεως καὶ μετὰ σταθερὰν ἄνοδον τῶν συναλλαγματικῶν μας πόρων, ἰδίως ἀπὸ ἐξαγωγάς. Τοῦτο διδάσκει καὶ ἡ ἐμπειρία τῶν ταχύτερον ἀναπτυσσομένων χωρῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεων αὐτῶν εἶναι σημαντικαὶ αἱ εὐκαιρίαι ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα, ἰδίως διότι δι' αὐτῆς παρέχονται προνομιακοὶ ὅροι ἐπεκτάσεως τῶν ἐξαγωγῶν καὶ προσελκύσεως ἐπιχειρηματικότητος καὶ κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ γονίμους παραγωγικὰς ἐπενδύσεις εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀνάγκη νὰ καταστοῦν συνείδησις εἰς τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Εἶναι οὐσιῶδες νὰ κατανοηθῇ ἀπὸ ὅλους ὅτι ἡ περιφρούρησις τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας ὅχι μόνον δὲν ἀντιστρατεύεται ἀλλ' ἀντιθέτως ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διὰ τὴν μονιμωτέραν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τὴν ἐδραίωσιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν ἀσφαλῆ βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μὲ τὴν σταθερὰν προσήλωσιν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀρχὰς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἐτῶν σημαντικὰ ἀποτελέσματα πρὸς τὴν κατάκτησιν διαρκῶς ὑψηλοτέρων ἐπιπέδων εἰσοδήματος καὶ διευρυνομένων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος.